

АНДЕРСЕНОВИ

ПРИКАЗКИ

том 2

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН АНДЕРСЕНОВИ ПРИКАЗКИ ТОМ 2

Превод: Светослав Минков

chitanka.info

МАЛКАТА РУСАЛКА

Далече, далече в откритото море водата е синя като листцата на най-хубавия синчец прозрачна като най-чисто стъкло. Ала тя е много дълбока — толкова дълбока, че нито едно котвено въже не достига до дъното. Трябва да се поставят една върху друга много камбанарии, за да се стигне дъното на морето. Там долу живее морското население.

Защото ние не трябва да си мислим, че на морското дъно има само бял пясък. Не, там растат най-чудни дървета и растения, които имат толкова гъвкави листа и стъбла, че при най малкото поклащане на водата мърдат като живи. Между клоните се гмуркат големи и малки риби, както у нас на земята прелитат птички по дърветата. На най-дълбокото място пък се издига палатът на морския цар. Стените му са коралови, високите му островърхи прозорци са направени от най-чист кехлибар, а покривът е от раковини, които ту се отварят, ту се затварят — според течението на водата. И туй изглежда великолепно, защото в раковините се крият прекрасни бисери, всеки от които може да служи за украса.

От дълги години вече морският цар беше вдовец, затова за домакинството му се грижеше неговата стара майка. Тя беше умна жена, но се гордееше много с високия си произход. Поради тая причина тя носеше на опашката си двайсет охлюва, когато на другите знатни госпожи бе позволено да носят само шест. Разбира се, за всичко друго тя заслужаваше похвала, особено за грижите си по своите внучки — малките морски русалки. Те бяха шест и всички бяха хубавици, ала най-малката беше най-хубава: кожата ѝ бе чиста, нежна и прозрачна като розов листец, очите ѝ — сини като дълбокото море. Но както всички други русалки и тя нямаше нозе и тялото ѝ свършваше с рибя опашка. Малките русалки можеха да играят цял ден из палата в големите зали, по чиито стени растяха жълти цветя. Големите кехлибарени прозорци се разтваряха широко и тогава в залата идваха риби — също както лястовичките идват при нас, когато отворим лете прозорците. Ала там рибите отиваха право при русалките, ядяха от ръцете им и им позволяваха да ги милват.

Пред палата се простираше голяма градина с огненочервени и ясносини дървета. Техните плодове блестяха като злато, а цветовете — като буен пламък. Почвата, върху която растяха тия дървета, беше от най-ситен пясък, който изглеждаше синкав като горяща сярка. Изобщо всяко нещо на морското дъно имаше някаква особено синкава отсенка, та човек можеше да помисли, че се намира не в морето, а високо във въздуха, където гледа небе и отгоре, и отдолу. Когато времето е тихо, от дъното на морето се вижда дори слънцето. Тогава то изглежда като пурпурно цвете, из чиято чашка бликат потоци светлина.

Всяка от малките русалки имаше в градината по едно свое кътче, където можеше да копае и да сади цветя, когато си иска. Една от тях си беше направила цветна лека във форма на кит, друга искаше нейната лека да прилича на мъничка морска русалка. Най-малката пък изкопа своята лека кръгла като слънцето и посади в нея червени като слънцето цветя. Тя беше странно дете — тиха и замислена. Докато нейните сестри се радваха на разни любопитни неща, паднали при тях от разбитите кораби — тя освен ясночервените си цветя, прилични на слънцето, обичаше само една хубава мраморна статуя, изобразяваща прекрасен момък. Статуята бе чудесно изработена от бял мрамор и беше паднала на морското дъно след едно корабокрушение. Малката русалка посади около тая статуя червена плачеща върба, която израсна във великолепно дърво. Прекрасните ѝ клони се свеждаха над мраморния момък и стигаха до синкавото пясъчно дъно, дето сянката им изглеждаше теменужна. Корените и върхът на върбата сякаш си играеха помежду си и искаха да се целунат. Нямаше по-голямо удоволствие за русалката от това, да слуша приказки за хората, които живеяха горе, над морето. Нейната стара баба трябваше да ѝ разказва всичко, което знаеше за корабите и градувете, за хората и животните. Ала най-много ѝ харесваше туй, че на земята цветята ухаят, когато на морското дъно те бяха без мирис, че горите там са зелени и рибите, които се виждат по тамошните дървета, пеят тъй силно и тъй хубаво, че човек ги слуша прехласнат. Бабата наричаше риби малките птички, защото иначе русалката не можеше да я разбере. Да, тя никога не бе виждала птици.

— Когато навършите петнайсет години — каза баба ѝ, — ще получите позволение да излезете на морската повърхност, да седите на

лунна светлина по скалите и да гледате плаващите край вас големи кораби. Тогава ще видите също гори и градове.

На следната година една от сестрите навършваше петнайсет години. Всички останали бяха с година по-малки една от друга, тъй че най-малката трябваше да чака пет години, за да изплува из морското дъно и да види какво става на земята. Ала всички сестри обещаха да си разкажат една на друга това, което ще видят в първия ден, а също и туй, което най-много ще им хареса, защото тяхната баба не им приказваше много, а пък имаше толкова неща, които трябваше да се узнаят по-отблизо.

Нито една от русалките не гореше тъй силно от нетърпение да изплува на морската повърхност, както най-малката — същата оная, която трябваше да чака най-много и която беше винаги тиха и замислена. Често пъти нощем тя стоеше пред отворения прозорец и гледаше нагоре през тъмносинята вода, из която пляскаха с опашки и перки рибите. Тя виждаше месечината и звездите, които наистина изглеждаха твърде бледни, но затова пък много по-големи, отколкото ги виждаме ние. Ако някога под тях минеше тъмен облак, тя знаеше, че това е или кит, който плува над главата ѝ, или кораб, пълен с хора. А на хората, разбира се, и наум не идваше, че под тях на морското дъно живее прекрасна малка русалка, която простира белите си ръчички към кормилото.

Най-сетне най-голямата сестра навърши петнайсет години и получи позволение да излезе на морската повърхност.

Когато се върна в морето, нейните разкази нямаха край. Ала най-хубавото, както каза тя, е да лежиш в тихо време при лунна светлина върху някой пясъчен насип и да гледаш големия крайбрежен град, дето святкат безброй свещи като звезди, да слушаш музика и шум от коли и хора, да се радваш на многобройните камбанарии и кули и да се вслушваш в камбанния звън.

И тъй като всичко това беше недостъпно за най-малката сестра, тя желаше много повече от другите да го види със собствените си очи. О, как жадно слушаше тя думите на сестра си! И късно вечер, когато малката русалка стоеше пред отворения прозорец и гледаше нагоре през тъмносинята вода, тя си представяше големия град с всичкия му шум и движение и тогава ѝ се струваше, че звънът на черковните камбани стига чак до нея — на дъното на морето.

На следната година и втората сестра получи позволение да напусне морското дъно и да плува, където си иска. Тя излезе на повърхността тъкмо в оная минута, когато слънцето залязваше, и тая гледка ѝ се стори най-хубава от всичко. Цялото небе, разказваше сетне тя, блестяло като злато, а облаците... но туй не можело да се опише с думи. Червените и теменужни облаци се носели ту като дълго бяло покривало, ту като ято диви лебеди, които пътували нататък, дето залязвало слънцето. Русалката заплувала насреща им, ала в тоя миг слънцето се скрило и неговото отражение върху морската повърхност и по облаците угаснало.

След една година изплува и третата сестра. Тя беше най-решителна от всички и заплува нагоре по една голяма река, която се вливаше в морето. Чудни зелени хълмове, обкичени с лози, ограждали брега на реката. Кули и великолепни летни къщи се показвали сред прекрасни гори. Русалката слушала как пеели птичките, а слънцето греело толкова силно, че тя трябвало да се гмурка често във водата, за да разхлажда пламналото си лице. В един малък залив русалката съгледала цяла купчина деца. Те били съвсем голи и пляскали с ръце във водата. На русалката се поискало да си поиграе с тях, ала децата побягнали изплашени. Тогава срещу нея изтичало едно малко черно животно — тя не знаела, че това било куче — и залаяло тъй яростно, че русалката се уплашила и заплувала бързо назад в широкото море. Ала въпреки преживения страх тя не могла да забрави великолепните гори, зелените хълмове и хубавите дечица, които можели да плуват във водата, макар да нямали рибени опашки.

Четвъртата сестра не беше толкова решителна. Тя се поразходи из широкото море и после разказа, че там било най-хубаво отвсякъде: наоколо — докъдето окото ти вижда — само море, а небето синее над главата ти като захлупен стъклен звънец. Кораби тя също видяла, но толкова далеч, че ѝ се сторили като чайки. Игриви делфини изскачали във въздуха, големи китове изхвърляли вода из ноздрите си, сякаш наоколо имало стотина водоскоци.

Най-сетне дойде редът и на петата сестра. Нейният рожден ден беше през зимата и затова тя видя туй, което сестрите ѝ не видяха, когато за пръв път излязоха на морската повърхност.

Морето имаше зеленикав цвят и по него плуваха големи ледени планини.

Всяка от тях, както разказваше после царкинята, светела като бисер, а по големина надминавала дори кула, построена от хората. Тия планини имали най-различни форми и блестели като елмази. Русалката седнала върху най-високата ледена планина и всички кораби със страх се отдалечавали от това място, дето седяла тя и дето вятърът си играел с нейните дълги коси.

Ала привечер небето се покрило с облаци. Засвяткали мълнии и затрецяла гръмотевица, а морето издигало високо ледените планини, които се откроявали ярко при блясъка на светкавиците. Параходите сгънали платната си, хората тичали по палубите уплашени и смутени. Ала морската русалка седяла спокойно върху плуващата ледена планина и гледала как бялата светкавица бразди на криволици бурното море.

Всяка от сестрите, когато за пръв път излизаше над морската повърхност, изпитваше безкрайно щастие при гледката, що се откриваше пред очите ѝ. Но понеже след туй русалките можеха да излизат на повърхността винаги когато си искат, лека-полека те свикнаха с всички гледки. Не мина и месец, когато сестрите започнаха да казват, че никъде не се чувствуват тъй добре и спокойно, както у дома си, на морското дъно.

Често пъти петте сестри се хващаха за ръце и изскачаха на морската повърхност. Те имаха прекрасни гласове, каквито хората нямат, и когато се дигнеше буря и крушение застрашаваше много кораби, русалките се приближаваха до тях и пееха сладко за хубостите на морското дъно и за напразния страх на хората да слязат долу. Но хората не разбираха думите им и мислеха, че бурята вие. Пък и те никога не можеха да видят всички чудеса на морското дъно, защото, когато се разбиеше някой кораб, хората се удавяха и влизаха мъртви в палата на морския цар.

Вечер, когато сестрите излизаха, хванати за ръце, над морската повърхност, най-малката оставаше самичка в кораловия палат и гледаше подире им. Искаше ѝ се да плаче, но русалките не знаят що е сълзи и затова страдат повече.

— Ах, дано навърша по-скоро петнайсет години! — въздишаше тя. — Аз зная, че ще обикна от все сърце света над водата и хората, които живеят там.

Най-сетне и тя навърши петнайсет години.

— Ето, виждаш ли, и ти стана вече голяма и постигна това, което желаеше — каза баба й. — Ела тук, аз ще те пременя като другите ти сестри.

И тя сложи на главата й венец от бели кринове и завърза на опашката й дванайсет охлюва, за да познават всички знатния й произход.

— Ох, боли ме! — рече русалката.

— Така е. Който иска да бъде нагизден, трябва да търпи. О, тя би захвърлила на драго сърце и премяната си, и тежкия си венец! Червените цветя от нейната градина й прилягаха много повече, ала нямаше що да се прави.

— Прощавайте! — извика тя и изплува нагоре — лека и светла като воден мехур. Слънцето току-що залезе, когато тя подаде глава над водата. Ала облаците все още светеха в пурпур и злато и в нежнорозовия въздух мигаше вечерницата. Въздухът беше тих и свеж, морето — спокойно. Насреща тя съгледа голям кораб с три мачти. Беше дигнато само едното му платно, защото наоколо не подухваше нито най-лек ветреца. От кораба се носеха музика и песни, а когато се стъмни, там светнаха стотици разноцветни фенери. Русалката доплува до самото прозорче на една каюта и винаги когато вълните я подигаха, тя надникваше вътре през хубавите огледални прозорци и виждаше много нагиздени хора. Ала най-хубав от всички беше един млад княз с черни очи и мургаво лице. Той навярно нямаше повече от шестнайсет години. Тъкмо днес празнуваха рождения му ден и затова на кораба кипеше такава веселие. На палубата танцуваха моряци и когато князът отиде при тях, стотици ракети се извиха във въздуха и около кораба стана светло като ден. Малката русалка се уплаши и бързо се гмурна във водата. Но скоро тя подаде отново глава и тогава й се стори, че всички звезди на небето са паднали при нея във водата. Никога досега тя не бе виждала такава вълшебна зрелище. Големи слънца се въртяха около нея, прекрасни огнени риби изхвъркваха в синия въздух и всичко туй се оглеждаше в бистрата неподвижна вода. На самия кораб пък беше толкова светло, че там можеше да се види дори игла. О, колко хубав беше младият княз! С усмивка стискаше той ръцете на всички, а музиката гърмеше сред чудната нощ.

Ставаше вече късно, но малката морска русалка не можеше да откъсне очи от кораба и от хубавия момък. Разноцветните фенерчета

изгаснаха, нямаше вече ракети из въздуха, топовните гърмежи бяха престанали. Само долу под водата се чуваше някакъв глух шум. Ала русалката продължаваше да се люлее върху вълните и да гледа през прозорците на каютата.

Но ето духна вятър и заклати кораба. Едно след друго платната започнаха да се издигат. Вълните ставаха все по-големи, по небето плъзнаха черни облаци, в далечината за блестяха светкавици. Идеше страшна буря и моряците бързаха да приберат платната. Корабът се разлюля като черупка в развълнуваното море. Вълните растяха като големи черни планини и сякаш искаха да съборят високите мачти, ала корабът плуваше като лебед между тях и възлизаше отново върху гребена им. За малката русалка такова плуване беше твърде приятна разходка, но хората от кораба мислеха иначе. Корабът скърцаше и пращеше, дебелите му дъски се огъваха под напора на вълните. Главната мачта се пречупи като тръстика и тогава корабът полегна на една страна и започна бързо да се пълни с вода. Едва сега русалката разбра, че хората са в опасност. Тя сама трябваше да се пази от дъските и дърветата, които плуваха из водата. От време на време настъпваше такава тъмнина, че нищо не можеше да се види. Когато пък блеснеше светкавица, наоколо ставаше тъй светло, че се виждаше ясно всичко на кораба. Но русалката търсеше с очи само младия княз и когато корабът се разби, тя видя как той потъва във водата.

Отначало малката русалка дори се зарадва, че князът отива при нея на дъното. Ала тя си припомни веднага, че хората не могат да живеят във водата и че той ще стигне мъртъв пред палата на баща ѝ. Не, той не биваше да умре! И тя заплува между дъските и дърветата, като забрави, че те могат да я смажат. Русалката ту се гмуркаше надолу, ту се издигаше отново над вълните, докато най-сетне стигна до давящия се човек, който не можеше да се държи повече над водата. Ръцете и нозете му бяха изгубили сили, хубавите му очи се бяха затворили. Той щеше да умре, ала русалката го обгърна с ръце. Тя го издигна над водата и се остави на волята на вълните да я носят с него, където си искат.

На сутринта бурята утихна, ала от кораба не бе останала нито следа. Слънцето изгря из водата пурпурно и бляскаво. Бледното лице на княза се обагри с лека руменина, ала очите му стояха все още затворени. Малката русалка го целуна по високото хубаво чело и отметна назад влажните му коси. Стори ѝ се, че младият човек прилича

на мраморния момък в нейната градина. Тя го целуна още веднъж, обхваната от силното желание да го съживи.

Тогава русалката съгледа наблизко твърда земя с високи синкави планини, по чиито върхове светеше бял сняг, сякаш отгоре почиваха ято лебеди. Долу край брега растяха прекрасни зелени гори, а пред тях се издигаше някаква голяма бяла постройка. В градината ѝ растяха лимониви и портокалови дървета, а край вратите се виждаха високи палми. Там морето образуваше малък залив, който беше тих, но много дълбок. Точно на това място до скалата, покрита с бял пясък, доплува русалката с младия княз. Тя го сложи на пясъка, като повдигна главата му, за да го огреят топлите слънчеви лъчи.

В същото време в бялата постройка забиха камбани и в градината влязоха много млади момичета. Тогава русалката заплува назад, скри се зад няколко високи камъка, които стърчаха над водата, и покри гърдите и косите си с морска пяна, за да не вижда никой лицето ѝ. Оттам тя следеше какво става с момъка.

Скоро при скалата дойде едно младо момиче. Отначало то сякаш се уплаши много, но страхът му трая само миг. Момичето извика хора и русалката видя как князът се събуди и се усмихна любезно на всички наоколо. Той не се усмихна само на малката русалка, защото не знаеше, че тя му бе спасила живота. Туй я много огорчи и когато заведоха момъка в голямото здание, русалката се гмурна натъжена в морето и се върна в палата на баща си.

И по-рано русалката беше тиха и замислена, но от тоя ден нататък тя стана още по-мълчалива. Нейните сестри я питаха какво е видяла първия път, когато е колязла на морската повърхност, ала тя не им казваше нищо.

Неведнъж след това русалката отиваше ту сутрин, ту вечер на мястото, дето остави младия княз. Тя гледаше как узряват плодовете в градината и как хората ги берат. Тя гледаше как белият сняг се топи по планинските върхове, но не виждаше княза — и винаги, когато се върнеше в къщи, ставаше още по-тъжна. Русалката имаше само една утеха — да седи в своята градинка и да прегръща хубавата мраморна статуя, която приличаше на младия човек. Тя престана да се грижи за цветята си. Те пуснаха корени като в пущинак по всички пътечки и вплетоха тъй гъсто стъблата и листата си в клоните на дърветата, че в градината стана съвсем тъмно.

Най-сетне русалката не можа да се стърпи и разказа на една от сестрите си всичко. Това узнаха веднага и другите ѝ сестри, а така също и още две-три русалки, но те не обадиха никому тайната освен на най-близките си другарки. Една от тях познаваше княза. Тя също беше видяла празника на кораба и разправи откъде е хубавият момък и де се намира родината му.

— Хайде, сестрице, води ни! — рекоха и другите русалки, като се прегърнаха и заплуваха към онова място, дето се издигаше палатът на княза.

Тоя палат беше изграден от блестящ жълтеникав камък и имаше широки мраморни стълби, една от които слизаше право в морето. Великолепни позлатени кубета се издигаха над покривите, а между клоните, които ограждаха цялата постройка? имаше мраморни фигури — също като живи. През бистрите стъкла на високи прозорци се виждаха разкошни зали със скъпи копринени завеси и килими, а стените бяха украсени с такива чудни картини, че да ти е драго да ги гледаш. Посред най-просторната зала имаше голям водоскок. Струите му стигаха чак до стъкления покрив на тавана, през който слънчевите лъчи падаха върху водата и върху прекрасните растения около водоскока.

Сега малката русалка знаеше къде живее князът и често пъти привечер започна да идва тук сама. Тя се приближаваше до сушата много повече от сестрите си и дори се осмели да плува нагоре по тесния канал под великолепния балкон, който хвърляше дълга сянка върху водата. Там тя дълго седеше и гледаше младия княз, който мислеше, че е съвсем сам на лунната светлина.

Понякога вечер момъкът се разхождаше под звуците на музика във великолепна лодка, украсена със знамена. Тогава русалката поглеждаше из зелената тръстика и когато вятърът развееше нейното дълго сребърно було, ония, които го виждаха отдалеч, си мислеха, че туй е лебед с разперени криле.

Често пъти нощем, когато рибари със запалени факли ловяха риба в морето, русалката слушаше техните разкази за добрината на младия княз и се радваше, че беше спасила живота му. Тя си спомни колко силно бе притискала главата му до гърдите си и колко горещо го бе целувала тогава. А той нищо не знаеше за това и дори насън не можеше да си спомни за нея.

Всеки ден хората ѝ ставаха по-мили, всеки ден се усилваше желанието ѝ да живее между тях на земния свят, който ѝ се струваше много по-голям от подводния. Та нали хората можеха да преплават морето с корабите си и да се качват по планините по-високо от облаците. А земите, които те владееха, се разстилаха с полята и с горите си по-далеч, отколкото виждаха очите ѝ. [??] ѝ имаше още много неща, които тя искаше да узнае, ала сестрите ѝ не можеха да отговорят на всичко.

Затова русалките отидоха при старата си баба, която познаваше много добре света над водата.

— Ако хората не се удавят, могат ли да живеят вечно? — попита малката русалка. — Не умират ли и те като нас?

— Да, те също умират, даже животът им е по-къс от нашия. Ние можем да живеем триста години, но когато умрем, превръщаме се във водна пяна и нямаме дори гробища, за да отиват там нашите роднини.

— Аз на драго сърце бих дала всичките триста години на тукашния си живот, стига само да стана за един ден човек! — рече тъжно русалката.

— Я по-добре не мисли за това — каза бабата. — Тук ние си живеем много по-хубаво и сме по-щастливи, отколкото хората на земята.

— Значи аз ще умра и ще се превърна в проста пяна? Няма да чувам песента на вълните, няма да виждам повече моите мили цветя и червеното слънце? Мигар нищо не може да се направи, за да получа човешка душа?

— Не — отвърна бабата. — Само ако някой човек те обикне тъй силно, че да му станеш по-мила от баща му и майка му, ако всичката му обич и всичките му мисли принадлежат само на теб и ако той ти обещае вечна вярност, само тогава неговата душа би могла да премине в твоето тяло и ти ще изпиташ човешко блаженство. Той ще ти даде душа, но ще запази и своята. Ала това никога не се случва. Туй, което тук, в морето, се смята за много хубаво — рибята опашка, — там, на земята, се струва на всички много грозно. Такъв чуден вкус имат земните хора: за да бъдат хубави, те без друго трябва да притежават две смешни подпорки, наречени крака!

Малката русалка въздъхна и погледна натъжено своята рибя опашка.

— Бъди доволна от съдбата си! — каза баба й. — По-добре да пеем и да се веселим през тия триста години, които ни са определени за живот. Това време наистина не е малко. После ще ни бъде приятно и да си починем. Тая нощ в нашия палат ще има бал.

Наистина балът беше необикновен. Такава забава не можеше да стане на земята. Стените и таванът на голямата танцувална зала бяха направени от дебело, ала прозрачно стъкло. Безброй грамадни раковини, розови и зелени, стояха край двете страни на залата и изригваха сини огньове, които осветяваха не само вътрешността, но блестяха и през стените, тъй че цялото море наоколо беше силно осветено. Виждаха се всички риби — големи и малки, които идваха до стъклените стени. На някои риби люспите бяха пурпурночервени, на други изглеждаха златни и сребърни. По средата на залата течеше широк шумен поток и в него морските кавалери и дами танцуваха под звуците на собствените си чудни песни. Такива прекрасни гласове хората нямат. Малката морска русалка пееше най-хубаво и всички й пляскаха с ръце и с опашки. За миг тя усети в сърцето си голяма радост. Тя знаеше, че никой няма по-хубав глас от нея — нито в морето, нито на земята. Ала скоро русалката си спомни пак за земния свят и не можеше вече да се откъсне от мислите си за хубавия княз, не можеше да прогони тъгата си, че няма човешка душа. Незабелязана от никого, тя излезе от бащиния си палат и докато другите се веселяха, тя седеше натъжена в своята малка градинка. Изведнъж русалката чу над водата звуци от рог и си помисли: „Ето, той се разхожда сега там горе — тоя, който ми е по-скъп от баща и от майка, тоя, за когото мисля непрестанно и в чиито ръце с радост бих отдала цялото щастие на моя живот. Аз бих се решила на всичко, стига само да спечеля любовта му и да се сдобия с човешка душа. Докато сестрите ми играят в татковия палат, аз ще отида при морската магьосница, от която винаги съм се страхувала. Може би тя ще ми даде някакъв съвет и ще ми помогне.“

И малката морска русалка излезе от градинката си и заплува към шумния водовъртеж, зад който живееше магьосницата. Досега тя никога не бе плувала по тоя път. Тук не растяха нито цветя, нито морска трева — само голо пясъчно дъно се разстиляше до самия водовъртеж, дето водата кръжеше със страшен рев като воденично колело и завличаше в дълбочината всичко, що попаднеше в нея. Русалката трябваше да мине през тоя грозен водовъртеж, за да влезе във

владенията на морската магьосница. Оттам нататък пътят водеше през топли извори, из които клокочеше кал и които магьосницата наричаше свои торфени блата. Зад тях се намираше нейната къща посред една вълшебна гора: всички дървета там бяха полипи, сиреч наполовина животни, наполовина растения. Те изглеждаха като стоглави змейове, израснали из земята. Клоните им приличаха на дълги лигави ръце с пръсти като жилави червеи. От корена до върха си полиците мърдаха всичките си стави к всичко, що им попаднеше, те обвиваха силно с ръце и вече не го пущаха. Малката русалка застана пред тях цяла скована от ужас. Сърцето ѝ тупкаше от страх. Тя беше вече готова да се върне назад, ала изведнъж си спомни за княза и за човешката душа и почувствува нов прилив на решителност. Тя свърза здраво на главата си дългите си коси, за да не ги уловят полииите, притисна ръце към гърдите, ай и се стрелна бързо като риба край мръсните полипи, които протягаха към нея жилавите си ръце и пръсти. Тя забеляза, че всеки полип държеше със стотина малки ръце, като с железни клещи, всичко, що бе успял да хване. Хора, загинали в морето и потънали на дъното, стърчаха с белите си скелети в техните прегръдки. Кормила, сандъци, кости на земни животни — всичко туй те държаха и не пущаха, ала най-страшното бе, че русалката видя в ръцете им дори една малка русалка, която полипите бяха уловили и удушили.

Най-сетне тя доплува до едно голямо блато в гората. Големи тлъсти змии и жаби се; търкаляха тук и показваха отвратителните си жълтеникавобели кореми. Посред блатото имаше къща, изградена от белите кости на удавници. Тук седеше морската магьосница и хранеше от устата си една жаба точно тъй, както у нас хранят със захар канарчетата. Отвратителните тлъсти змии тя наричаше свои пиленца и им позволяваше да играят върху широките ѝ надупчени гърди.

— Зная какво ти трябва — рече магьосницата. — Макар желанието ти да е много глупаво, аз все пак ще го изпълня, защото то ще ти донесе нещастие, моя хубава русалко. Ти искаш да се избавиш от своята рибя опашка и да получиш вместо нея две подпорки, с каквито хората си служат при ходене, за да спечелиш любовта на хубавия момък. Но ти не само искаш да спечелиш неговата любов, а да получиш още и човешка душа.

И при тия думи магьосницата се разкиска тъй силно и тъй отвратително, че жабите и змиите изпадаха изплашени от гърдите ѝ и

започнаха да се търкалят по земята.

— Ти идеш тъкмо навреме — продължаваше магьосницата. — Утре след изгрев слънце аз не бих могла да ти помогна чак до края на годината. Аз ще ти приготвя едно питие, с което ти ще изплуваш към земята преди изгрев слънце. Седни на брега и го изпий. Тогава твоята опашка ще се раздели на две части и всяка от тях ще се превърне в това, което хората наричат хубаво краче. Разбира се, ти ще изпиташ от туй много силни болки и ще ти се стори, че някой те е разсякъл с остър меч. Всички, които те видят, ще започнат да говорят, че ти си най-прекрасното създание на земята. Ти ще запазиш своя въздушен вървеж и нито една танцувачка в света не ще може да се движи тъй леко като теб. Ала при всяка стъпка, която ще правиш, ще ти се струва, че стъпваш върху остри ножове и нозете ти ще се обливат в кръв. Ако си съгласна да изтърпиш всичко това, готова съм да ти помогна.

— Да — каза малката русалка с треперещ глас и помисли за княза и за човешката си душа.

— Но ти трябва да знаеш — рече бабата, — че щом веднъж получиш човешки образ, не ще можеш да станеш пак русалка и няма да се върнеш никога при сестрите си в бащиния палат! И ако не сполучиш да спечелиш любовта на княза дотолкова, че той да забрави заради тебе баща си и майка си, да се привърже към тебе с душата и с тялото си и да те вземе за своя жена, ти не ще получиш и човешка душа! Още на другия ден след сватбата му с друга жена твоего сърце ще се пръсне и ти ще станеш на морска пяна.

— Съгласна съм! — каза малката морска русалка и побледня като мъртвец.

— Ала ти трябва да възнаградиш и мен — продължаваше магьосницата — и туй ще ти струва твърде скъпо. Ти имаш най-прекрасния глас в цялото подводно царство и, разбира се, мислиш с него да омагьосаш момъка. Ала тоя глас ти ще трябва да дадеш на мен. За скъпото си питие аз искам да получа най-хубавото, което имаш. Нали аз ще влея в това питие капки от моята кръв, за да бъде то остро като меч.

— Но ако ти ми вземеш гласа — рече малката морска русалка, — тогава какво ще ми остане?

— Прекрасното ти лице — отвърна магьосницата, — твоят въздушен вървеж и твоите говорещи очи. Това е достатъчно, за да се

омагьоса едно човешко сърце. Е как, да не би да ти е минало вече желанието? Изплезе езичето си, аз ще го отрежа и ти ще получиш чудотворното питие.

— Тъй да бъде — каза русалката и магьосницата приготви котлето, за да свари вълшебното си питие.

— Чистотата е хубаво нещо — рече тя и изтърка котлето със змии, които свърза в голям възел. Сетне одраска гърдите си и вля в котлето няколко капки от своята черна кръв. Дигна се пара и в нея се очертаха най-чудновати образи.

Всяка минута магьосницата хвърляше все нови неща в котлето и когато то завря, човек можеше да помисли, че плаче някой крокодил. Най-сетне питието беше готово. То беше прозрачно като най-бистрата вода.

— Ето, вземи го — извика магьосницата и отрязва езика на малката морска русалка.

Русалката онемя и не можеше вече нито да пее, нито да говори.

— Ако полипите поискат да те хванат, когато се връщаш през гората — каза магьосницата, — пръсни им само една капка от това питие и ръцете и пръстите им ще се пръснат веднага на хиляди късчета.

Ала малката морска русалка не почувствува нужда да си послужи с това средство. Полипите сами се дърпаха уплашено от нея, щом съглеждаха прозрачното питие, което светеше в ръцете ѝ като ясна звезда. Така русалката бързо преплува гората, блатото и шумния водовъртеж.

Насреща ѝ се виждаше вече бащиният палат. В голямата танцувална зала факлите бяха изгаснали. Изглеждаше, че там всички спяха дълбоко. Но тя не смееше да влезе при домашните си, защото беше няма и се готвеше да ги напусне завинаги. Сърцето ѝ се сви от болка. Русалката се промъкна тихичко в градината, откъсна по едно цветче от всяка леха на сестрите си, изпрати хиляди въздушни целувки на бащината си къща и се издигна на повърхността на тъмносиньото море.

Слънцето не беше изгряло, когато тя видя палата на княза и се изкачи по великолепната мраморна стълба. Месецът ръсеше чудно сияние. Русалката изпи горчивото, парливо питие на магьосницата и почувствува, че дуостър меч прониза нежното ѝ тяло. Тя падна в несвяст и се простря като мъртва. Когато слънчевите лъчи целунаха морето, русалката се пробуди и усети остра болка. Ала пред нея стоеше хубавият княз. Той впи в нея черните си като въглени очи, а тя наведе поглед. Едва сега русалката забеляза, че рибята ѝ опашка бе изчезнала и че на нейно място се белееха най-хубавите крачета, каквито можеше да има едно момиче. Но русалката беше съвсем гола и затова се покри с дългите си прекрасни коси.

Князът я попита коя е тя и как е попаднала тук, ала русалката му отвърна само с кротък и тъжен поглед, защото не можеше да приказва. Тогава момъкът я хвана за ръка и я заведе в палата си. Както ѝ бе предсказала магьосницата, русалката изпитваше при всяка стъпка такава болка, сякаш стъпваше върху остри игли и ножове. Ала тя търпеше с радост всичко. Лека като перце, вървеше подръка с княза и той, както и всички други, се любуваше на нейния чуден, въздушен вървеж.

Нагиздиха русалката в скъпи дрехи от чиста коприна и злато. Тя беше най-хубава от всички в палата, но беше няма и не можеше нито да

говори, нито да пее. Прекрасни девойки, облечени в злато и коприна, дойдоха и запяха пред момъка и родителите му. Една от тях пееше най-хубаво от всички и момъкът ѝ ръкопляскаше и ѝ се усмихваше. Мъчно стана на бедната морска русалка. Тя знаеше, че бе пяла много по-сладко от другите и си мислеше: „О, ако той знаеше, че заради него пожертвувах завинаги гласа си!“

След пеенето девойките започнаха да танцуват под звуците на чудна музика. Тогава и русалката издигна хубавите си бели ръце, застана на върха на пръстите си и се понесе из залата в чудна игра, каквато никой дотогава не бе виждал. При всяко нейно движение хубостта ѝ изпъкваше по-ясно, а очите ѝ говореха много повече на сърцето, отколкото всички песни на девойките.

Всички бяха доволни и радостни. Ала най-доволен беше князът, който нарече русалката своя малка намереница. И русалката танцуваше и танцуваше, макар че всеки път, когато нозете ѝ докосваха земята, тя изпитваше нетърпима болка, сякаш вървеше по остри ножове. Момъкът ѝ каза, че тя ще остане завинаги при него и ще спи пред вратата му на кадифени възглавници.

По негово желание ѝ ушиха мъжки дрехи, за да може тя да ходи на езда с него. Заедно бродеха те из благоуханни гори, където зелените клончета докосваха раменете им и малките птички пееха сред свежите листа. Заедно се изкачваха по високи планини и макар че нежните нозе на русалката се обливаха в кръв, тя се смееше и с радост следваше момъка там, дето се рееха само облаци като птичи ята, които отлитат в чужди страни.

Но щем, когато всички в палата спяха, русалката излизаше на широката мраморна стълба. Приятно ѝ беше да потапя изранените си нозе в студената морска вода, която ги разхлаждаше и облекчаваше парливата болка. Тогава русалката си спомняше за своите близки на морското дъно.

Една вечер нейните сестри плуваха ръка за ръка край това място. Те пееха тъжни песни. Русалката им кимна с глава, сестрите я познаха и започнаха да ѝ разказват колко много е натъжила тя всички. На следната нощ сестрите ѝ дойдоха пак при нея, а веднъж тя видя в далечината и старата си баба, която години наред не бе излизала на морската повърхност, видя и баща си — морския цар — с корона на главата. Те

протягаха ръце към нея, но не смееха да дойдат тъй близо до сушата, както сестрите ѝ.

Всеки ден князът се привързваше все повече към малката русалка. Той я обичаше, както се обича добро дете, но да я направи своя жена — това и на ум не му идваше. А тя трябваше да стане негова жена, за да получи човешка душа и да не се превърне в морска пяна още на другата сутрин след сватбата му.

— Мигар ти си ме обичал повече от всички? — говореха сякаш очите на малката морска русалка, когато той я хващаше за ръцете и я целуваше по хубавото чело.

— Да, ти си ми най-скъпа от всичко — отвърщаше князът, — защото имаш добро сърце. Ти си ми вярна повече от всички други и приличаш на едно младо момиче, което видях веднъж и което навярно никога вече не ще видя. Аз бях на един кораб, който се разби от бурята. Вълните ме изхвърлиха на брега близо до някакъв манастир, дето живееха няколко млади момичета. Най-младото от тях ме намери на брега и ми спаси живота. Аз го видях само два пъти и то е едничкото, което бих могъл да залюбя. Но ти приличаш на него и почти изместяш неговия образ от сърцето ми. Онова момиче е обречено на манастира и затова моята щастлива съдба ми изпрати теб. С теб никога не ще се разделим.

„Ах, той не знае, че аз му спасих живота! — мислеше русалката. — Аз го пренесох в гората край манастира. Аз седях, покрита с морска пяна, и гледах дали не ще дойдат хора. Да, аз познавам оная прекрасна девойка, която той обича повече от мен!“ — И русалката въздъхна дълбоко, защото не можеше да плаче. Князът каза, че момичето принадлежи на манастира. То никога не ще се върне в света и те няма да се срещнат. А тя живее при него, вижда го всеки ден, тя го обича и би му дала целия си живот.

Ала ето, разнесе се мълва, че князът ще се ожени за хубавата царкиня от съседното царство. С него щели да пътувах много придружници. А русалката клатеше глава, като слушаше тия разговори, и се усмихваше, защото отгатваше най-добре мислите на княза.

— Аз трябва да замина — каза ѝ той. — Аз трябва да видя хубавата царкиня. Такава е волята на родителите ми. Но те не ще ме накарат насила да се ожения за нея. Тя не прилича на оная чудна хубавица от манастира, на която ти тъй много приличаш. Ако някога

трябва да се ожения, ще взема само теб за жена, мое мило намерениче с говорещи очи.

И князът целуваше кораловите ѝ устни, милваше дългите ѝ прекрасни коси и притискаше главата си към гърдите ѝ. А в сърцето на русалката възпламваше надежда за човешко щастие и за човешка душа.

— Нали ти не се страхуваш от морето, мое няма дете? — попита я той, когато те стояха заедно на палубата на великолепия кораб, който ги отнасяше към съседното царство. И князът ѝ разказваше за бурите и за спокойното море, за чудните морски риби и за това, което водолазите виждат в дълбочината на морето. А тя слушаше с усмивка разказите му, защото знаеше най-добре от всички какво става на морското дъно.

През една светла, лунна нощ, когато всички на кораба спяха освен кормчията, русалката седна на борда и се загледа долу в прозрачната вода. Стори ѝ се, че вижда палата на баща си. Високо горе стоеше нейната стара баба със сребърна корона на главата и гледаше през водата носа на кораба. Ала ето че сестрите ѝ изплуваха на повърхността. Те гледаха тъжно и кършеха белите си ръце. Тя им кимна с глава и поиска да им разкаже колко е щастлива. Но в тоя миг до нея се приближи един моряк от кораба и сестрите ѝ се гмурнаха веднага в дълбочината. Морякът пък помисли, че бялото, що е видял да плава над водата, е било морска пяна.

На следната сутрин корабът влезе в пристанището на великолепията столица на съседното царство. Всички камбани биеха. От високите кули се разнасяха тръбни звуци, а войници с развети знамена и със святащи щикове се строиха в редица, за да посрещнат княза. Всеки ден имаше нови тържества. Ала царкинята още не беше дошла в града. Разправяха, че тя се възпитавала някъде далеч, където изучавала всички добродетели. Най-сетне тя пристигна.

Малката морска русалка гореше от нетърпение да види дали наистина царкинята е тъй хубава и от пръв поглед трябваше да признае, че по-прекрасно създание от нея никога не бе виждала. Кожата на младото момиче бе нежна и прозрачна, а изпод дългите му тъмни клепки светеха тъмносини кротки очи.

Князът прегърна заруменялата си годеница.

— О, аз съм много щастлив! Това, за което не смеех дори да мечтая, се изпълни сега! — извика той и като се обърна към русалката,

добави: — Аз зная, че ти ще се зарадваш на щастието ми, защото ме обичаш най-много от всички тук.

Русалката целуваше ръката на княза и ѝ се струваше, че сърцето ѝ вече се пръска от мъка. Нали на другата сутрин тя трябваше да се превърне в морска пяна.

Отново се разнесе камбанен звън. Вестители тръгнаха из града да разгласят сред народа новината за сватбата. В черквите димеше тамян из скъпоценни кадилници. Младоженецът и невестата си подадоха ръце. Малката морска русалка, облечена в злато и коприна, държеше роклята на невестата. Ала тя не чуваше празничната музика, не виждаше тържествения обред. Тя мислеше само за смъртта, която я очакваше, и за всичко, що бе изгубила на тоя свят.

Още същата вечер младоженците се запътиха към кораба. Гърмяха топове, развяваха се знамена, а в средата на кораба се издигаше скъпа палатка от злато и пурпур, с великолепни възглавници. Тук младоженците трябваше да прекарат тихата прохладна нощ.

Вятърът наду платната и корабът заплува леко и бавно през прозрачното море.

Когато мръкна, запалиха разноцветни фенери. Моряците заиграха весело на палубата. Русалката си спомни оная вечер, когато изплува за пръв път на повърхността на морето и видя същото великолепие. И тя се завъртя и затанцува с другите. Тя се носеше по палубата като подгонена лястовичка, а наоколо се чуваха възторжени похвали. Никога досега русалката не бе танцувала тъй хубаво. Наистина нежните ѝ нозе се прорязваха сякаш от остри ножове, ала тя не усещаше никаква болка, защото болката в сърцето ѝ беше много по-остра. Тя знаеше, че вижда за последен път княза, заради когото бе напуснала семейство и родина, бе жертвувала чудния си глас и бе търпяла всеки ден безкрайни мъки, за които той нищо не знаеше. Тая нощ за последен път тя дишаше с него един въздух, гледаше дълбокото море и звездното небе. Сега я чакаше вечна нощ, без мисли и без сънища, защото тя нямаше душа и никога вече не можеше да има.

А върху кораба дълго сред полунощ кипеше веселба. Русалката се смееше и танкуваше с горчива мъка в сърцето. Момъкът целуваше хубавата си жена, която милваше черните му коси, и двамата влязоха ръка за ръка в прекрасната палатка.

На кораба настана тишина. Само кормчията стоеше при кормилото. Малката русалка се облегна с белите си ръце върху борда на кораба и се загледа на изток, откъдето трябваше да изгрее слънцето. Тя знаеше, че първият слънчев лъч ще я убие. Ала изведнъж из дълбините на морето изскочиха нейните сестри. Те бяха също тъй бледни като нея. Дългите им прекрасни коси не се развяваха вече от вятъра — те бяха отрязани.

— Ние ги дадохме на магьосницата, за да те спасим и да не те оставим да умреш тая нощ. А тя ни даде ето тоя нож. Виж колко е остър! Преди да изгрее слънцето, ти трябва да го забиеш в сърцето на княза и когато неговата топла кръв опръска твоите крака, те отново ще станат рибя опашка и ти ще се превърнеш пак в русалка, ще слезеш при нас на дъното на морето и ще изживееш твоите триста години, преди да станеш мъртва солена пяна върху морската повърхност. Бързай! Един от двамата ви трябва да умре преди изгрев слънце. Нашата стара баба тъжи непрестанно за тебе и белите ѝ коси опадаха от скръб, както паднаха нашите под ножицата на магьосницата. Убий княза и се върни при нас! Побързай! Виждаш ли червената черта там на небето? След няколко минути слънцето ще се покаже и ти ще умреш.

Сестрите въздъхнаха дълбоко-дълбоко и се скриха под водата.

Малката морска русалка дръпна пурпурната завеса пред вдода на палатката и видя хубавата невяста, която бе склонила глава върху гърдите на княза. Тя се наведе над момъка, целуна го по челото, погледна небето, където утринната заря се разгаряше все по-силно и по-силно, погледна острия бляскав нож и отново впи поглед в княза, който шепнеше в съня си името на младата си жена. И ръката, която държеше ножа, потрепера... С бързо движение русалката го захвърли надалеч в озарените от червена светлина вълни. И там, където той падна, из водата пръснаха сякаш капки кръв. Още веднъж русалката погледна с угаснали очи княза, сетне се хвърли от кораба в морето и мигом почувствува как тялото ѝ се разтапя на пяна.

Ето слънцето изгря над морето. Топлите му лъчи огряха студената мека пяна и малката морска русалка не усещаше смъртта. Тя видя ясното слънчице и над главата ѝ се понесоха стотици чудни, прозрачни същества. През тях тя можеше да различава белите платна на кораба и червеникавите облаци по небето. Гласовете им бяха тъй сладки и нежни, че ничие човешко ухо не можеше да ги чуе — също тъй, както

ниче човешко око не мо жеше да види вълшебните същества. Те летяха без криле из въздуха — само с лекостта си. Сега русалката забеляза, че и тя има също такава тяло като тях и че все повече и повече се отделя от морската пяна.

— Къде ли съм попаднала? — запита тя. Гласът ѝ прозвуча тъй неуловимо и нежно, както гласовете на чудните същества и тия гласове никаква земна музика не можеше да повтори.

— При дъщерите на въздуха — отвърнаха съществата. — Русалките нямат човешка душа и могат да я спечелят само с човешка любов. Техният вечен живот е във властта на друг. Дъщерите на въздуха също нямат човешка душа, но те могат да я заслужат с добри дела. Ние летим в топлите страни, където задушният, зноен въздух убива хората, и носим там благодатна прохлада. Ние пръскаме из въздуха уханието на цветята и даваме на хората утеха и изцеление. Ако в продължение на триста години ние вършим добри дела, тогава ще бъдем надарени с безсмъртна душа. Ти, малка, клета русалко, се стремеше към същото. Ти страда и търпя, възнесе се в царството на въздушните духове и след триста години можеш сама, с добри дела, да придобиеш безсмъртна душа.

Малката русалка дигна светналия си поглед към слънцето и за пръв път очите ѝ се наляха със сълзи.

В това време на кораба настана отново оживление. Русалката видя как князът и хубавата му жена я търсят навсякъде. Те гледаха тъжно пяната, която бягаше по вълните, сякаш знаеха, че русалката се е хвърлила в морето. И тогава русалката невидимо целуна челото на хубавицата, усмихна се на княза и заедно с останалите дъщери на въздуха се издигна към розовите облаци, които плуваха по небето.

— След триста години тъй ще се възнесем в царството небесно!

— А може и по-рано! — прошепна една от дъщерите на въздуха. — Невидими ще долетим в къщите на хората, където има деца, и ако намерим някое дете, което радва родителите си и е достойно за тяхната обич, ще се усмихнем и тристагодишното ниблуждение ще се намали с една година. Ако пък срещнем лошо, непослушно дете, тогава ще заплачем от мъка и всяка сълза ще добави по един ден към дългия срок на нашето изпитание.

ОВЧАРКАТА И КОМИНОЧИСТАЧЪТ

Виждали ли сте някога някой стар, съвсем стар шкаф, почернял от времето и целият покрит с резба във вид на разни кръгове, цветя и листа? Точно такъв шкаф имаше в една стая. Той беше останал наследство от прабабата и беше покрит от горе до долу с резба — рози, лалета и най-чудновати кръгове, из които се протягаха малки глави на елени с клонести рога. В средата на шкафа пък беше изрязано цяло едно човече. Никой не можеше да гледа човечето, без да се смее, защото и то се смееше или по-право — зъбеше се, а туй съвсем не беше вече смях. Това чудно човече имаше кози нозе, малки рогчета на челото и дълга брада. Децата, които играеха в стаята, го наричаха „главен командир генерал Козя Нога“. Трудно беше да се изговори такова име, но то прилягаше много на човечето, което беше изрязано майсторски върху шкафа.

И тъй, господин Козя Нога гледаше вечно към масичката под огледалото, дете стоеше една малка, чудно хубава овчарка от порцелан. Нейните обувки бяха позлатени, рокличката ѝ — малко подигната и украсена с алена роза, на главата си имаше златна шапчица, а в ръката си държеше овчарска тояжка. Тя беше прекрасна! Редом с нея стоеше малък коминочистач, но майсторът можеше да направи от него и княз, защото това му беше все едно.

Коминочистачът държеше нежно в ръцете си своята стълбичка. Лицето му беше бяло, а бузите — розови, също като на момиче, и тук имаше малка грешка: лицето му трябваше да бъде черно като на коминочистач. Той стоеше съвсем близо до овчарката. Тъй ги бяха поставили, тъй си стояха двамата. И както си стояха — сгодиха се. Те бяха точно един за друг: и двамата млади, и двамата от еднакъв порцелан, и двамата еднакво трошливи.

На масичката под огледалото имаше още една кукла, три пъти по-голяма от тях. Това беше един стар китаец, който можеше да кима с глава. Той бе направен също от порцелан и разправяше, че бил дядо на малката овчарка, което, разбира се, не можеше да се провери. Той

уверяваше, че има власт над нея и затова кимаше с глава на главния командир генерал Козя Нога, който искаше да се ожени за овчарката.

— Гледай само какъв мъж ще си имаш! — казваше старият китаец на овчарката. — Аз мисля дори, че той е от червено дърво. Той ще те направи главна командир-генералша. Той има цял шкаф със сребро и още много чудни неща в тайните чекмедженца.

— Не искам да отида в тъмния шкаф! — казваше овчарката. — Разправят, че той имал там единайсет порцеланови жени!

— Тогава ти ще бъдеш дванайсетата! — отвърна китаецът. — Тая нощ, щом скръцне старият шкаф, ние ще отпразнуваме вашата сватба. Да, това е самата истина, както е истина, че аз съм китаец!

В същия миг той кимна с глава и заспа.

А овчарката плачеше и гледаше своя годеник.

— Моля те от все сърце! — каза тя. — Да бягаме, накъдето ни видят очите! Тук не можем да останем повече!

— Твоите желания са и мои! — отвърна коминочистачът. — Тогава да тръгнем веднага! Аз мисля, че ще мога да те храня със занаята си!

— Да слезем само веднъж от масичката! — каза тя. — Аз не ще се успокоя, докато не бъдем далеч, далеч оттук!

Коминочистачът я утешаваше, сочеше ѝ на кой ръб и на коя позлатена извивка да стъпи тя с крачето си. Неговата стълбичка им свърши не малко работа. Така те слязоха благополучно на земята. Но като погледнаха към стария шкаф, те забелязаха, че се дига страшна тревога. Всички елени от резбата на шкафа протягаха напред рогатите си глави и въртяха дългите си шици. Главният командир генерал Козя Нога подскочи високо и закрепця към стария китаец:

— Бягат! Бягат!

Годениците се изплашиха и побързаха да се мушнат в чекмедженцето под прозореца.

Там имаше три-четири тестета карти за игра и един малък куклен театър. На сцената на тоя куклен театър се даваше пиеса и всички дами — купи, кара, пики и спатии — седяха на първия ред и си вееха с ветрила, а зад тях стояха момчетата и се мъчеха да покажат, че са с две глави — както всички карти. Пиесата представяше двама влюбени, които не искаха да се разделят. Овчарката заплака: ето това беше досущ тяхната тъжна история.

— Не мога да гледам това! — извика тя. — Да бягаме оттук!

Но когато се намериха отново на пода, те видяха Стария китаец, който се беше събудил и се клатеше цял ту насам, ту натам, а вътре в корема му подскачаше едно оловно топче.

— Ах, старият китаец иде! — закрепця овчарката и се отпусна, убита от скръб, на порцелановите си колене.

— Чакай, хрумна ми нещо! — каза коминочистачът. — Виждаш ли там, в ъгъла, голямата ваза с благоуханните треви и цветя! Да влезем в нея! Ще легнем сред розите и лавандата и ако китаецът дойде при нас, ще му посипем сол в очите!

— Не, туй не ще помогне! — отвърна овчарката. — Аз зная, че някога китаецът беше сгоден за вазата, а пословицата казва, че старата любов не ръждясва. Не, на нас не ни остава нищо друго, освен да тръгнем по белия свят, пък каквото ще да става!

— Имаш ли достатъчно смелост, за да вървиш навсякъде с мен? — попита коминочистачът. — Помислила ли си колко голям е светът? Знаеш ли, че после ние не можем да се върнем назад?

— Да, да! — отвърна тя. Коминочистачът я изгледа вторачено и каза:

— Моят път минава през комина! Имаш ли смелостта да скочиш с мен в печката и да се покатериш през комина? Там аз зная вече какво да правя. Ние ще се изкачим тъй високо, че никой не ще може да ни стигне. На самия връх има една дупка, през която ще излезем на белия свят.

И той заведе овчарката при вратата на печката.

— У, колко е черно вътре! — каза тя, но все пак се покатери след него в печката и влезе в комина, където беше тъмно като нощ.

— Ето ние сме вече в комина! — каза коминочистачът. — Виж, виж каква чудна звездичка свети точно над нас!

И наистина на небето светеше една звезда, като че искаше да им показва пътя. А те се катереха все по-нагоре и по-нагоре. Пътят беше ужасен, но коминочистачът придържаше овчарката и й сочеше къде да сложи порцелановите си крачета. Най-сетне те стигнаха върха на комина и седнаха отгоре, защото бяха много уморени.

Високо над тях блестеше ясното звездно небе, а долу стърчаха покривите на къщите. От тая височина се откриваше безкрайна шир пред очите им. Бедната овчарка не мислеше, че светът е толкова голям.

Тя облегна глава на рамото на коминочистача и заплака горчиво, а сълзите покапаха по гърдите ѝ и измиха всичката позлата на нейния пояс.

— Не, това е твърде много! — каза тя. — Светът е много голям! О, ако можех да се върна отново долу, на масичката пред огледалото! Да, аз не ще се успокоя, докато не се върна там. Аз тръгнах след теб, където очите ми видят, сега пък, ако ти ме обичаш, върни ме пак назад!

Коминочистачът започна да я увещава, говореше ѝ за стария китаец и за главния командир генерал Козя Нога, но тя само плачеше и целуваше тъй силно годеника си, че той не можеше да устои на молбите ѝ. Той трябваше да отстъпи, макар че туй беше глупаво.

И ето че се спуснаха с голяма мъка надолу по комина. Да, това никак не беше лесна работа. Когато се намериха отново в тъмната печка, те постояха няколко минути зад вратичката, за да чуят какво става в стаята. Там беше тихо и те надникнаха — ах! На пода се търкаляше старият китаец. Той беше паднал от масата, когато тръгна да ги гони, и се беше счупил на три части. Целият му гръб бе отхвъркнал на една страна, а главата му се бе търкулнала в ъгъла. Главният командир генерал Козя Нога стоеше както винаги на мястото си и мислеше.

— Ах, това е ужасно! — извика овчарката. — Старият ми дядо е станал на парчета и за туй сме виновни ние! Ах, аз не ще преживея това!

И тя закърши мъничките си ръце.

— Той може да се поправи! — рече коминочистачът. — Много лесно може да се поправи! Не се ядосвай! Ще му залепят гърба, а в тила му ще забият гвоздей — той ще стане също като нов и дори хубавичко ще ни смъмри.

— Вярваш ли? — попита тя.

И те се покатериха отново на масичката, дето стояха по-рано.

— Ето колко далеч отидохме! — рече коминочистачът. — Защо беше всичката тая тревога?

— Да може само дядо ми да се поправи! — каза овчарката. — Скъпо ли ще струва това? И дядото бе поправен. Залепиха му гърба и през шията му забиха гвоздей. Той стана като нов, само че не можеше вече да кима с глава.

— Вие нещо се възгордяхте, откакто се счупихте! — каза му главният командир генерал Козя Нога. — Аз пък мисля, че няма за какво да се надувате толкова! Е как, ще стане ли тя моя жена, или няма да стане?

Коминочистачът и овчарката погледнаха умолително стария китаец. Те се страхуваха да не би той да кимне с глава, но той не можеше да стори това, макар и да не искаше да го признае: не е много приятно да разправяш всекиму, че имаш гвоздей в тила си.

Така порцелановите статуйки останаха една до друга както порано. Те благославяха гвоздеа в шията на дядото и се обичаха горещо дотогава, докато се разчупиха на малки късчета.

ПОД ВЪРБАТА

Местността около малкото градче Кьоге в Зеландия е съвсем гола. Наистина това градче е разположено на брега на морето, което само по себе си е твърде хубаво, ала все пак там можеше да бъде и още по-хубаво. Наоколо се простират само равни полета, а най-близката гора е доста далеч. Но в родината винаги има по нещо прекрасно за човека, което той си спомня с тъга дори и в най-очарователното кътче на света. И ние трябва да признаем, че в самия край на града, там, дето се простират няколко градинки край рекичката, която се влива наблизко в морето, през лятото е наистина много хубаво. На същото мнение бяха и двете деца — малкото момче и малкото момиче, които постоянно играеха тук. Те бяха съседни и идваха на това място, като се промъкваха през храстите, растящи около техните градинки. В едната градинка растеше бъз, а в другата — стара върба, под която децата обичаха най-много да играят. Това родителите не им забраняваха, макар че върбата се намираще съвсем близо до рекичката и те можеха да паднат много лесно във водата. Но децата бяха твърде предпазливи.

Момчето дори се боеше тъй много от водата, че за нищо на света не можеха да го накарат да се окъпе в морето. Другарите му го дразнеха много с това, наричаха го страхливко и то трябваше да понася търпеливо подигравките им. Но ето, веднъж на съседското момиче Йохана се присъни, че плува с лодка из широкото море, а Кнут бърза към нея и отива толкова далеч, че водата стига най-напред до гърлото му, сетне се разлива над главата му и най-последно го поглъща съвсем. От тогава Кнут престана да слуша търпеливо подигравките на другарите си. Нали той се беше осмелил да влезе във водата — сама Йохана бе видяла това. Наистина тя го бе видяла само насън, ала той се гордееше и с тоя сън.

Родителите и на двете деца бяха бедни хора. Те си ходеха често на гости и тогава Кнут и Йохана играеха в градината или на пътя, обграден от двете страни с върби. Тия дървета със своите подрязани върхове не бяха много хубави наглед, ала те растяха тук не за хубост, а

за полза. Старата върба в градината беше много по-хубава и затова децата най-много обичаха да седят под нея.

В самото градче Кьогге има голям площад. По време на панаир тук построяват цели улици от палатки и дюкянчета с копринени кордели, с обуца и с всичко, каквото потърсиш. Безредицата и блъсканицата по време на панаира достигат нечувани размери. На туй отгоре и времето тогава бива все дъжделиво, а въздухът се вмирихва често на селски кожуси. Затова пък колко приятно мирише в същото време на всякакви млинчета — и медени, и тестени. Цялото дюкянче беше пълно с тях, а най-хубавото бе, че търговецът на млинчета слизаше винаги през панаирни дни в къщата на Кнутовите родители и от време на време на момчето даваха по едно млинче, от което без друго се падаше по нещичко и на Йохана. Ала не беше само туй; търговецът умееше също тъй да разказва приказки за всичко по света — дори и за своите млинчета. Една вечер той разказа на децата една история, ала тъй чудна, че те никога не можаха да я забравят — толкова силно впечатление им направи тя. Ето защо нищо не ни пречи да я чуем и ние, още повече че тя е къса.

— На една полица имаше две медени млинчета — разказваше търговецът. — Едното от тях беше мъж с шапка, а другото изобразяваше момиче без шапка. Лицата и на двете млинчета се намираха на оная страна, която бе обърната нагоре; от тая страна и трябваше да ги гледат, а не от другата, откъм която изобщо не бива да се разглежда човек. Мъжът имаше на лявата си страна горчива бадемова ядка — това беше сърцето му; момчето пък беше цяло медено. И двамата лежаха един до друг на полицата, оставени за показ, и лежаха толкова дълго, че най-сетне се обикнаха. Ала нито един от тях не се решаваше да признае това на другия, а пък човек все трябва да се обясни кога да е, ако иска да излезе нещо от любовта му.

„Той е мъж и трябва пръв да заговори — мислеше си момичето. — За мен е достатъчно да зная, че споделя любовта ми.“

Ала неговите мисли отиваха много по-далеч, както обикновено бива с мъжете. Той си мислеше, че е живо улично момче, че в джоба му дрънкат четири шилинга, че той купува меденото момиче и го изяжда.

Тъй лежаха те цели дни и седмици на полицата, докато най-сетне изсъхнаха. А мислите на момчето ставаха все по-нежни и по-

женствени: „За мен е достатъчно и туй, че съм лежала на една полица с него“ — помисли си тя и — прас! — пукна се точно в средата.

„Ако тя знаеше само колко я обичах, навярно би изтърпяла по-дълго време“ — помисли той.

— Ето ви, деца, цялата история за двете млинчета, и ето ги и тях самите — завърши търговецът. — Те са забележителни със своята няма любов, която никога до нищо не довежда. Вземете ги! — И той даде на Йохана оцелелия мъж, а на Кнут — пукнатото момиче. Ала децата бяха тъй трогнати от тая история, че просто нямаха сърце да изядат влюбената двойка.

На другия ден те отидоха с млинчетата на гробището и седнаха край черковната ограда, която и зиме, и лете беше покрита, като с великолепен килим, с разкошна мрежа от бръшлян. Тук те оставиха млинчетата между зелените бръшлянови стъбла на слънчевата светлина и разказаха на другите, събрани около тях, историята за нямата любов, а тая история бе чудно хубава. С туй се съгласиха всички слушатели. Но когато Кнут и Йохана погледнаха отново двете млинчета, оказа се, че едно голямо момче бе изяло от злоба пукнатото момиче. Децата поплакаха за това, а сетне — навярно за да не оставят бедния влюбен сам в света — изядоха и него. Но историята на млинчетата те никога не забравиха.

Кнут и Йохана играеха винаги заедно — ту под бъзовия храст, ту под върбата — и тогава момичето пееше прекрасни песнички с чистия си гласец, който звучеше като звънче. Кнут пък никак не беше гласовит. Но затова пък той знаеше думите на песните, а и туй все струваше нещичко. Всички жители на Кьогге — дори и жената на търговеца на галантерийни стоки — се спираха и слушаха, когато Йохана пееше.

— Какъв сладък гласец има това момиче! — казваха те. Тия дни бяха чудно хубави, ала те не продължиха дълго. Съседите се разделиха. Майката на Йохана умря; баща ѝ се готвеше да се ожени втори път и да замине за столицата, дето му бяха обещали да го направят разсилен, а туй, както казваха, било твърде доходна длъжност. Много сълзи проляха съседите при раздялата, но повече от всички плакаха децата. Впрочем родителите обещаха да си пишат непременно поне веднъж в годината.

Скоро изпратиха Кнут да учи занаят при един обуцар, защото такава голямо момче не биваше да скита без работа.

Кнут остана в Кьоге и нито веднъж не му се удаде случай да отиде в Копенхаген, макар че столицата беше само на пет мили от Кьоге. Впрочем в хубави дни той виждаше през залива копенхагенските кули и златния кръст на главната черква, който блестеше на слънцето.

Ах, колко много мислеше той за Йохана! Всички негови мисли се въртяха все около нея. Ами тя? Помнеше ли тя още Кнут?

Да. За Нова година Кнутовите родители получиха писмо. Бащата на Йохана пишеше, че живее добре в столицата, а Йохана благодарение на хубавия си глас била много щастлива. Тя постъпила в театъра, дето пеят, и сега вече печелела пари. От своята заплата тя праща на милите си съседи в Кьоге цял талер за новогодишни удоволствия: „Нека милите ми съседи пият за мое здраве“ — това беше написано от собствената ѝ ръка, а по-надолу следваше: „Сърдечен поздрав на Кнут!“

Цялото Кнутово семейство се разплака, макар че писмото беше радостно — та и те плачеха само от радост. Кнут постоянно мислеше за Йохана и ето, най-сетне се убеди, че и тя мисли за него. О, колко щастлив беше той!... Колкото повече приближаваше края на неговото учение, толкова по-ясно му ставаше, че той обича Йохана и че тя трябва да стане негова жена. И когато мислеше за това, на устните му играеше усмивка и ръката му удряше още по-силно чука върху гъона. Случваше се в такива минути да убоде дълбоко пръстите си с шилото, ала трябваше ли той да обръща внимание на такива дреболии?... Да, разбира се, той няма да играе ролята на немия, както бяха направили влюбените млинчета. Тая история ще му служи за добър урок.

И ето, най-сетне Кнут стана калфа. Стегна той торбата си, метна я през рамо и за пръв път в живота си се запъти за Копенхаген. Там му бяха обещали място при един обуцар. Ех, че ще се зачуди и зарадва Йохана! Сега тя беше навършила вече седемнадесет години, а той бе на цели деветнадесет.

Още в Кьоге той поиска да ѝ купи златен пръстен, но после съобрази, че в Копенхаген може да се намери и нещо по-хубаво.

И тъй, той се прости с родителите си и една късна есенна вечер напусна родния си град. Денят беше дъжделив, листата капеха от

дърветата и Кнут пристигна в Копенхаген при новия си майстор цял измокрен.

Дойде неделя, Кнут извади от торбата си новички дрехи, сложи си нова шапка, купена в Кьогге, и отиде на гости у бащата на Йохана. Шапката му приличаше много — по-рано той носеше само каскети. Кнут намери къщата, която търсеше, и тръгна нагоре по високата стълба. Свят му се зави — колко много хора живееха един над друг в тоя град.

Стаята беше добре наредена; бащата на Йохана го прие много любезно; мащехата й, макар да не познаваше Кнут, подаде ръката си и му предложи чаша кафе.

— Йохана ще се зарадва, като те види — рече бащата, — ти си станал хубав момък. Но пък и тя каква хубавица е станала! Ето, сам ще видиш!... Да, това момиче ми доставя много радости и ако е живот и здраве, ще ми достави още много. Тя си има отделна стая и ни плаща за нея.

И бащата почука учтиво на вратата също като съвсем външен човек и след това те влязоха в стаята на Йохана.

Боже, колко хубаво беше наредено тук! Друга такава стая наистина не можеше да се намери в целия Кьогге. Тук имаше и меки килими, и завеси по прозорците, спуснати до самия под, и дори кадифено кресло. А наоколо — все цветя, картини и едно огледало, толкова голямо, че човек би го помислил за врага и току-виж се блъснал в стъклото. Кнут обгърна всичко туй с един поглед, но най-много се вгледа той в самата Йохана. Тя беше вече възрастна девойка и съвсем не такава, каквато Кнут си я представяше; не, тя беше много по-хубава. В целия Кьогге нямаше хубавица, равна на нея. И как странно, като чужденец, погледна тя Кнут!... Ала туй продължи не повече от минута. Сетне Йохана се хвърли насреща му, като че ли искаше да го целуне. Наистина тя не стори това, но малко остана да го направи. Да, тя наистина се зарадва много на срещата си със своя другар от детинство. За какво само не го питаше! Всичко я интересуваше, като почна от Кнутовите родители и свърши със стария бъз и върбата, които тя наричаше „бъзова майчица“ и „върбов татко“, сякаш тия дървета бяха живи хора. Впрочем те можеха да се смятат за хора по същата причина, по която смятаха за хора и медените млинчета. Йохана не забрави да спомене и за тях; спомни си за тяхната

няма любов, за това, как те са лежали на полицата и как момичето се пукнало на две половини. При това тя се смееше от все сърце. Всичката кръв на Кнут преля в бузите му и сърцето му заби по-силно от друг път.

Не, Йохана никак не беше горделива! Тя — той забеляза много добре това — направи тъй, че родителите ѝ го поканиха да остане у тях цялата вечер. Тя наливаше чай и сама му подаде чашка. А сетне взе една книга, почна да чете високо и на Кнут му се струваше, че в книгата се говори за любовта му към Йохана — дотолкова съвпаднаше всичко писано там с неговите собствени мисли. Като свърши четенето, Йохана запя една проста песничка, ала с такова изкуство, че я превърна в същинска чудна приказка, сякаш тя искаше да излее в нея цялото си сърце. Да, нямаше съмнение, че тя обича Кнут! По лицето му потекоха сълзи. Той не можеше да ги удържи, не можеше да промълви нито дума. Струваше му се, че изглежда съвсем глупав, ала тя стисна ръката му и каза:

— Ти имаш добро сърце, Кнут. Остани завинаги такъв, какъвто си сега!

Да, тая вечер никога нямаше да се повтори. След такава вечер човек не може да мисли за сън. И Кнут не спа. На прощаване бащата на Йохана му каза:

— Не ни забравяй, Кнут! Надявам се, че ще ни навестяваш честичко през зимата.

Значи Кнут можеше да дойде и идната неделя и той реши да стори непременно това.

Ала в очакване на неделата той всяка вечер след работа — а у майстора му работеха до късно — отиваше в града, на оная улица, дето живееше Йохана, и гледаше нейните прозорци. Там почти винаги имаше светлина, а една вечер той дори различи съвсем ясно върху завесата сянката на лицето ѝ. Ех, каква чудна вечер беше! На домакинята — жената на майстора му — не се харесваха много тия негови вечерни разходки и тя клатеше неодобрително глава, но майсторът само се усмихваше.

— Млад човек е! — казваше той.

„В неделя ще се видим — мислеше си Кнут — и аз ще ѝ кажа, че мисля само за нея и че тя трябва да стане моя жена. Наистина засега аз съм само беден калфа, но все ще стана някога и майстор. Ще работя,

ще се трудя... Да, ще ѝ кажа всичко туй. От нямата любов не излиза нищо. На това ни научиха медените млинчета.“

Дойде неделя и Кнут отиде у Йохана, ала съвсем не навреме. Те всички бяха канени някъде на вечеря и веднага му казаха това. Но Йохана му стисна ръката и попита:

— Ходил ли си някога на театър? Трябва да отидеш. Аз ще пея в сряда и ако ти си свободен тогава, ще ти изпратя билет. Татко знае къде живее твоят майстор.

Колко мило беше това нейно внимание! В сряда към обед Кнут наистина получи един запечатан плик и вечерта за пръв път в живота си седеше в театър. И какво видя? Той видя Йохана! О, колко хубава и мила беше тя! Наистина тя се омъжи за друго, но нали всичко тук беше само комедия — игра, а не действителност!

Кнут беше уверен в това — иначе тя нямаше да му прати билет, за да я види.

И всички ръкопляскаха, викаха „Браво!“ и Кнут викаше с другите.

Боже, колко нищожен се чувствуваше Кнут пред нея! Но нали той я обичаше тъй силно, тъй искрено! А и тя също го обичаше...

Ала първата дума трябваше да каже мъжът. Тъй е мислело и меденото момиче, а в тая история имаше нещо много поучително.

И ето, щом дойде неделя, Кнут отиде отново у Йохана. Тя беше сама вкъщи. Всичко се нареждаше много добре.

— Добре че дойде — каза тя. — Аз току-що мислех да изпратя баща ми при теб, ала сърцето ми подсказваше, че ти ще дойдеш тая вечер. Искан да ти съобщя, че в петък заминавам за Франция. Това е необходимо, иначе нищо не ще постигна.

На Кнут се стори, че цялата стая се завъртя пред очите му. Сърцето му бе готово да се пръсне, но той не пророни нито сълзица. Ала Йохана забеляза огорчението му и то я трогна дълбоко.

— Честна, вярна душа! — рече тя.

Тия думи сякаш развързаха езика на Кнут. Той се овладя и ѝ каза, че я обича горещо и че тя трябва да стане негова жена. Ала когато говореше това, той видя как лицето на Йохана се променяше, как то ставаше ту бледо, ту червено. Тя пусна ръката му и каза тъжно и сериозно:

— Не прави нещастен нито себе си, нито мене, Кнут! Аз ще ти бъда винаги добра сестра, на която ти ще можеш да се надяваш, ала само сестра! — И тя прекара нежната си ръчица по пламналото му чело.

В тая минута в стаята влезе нейната мащеха.

— Кнут е съвсем отчаян, че аз ще замина — каза Йохана. — Стига, бъди мъж! — добави тя и сложи ръка на рамото му, като че те бяха говорили само за нейното заминаване и за нищо друго. — Ти си цяло дете! Но сега трябва да бъдеш добър и разумен, както някога под върбата — помниш ли, когато бяхме още деца?

На Кнут се стори, че целият свят се обърна с главата надолу, мислите му наподобяваха разкъсани нишки, които вятърът носи насам-натам. Той прекара тук цялата вечер, макар и да не помнеше дали го бяха поканили да остане; домакините бяха добри и любезни с него, а Йохана му наливаше чай и пееше. Нейното пеене съвсем не приличаше на първото — не! Ала все пак то беше тъй хубаво, че сърцето му едва не се пръсна на късчета. Сетне те се разделиха. Кнут не й подаде ръка, но Йохана сама го улови.

— Нали на прощаване ти ще подадеш ръка на сестра си, мой стари другарю от детинството? — каза тя, усмихната през сълзите, които се търколиха по бузите ѝ. И го нарече още веднъж „брат“. Да, това беше добра утеха.

Такава бе раздялата.

Тя замина за Франция, а Кнут остана да скита из калните копенхагенски улици. Другите калфи го питаха защо ходи тъй замислен и го съветваха да търси развлечения — та той беше още толкова млад!

И те го заведоха в една танцувална зала. Там имаше много хубави момичета, ала нито едно не можеше да се сравни с Йохана. И

тъкмо тук, където той се надяваше да я забрави, тя изпъкна още по-живо в паметта му. Ето, цигулките засвириха и момичетата започнаха да танцуват. Кнут изпадна в ужас: стори му се, че е попаднал на такова място, където не трябваше да доведе Йохана: да, тя беше с него — в сърцето му! И той избяга от залата и тръгна да скита из улиците...

Настъпи зимата. Реките замръзнаха. Всичко се готвеше сякаш за някакво погребение.

Ала когато пролетта се върна отново и първият параход отплува, едно страстно желание за пътуване завладя Кнут. Да замине някъде далече-далече, само не във Франция.

И ето, той отново метна торба през рамо и отиде в Германия. Скиташе там от град на град, без да знае нито отдих, нито спокойствие. Само когато стигна в стария, великолепен град Нюрнберг, на душата му стана по-леко и той реши да остане там.

Нюрнберг е чудно хубав старинен град. Той е сякаш изрязан от някоя старинна хроника с картини. Улиците там вървят както им хрумне; къщите не обичат да се редят в прави редове — от тях се подават ъглови балкони с малки кулички, резба и статуи, а около издадените покриви се извиват водосточни тръби във форма на дракони и на дългокраки кучета.

Там, на търговския площад, стоеше Кнут с торба на рамо. Той се спря пред един старинен водоскок с великолепни исторически фигури, които се издигаха посред струящите водни лъчи. Една хубава девойка дойде тъкмо в тая минута за вода. Тя даде на Кнут да пие от нейния съд и понеже в ръцете си носеше голям букет от рози, даде му също тъй и една роза. Кнут сметна това за добро предсказание.

Той потърси и скоро си намери добър майстор. Остана в Нюрнберг и научи немски език. Старите ровове около града са превърнати в малки зеленчукови градини, ала високите крепостни стени с тежки кули стоят и днес още. Въжарят плете въжетата си в галерията, построена край вътрешната страна на градската стена. Тук из всички дупки и пукнатини расте бъз, надвесил клоните си над малките ниски къщички, наредени долу. В една от тях живееше майсторът, при когото работеше Кнут; и бъзовите клони надвисваха над малкото прозорче под покрива, където се намираше Кнутовата спалня.

Тук той прекара цялото лято и зимата. Ала когато се върна пролетта, той не можа да издържи повече. Бъзът цъфна, разля познатото и близко на сърцето ухание и на Кнут се стори, че се намира пак в градината на родната си къща в Кьоге. Той се раздели с майстора си и отиде при друг, към средата на града, където не растеше бъз.

Работилницата на новия майстор се намираше близо до един стар каменен мост, срещу вечно шумяща ниска воденица. Зад воденицата течеше бърза рекичка, врязана между къщите, които бяха украсени със стари, изгнили балкони и имаха такъв вид, като че искаха да изтърсят балконите си във водата. Тук нямаше бъз — не се виждаше дори нито една саксия с някаква зеленина. Затова пък тъкмо срещу работилницата се издигаше голяма стара върба, която сякаш се държеше за къщата, за да не я отнесе водата. Тя беше спуснала клоните си до самата река — също както върбата на Кьогската рекичка.

Да, той дойде от „бъзовата майчица“ при „върбовия татко“. В тая върба особено в лунна нощ имаше нещо такова, което действуваше право на сърцето му. Но туй се дължеше не на лунната светлина, а на самата върба.

Той не можа да остане и тук. Защо? Питай старата върба, питай цъфналия бъз!... Той се прости с майстора си и с Нюрнберг и замина нататък.

С никого не говореше Кнут за Йохана. Дълбоко в сърцето си той затаи всичката своя тъга. Сега историята с двете млинчета доби за него особен, дълбок смисъл. Сега му стана ясно защо едното от тях имаше горчива бадемова ядка на лявата си страна — да, той сам чувствуваше тая горчивина... А Йохана беше винаги кротка и мила... Разбира се, Йохана беше цялата от мед... Нему се стори, че ремъците на торбата му го стягат, задушават го; той ги разпусна, ала и това не помогна. Само половината свят виждаше той около себе си, другата половина носеше вътре в сърцето си. И затова му беше тъй тежко...

Едва когато съгледа високи планини, светът му се стори просторен и тогава почувствува лекота. Мислите му се насочиха към външните предмети, очите му се наляха със сълзи.

Алпите се издигаха насреща му като свити криле на земята. Какво ли би станало, ако земята разпереше тия грамадни криле с

изобразени по тях пъстри картини на тъмни гори, шумящи води, облаци и снежни грамади?

Тихо вървеше Кнут из чуждата земя, която му се струваше като цъфнала градина с плодни дървета. От дървените балкони му кимаха с глави момичета — плетачки на дантели: планинските върхове горяха в пурпура на слънчевия залез, а когато той съгледа зелени езера между тъмни дървета, си спомни за Кьогския залив и парливата мъка в душата му се превърна в тиха тъга:

Там, където Рейн влачи водите си, разбива ги о камъните на ситен прах и ги превръща в снежнобели облаци, над които сияе дъгата като развяна панделка — там си спомни той за воденицата в Кьогге, където също тъй шумеше и се пенеше водата. Кнут на драго сърце би останал в тихия крайрейнски град, ала там растяха твърде много бъзови храсти и върби и той отмина нататък — през високи, величествени планини, през назъбени скалисти стени, по пътечки, полепени о планинските стръмнини като лястовичи гнезда. Долу в дълбините шумяха глухо води, под нозете му плуваха облаци. Той вървеше през храсталаци, през алпийски рози и снежни полета, а над него грееше топло лятно слънце. Той се прости със страните на север и навлезе в земя, където цъфтяха кестени, където се виеха лози и се разстилаха кукурузени полета. Между него и спомените му се издигаха като стена високи планини и това беше неговото спасение.

Пред нозете му се разстилаше голям великолепен град — градът Милано. Тук той намери един майстор, който го прие за калфа. Майсторът и жена му бяха добри старци. Те обикнаха тихия момък, който говореше малко, но работеше за двамина и се държеше скромно и смирено.

Най-голямото му удоволствие беше да се изкачи на върха на високата мраморна черква, която със своите статуи, островърхи кули и украсени с резба галерии му се струваше сякаш изградена от снега на неговата родина. От всеки ъгъл, от всяка куличка, от всеки свод му се усмихваха бели статуи. Над него се разгръщаше синьото небе, под нозете му се разстилаше градът и широката зелена Ломбардска долина, а там, на север, се издигаха високи планини, покрити с вечен сняг. Тук Кнут си спомняше за черквата в Кьогге с нейните червени, потънали в зеленина стени, ала нищо не го привличаше в родните места. Той искаше да го заровят тук, отсам планините.

Така преживя Кнут една година. Бяха минали вече три години, откакто той бе напуснал отечеството си. Ала един ден неговият майстор го заведе в града — не при ездачите в цирка, а в голямата опера. Там имаше една зала, която заслужаваше да се види.

Тая зала бе седемкатна. Великолепни копринени завеси се спущаха в седем реда една над друга и като се почнеште от пода, та чак до самия таван, на шеметна височина седяха прекрасни дами с букети в ръце, сякаш се готвеха за бал. Мъжете бяха облечени във фракове и мундири; мундирите на някои бяха обшити със злато и сребро. В залата беше светло като през ясен слънчев ден, гърмеше музика — тук всичко беше по-разкошно, отколкото в Копенхагенския театър. Но затова пък там играеше Йохана.

Но не — нима тя играе и тук! Какво е това — чудо, магия? Завесата се вдигна и на сцената се яви Йохана в коприна и кадифе, със златна украса на главата! Тя пееше вълшебно. Ето, приближи се до самия край на сцената и се усмихна тъй, както само Йохана можеше да се усмихва. Тя гледаше право в Кнут. Бедният Кнут улови майстора си за ръката и извика:

— Йохана!

Ала никой от съседите му не чу това. Музиката заглуши неговия вик; само майсторът кимна с глава и рече:

— Да, тя се казва Йохана!

— И при това той извади от джоба си един напечатан лист и го подаде на Кнут. Върху листа стоеше нейното име: Йохана.

Не, това не беше сън. Всички посетители в театъра се въодушевяваха, хвърляха й венци и букети и всеки път, когато тя се скриваше зад сцената, я извикваха отново. Тя излизаше и се връщаше пак. След свършване на представлението наоколо й се насъбра народ и тръгна след нея. Кнут вървеше в първия ред и ликуваше най-много от всички. А когато колата спря пред нейната великолепна, ярко осветена къща, той застана при входа. Вратичката на колата се отвори и Йохана слезе. Лъчите на светлината падаха точно върху нейното чудно лице. Тя се усмихваше, кланяше се любезно и изглеждаше дълбоко трогната. Кнут я погледна в лицето — тя също го погледна, ала не го позна. Някакъв господин със звезда на гърдите й подаде ръка.

— Това е нейният годеник! — говореха наоколо.

И тогава Кнут си отиде вкъщи и стегна торбата си. Той искаше, той трябваше да се върне в родината си, при бъзовия храст, при върбата — ах, най-добре под върбата! В един час понякога може да се изживее цял човешки живот.

Напразно старите му хазаи го молеха да остане — нищо не можеше да го задържи. Напразно му напомняха, че зимата настъпва, че в планините е паднал сняг. Кнут ги уверяваше, че тъй като се подпира на тоягата, само с една торба на гръб той ще успее да се промъкне през планините — по дирите на бавно движещите се пощенски коли. И тръгна Кнут из планините, катереше се по върховете, спущаше се надолу. Изморен, загубил сили, той търсеше с поглед някое селце, някоя хижа, ала не виждаше нищо. Той вървеше все на север. Над него блещукаха звезди. Нозете му се подкосяваха, главата му се въртеше; долу в долината блещукаха също звезди. Нему се струваше, че и под нозете му се разстила небе. Той се чувствуваше болен. Ала звездите долу ставаха все повече и повече, сияеха все по-силно, движеха се насам-натам. Това бяха светлинки в някакво малко градче и най-сетне, когато Кнут разбра каква е работата, напрегна и последните си сили и с голяма мъка се дотътри до една малка странноприемница. Нощта и целия ден след това той прекара в странноприемницата, защото тялото му имаше нужда от почивка и спокойствие. Настъпи размразяване, в долината валеше дъжд. Ала на другия ден, рано сутринта дойде един скитник-музикант и засвири на латерна родна датска песен и Кнут не можа да стои повече. Той тръгна нататък към север, вървя цели дни — вървя дълго, дълго, без да знае почивка, сякаш бързаше да стигне в отечеството си, преди да измрат там всички хора. Ала той не говореше никому за тъгата си; никой не би повярвал на неговата дълбока мъка, толкова дълбока, колкото може да бъде само мъката на сърцето. Такава мъка никой не може да разбере; тя не интересува никого, дори и другарите. Чужд за всички, той вървеше през чужди земи към своята родна къща на север. Беше вечер, Кнут вървеше из широкия път. Силен студ смразяваше всичко наоколо. Местността ставаше все по-равна, все по-често се срещаха полета и ливади. Край пътя растеше голяма върба и всичко около нея напомняше за родината му.

Кнут седна под върбата. Той изнемогваше от умора. Главата му се отпусна, очите му се затвориха, ала той все пак чувствуваше как

върбата свежда клоните си над него. Дървото му изглеждаше като някакъв могъщ стар човек...

Да, това беше самият „върбов татко“ от Кьогге. Той взе на ръце измъчения си син и го понесе към родината му, на открития пясъчен бряг край морето — в градината, дето бе преминало детството му. Да, самата кьогска върба беше тръгнала да го търси по света и ето — тя го намери и го пренесе в градинката край рекичката. И тук стоеше Йохана в пълния блясък на своята хубост, със златна украса на главата — такава, каквато я видя последния път. Тя му говореше:

— Добре дошъл, Кнут!

Пред него стояха и още две странни същества, макар че сега те приличаха повече на хора, отколкото през дните на детинството му. Това бяха двете медени млинчета — момъкът и девойката. Те стояха с лице към него и изглеждаха твърде доволни.

— Благодарим ти! — казаха те на Кнут. — Ти ни развърза езика и ни научи да изказваме свободно мислите си, за да може да излезе нещо от тях. Сега от нас излезе нещо: ние се сгодихме.

И след туй медената двойка тръгна подръка из улиците на Кьогге и изглеждаше твърде прилична дори и от задната страна. За двамата годеници не можеше да се каже нищо лошо. Кнут и Йохана ги последваха: те също вървяха подръка.

И ето, Йохана склони глава до лицето му и сълзи — студени като лед сълзи — покапаха от очите ѝ. Това беше ледът, който бе сковал сърцето ѝ и сега се разтапяше от неговата любов. Сълзите капеха върху горещите му бузи...

В тоя миг той се събуди. Седеше под старата върба в чужда земя — сам сред мразовитата зимна вечер. От облаците валеше леден град и шибаше лицето му.

— Това беше най-прекрасният час в живота ми — каза си той. — Ала то беше само сън. Дали ще мога да видя още веднъж такъв сън?

И Кнут затвори отново очи, заспа и видя нови сънища.

На разсъмване заваля сняг. Вятърът го събираше на цели грамади около Кнут. А Кнут все спеше. Селяни, които отиваха в града, видяха един калфа, седнал край широкия път. Той беше умрял, замръзнал под върбата.

СВИНАРЯТ

Имаше някога един беден княз. Неговото княжество беше малко, но не пък толкова малко, че той да не може да се ожени.

Разбира се, от негова страна беше твърде смело да заяви, че иска царската дъщеря. Но все пак князът направи това, защото славата му гърмеше надлъж и нашир и защото знаеше, че стотици царкини ще приемат с благодарност предложението му, ако той ги поиска. И тъй, какво му каза царската дъщеря?

Ей сега ще узнаем.

На гроба на покойния баща на княза растеше розов храст — един чудно хубав розов храст! Той цъфтеше веднъж на пет години, но и тогава на храста се разлистваше само една-едничка роза. Затова пък тоя цвят имаше такова ухание, че всеки, който го помиришеше, забравяше всичките си скърби и грижи.

Князът имаше и един славей, който пееше тъй хубаво, сякаш всички песни на света бяха събрани в неговото мъничко гърло. Ето тая роза и тоя славей князът реши да подари на царкинята. Той ги сложи в големи сребърни кутии и ѝ ги изпрати.

Царят заповяда да внесат даровете в голямата зала, където царкинята играше „на гости“ със своите придворни дами. Като видя големите кутии, царкинята запляска радостно с ръце.

— Ах, тук сигурно има някое малко котенце! — каза тя. Но от кутията извадиха чудната роза.

— Ах, колко хубаво е направена! — извикаха всички придворни дами.

— Тя е нещо повече от хубава — рече царят. — Тя е прекрасна! Ала в тоя миг царкинята хвана розата и едва не заплака.

— Ух, татко! — каза тя. — Тая роза не е изкуствена, а естествена.

— Ух! — повториха всички дами. — Тя е естествена!

— Не бързайте да се сърдите! Нека видим по-напред какво има в другата кутия — рече царят и от кутията извадиха славея. И той запя тъй хубаво, че за него вече никой не можеше да каже нещо лошо.

— Чудесно! Очарователно! — извикаха придворните дами.

— Колко много ми напомня тая птичка за музичката на покойната царица! — рече един стар царедворец. — Да, същият глас, същите звуци!

— Да — каза царят и заплака като дете.

— Навярно тая птичка не е истинска! — извика царкинята.

— Истинска е! — отвърнаха пратениците, които бяха донесли подаръците.

— Да я пуснем тогава на свобода! — каза царкинята и така тя не позволи на княза да се яви при нея.

Но князът не беше човек, който се отчайва. Той намаза лицето си с черна и кафява боя, нахлупи на главата си един калпак и похлопа на царските врати.

— Добър ден, царю честити! — каза той. — Няма ли тук в двореца някоя работа за мен?

— Да знаеш само колко души питат като теб за работа! — рече царят. — Но чакай, аз наистина имам нужда от свинар. Ние имаме тук много свине.

И тъй, главиха княза за царски свинар. Дадоха му една малка стаичка до свинските кочини и той заживя в нея. Цял ден прекара в работа и привечер направи едно чудно гърненце. Това гърненце беше цяло обкичено със звънчета и когато в него варяха нещо, звънчетата пееха старата песничка:

*Ах, мой мили Августин,
всичко е свършено!*

Ала най-забавно от всичко беше това, че щом човек поставеше ръката си над парата на гърненцето, можеше да се познае кой каква гозба готви в града.

И ето, царкинята излезе на разходка със своите придворни дами и чу сладкия звън на звънчетата. Тя се спря и лицето ѝ светна от радост: тя също умееше да свири на пианото „Ах, мой мили Августин“. Това беше едничката песен, която тя знаеше да свири, и то само с един пръст.

— И аз мога да свиря това! — извика тя. — Гледай ти какъв учен свинар имаме! Я слушайте, нека някоя от вас иде при него и го попита колко струва тоя инструмент!

И една от придворните дами трябваше да обуе дървени обувки и да отиде в задния двор.

— Колко искаш за гърненцето? — попита тя.

— Десет целувки от царкинята! — отвърна свинарят.

— Боже опази! — извика придворната дама.

— По-евтино не може! — рече свинарят.

— Е, какво каза той? — попита царкинята.

— Не мога да го кажа! — отвърна придворната дама. — То е ужасно!

— Тогава пришепни ми го на ухото.

И придворната дама прошепна на ухото на царкинята желанието на свинаря.

— Простак! — извика царкинята и си тръгна. Но едва направи няколко стъпки и звънчетата запяха нежно и мило:

Ах, мой мили Августин,

всичко е свършено!

— Слушай! — каза царкинята на придворната дама. — Иди и го попитай не желае ли десет целувки от моите придворни дами!

— Не, благодаря! — отвърна свинарят. — Или десет целувки от царкинята, или гърненцето ще си остане при мен.

— Колко неприятно! — каза царкинята. — Добре тогава, застанете всички около мен, за да не ни види някой!

И придворните дами я обградиха, разгърнаха пелерините си и свинарят получи от царкинята десет целувки, а тя — гърненцето.

Ех, каква радост беше! Цялата вечер и целия ден след това гърненцето клоkochеше на огнището. В града не остана нито една кухня — като започнеш от царската и свършиш с кухнята на простия обуцар, — за която да не знаеха какво се готви в нея. Придворните дами скачаха и пляскаха с ръце.

— Ние знаем кой ще яде днес сладка супа и млинчета! Ние знаем кой ще яде кашица и свински пържоли! Колко е весело! Колко е забавно!

— Да, забавно е — съгласи се главната придворна дама.

— Само да не кажете нещо за целувките, че знаете ли, аз съм царска дъщеря!

— Нито думица не ще се чуе от нас! — обещаха всички.

Свинарят или с други думи князът, когото те смятаха за свинар, не пропиля деня напразно, а се залови за работа и направи едно кречетало. Щом някой завъртеше кречеталото, разнасяха се звуците на всички валсове и танци, каквито имаше по света.

— Но това е чудесно! — каза царкинята, когато излезе на разходка. — Досега не съм слушала такова нещо! Вижте какво, я идете при него и го попитайте колко иска за този инструмент. Само че целувки вече не давам.

— Той иска сто целувки от царкинята! — рече придворната дама, която отиде при свинаря.

— Той си е загубил ума! — извика царкинята и тръгна да си върви. Но щом направи няколко стъпки, тя се спря.

— Трябва да поощряваме изкуството! — каза тя. — При това аз съм царска дъщеря! Кажи му, че ще му дам както вчера десет целувки, а останалите нека вземе от моите придворни дами!

— Но туй никак не ни харесва! — казаха придворните дами.

— Глупости! — рече царкинята. — Щом аз мога да го целувам, какво остава за вас! Не забравяйте, че аз ви храня и ви плащам!

И придворната дама трябваше да отиде отново при свинаря.

— Сто целувки от царкинята! — каза той. — Иначе кречеталото ще си остане при мене.

— Я елате насам! — заповяда царкинята и всички придворни дами я обградиха, а свинарят започна да я целува.

— Какво са се натрупали там пред свинските кочини? — попита царят, който беше излязъл на балкона. Той разтърка очи и си сложи очилата. — Придворните дами трябва пак да са измислили нещо. Я чакай да видя!

И царят оправи пантофите си, защото за пантофи му служеха едни стари подпетени обуца.

Ех, как зашляпа той с тях!

Когато слезе в задния двор, той се приближи тихичко до придворните дами, които бяха заети с броенето на целувките, защото те трябваше да внимават да не би свинарят да получи повече целувки, отколкото беше уговорено. Затова никой не забеляза царя и той се подигна на пръсти.

— Какво е това? — каза той, като видя как се целуват князът и царкинята, и запрати по тях единия си пантоф точно в тоя миг, когато свинарят получаваше от царкинята осемдесет и шестата целувка.

— Вън! — извика разсърденият цар и изгони из царството си и царкинята, и свинаря. Тя стоеше и плачеше, свинарят се караше, а над главите им се изливаше пороен дъжд.

— Ах, нещастница аз! — охкаше царкинята. — Защо не се омъжих за някой прекрасен княз. Ах, колко съм нещастна!

А свинарят се скри зад едно дърво, изтри отлицето си черната и кафява боя, захвърли мръсните си дрехи и се яви пред нея във всичкия си царски блясък и хубост, така че царкинята, без да иска, се поклони пред него.

— Сега аз те презирам! — рече той. — Ти не пожела да се ожениш за един честен княз! Ти не разбра значението на славея и розата, а свинаря можа да целуваш само заради играчките му! Тъй ти се пада сега!

И той си отиде в своето княжество, и хлопна вратата под носа ѝ.
А тя остана отвън и можеше да пее, колкото си иска:

*Ах, мили Августин,
всичко е свършено!*

ЗА НИЩО Я НЕ БИВАШЕ

Господин кметът стоеше пред отворения прозорец. Той беше облечен в колосана риза с ръкавели и върху вратовръзката му светеше златна карфица. Лицето му бе избръснато великолепно и при това с неговата собствена ръка. Наистина тоя път кметът се беше порязал малко, ала той залепи раната с парченце от вестник.

— Хей, момче, я ела тук! — извика той през прозореца.

А момчето не беше никой друг освен сина на бедната перачка. То минаваше край къщата на кмета и с не учтиво фуражката си, чиято козирка бе счупена по средата, тъй че фуражката лесно можеше да се сгъва и да се пъха в джоба. Момчето беше облечено бедно, но чисто, дрехите му бяха грижливо закърпени. То бе обуто в тежки дървени обувки и стоеше мирно пред кмета.

— Ти си добро момче! — рече кметът. — Учтиво момче. Твоята майка навярно бели платно в реката и ти й носиш нещо. Ето туй, дето се подава из джоба ти. Лош навик има твоята майка! Колко й носиш в шишето?

— Една осминка! — отвърна момчето тихо и плахо.

— Ами тая сутрин пак толкова ли й занесе? — продължаваше кметът.

— Не, то беше вчера — каза момчето.

— Две осминки — та това прави цяла четвъртина! Не, нея за нищо я не бива! От такива люде човек не може да чака нищо добро! Кажи на твоята майка да има малко срам. Пък и ти гледай да не станеш някой пияница! Ох, какво говоря, ще станеш, разбира се! Бедното дете... Хайде, върви си, върви си!

И момчето отмина. Фуражката си остана в ръката му, вятърът развяваше дългите му руси коси. То измина улицата, възви зад ъгъла и стигна до реката. Майка му стоеше във водата и удряше с бухалка прострениите върху една пейка долни дрехи. Течението беше силно, защото воденичните бентове бяха отприщени, водата дърпаше големия

чаршаф и пейката можеше да се обърне всеки миг. Перачката с мъка се държеше на мястото си.

— Водата насмалко щеше да ме отнесе! — каза тя. — Добре, че дойде, защото трябва да се подкрепя. Водата е студена, а аз стоя в нея вече шест часа. Донесе ли ми нещо?

Момчето извади из джоба си едно шише и ѝ го подаде. Майката го поднесе до устата си и пийна една глътка.

— Ах, колко е хубаво! Изведнъж се стопляш, сякаш си хапнала нещо горещо, а пък струва много по-евтино! Сръбни си и ти, моето момче! Ух, колко си бледен, трябва да ти е студено с тия тънки дрешчици? Вече е есен! Ух, каква студена вода! Дано не настина! Пък пийни си и ти, само че мъничко. Ти не трябва да привикваш на пиене, мое бедно, мило дете!

Тя заобиколи мостчето, на което стоеше момчето, и излезе на брега. Водата течеше като порой от рогозката, която тя бе вързала около кръста си, течеше вода и от вехтата ѝ тънка фуста.

— Аз работя, додето отмалея, изпод ноктите ми едва не протича кръв... Но аз върша туй от добра воля, само за да те отгледам като честно и добро момче, скъпо мое дете!

В тая минута към тях се приближи една бедно облечена старица. Тя накуцваше с единия крак и сляпото ѝ око беше покрито с голям кичур коса, поради което тоя недостатък изпъкваше още по-силно. Старицата беше приятелка на перачката и нейните съседи я наричаха „куцата Марен с къдрицата“.

— Горката! — каза куцата Марен. — Колко много работиш и отгоре на туй стоиш в тая студена вода! Ти трябва да се постоплиш, а лошите езици броят всяка твоя глътка!

И тя повтори веднага целия разговор между кмета и момчето. Тя беше чула всичко и се бе разсърдила много на кмета. Може ли да се говори тъй на едно дете за неговата собствена майка, може ли да бройш всяка нейна глътка, когато сам даваш богат обед, на който виното се лее като река?

— Той самият има цели дузини шишета с вино — каза Марен, — и то скъпо, силно вино! Но за тях това не е пиянство. Те само утоляват жаждата си. А пък ти, както виждаш, пиеш... Те са достойни хора, а теб за нищо те не бива!

— Така ли ти каза той, дете? — попита перачката и устните ѝ затрепераха. — Майка ти за нищо я не бива! Може би той има право. Но все пак не трябваше да казва това на детето. Да, аз не за първи път търпя обиди от това семейство.

— Наистина, ти нали слугуваше у тях, когато бяха още живи родителите на кмета? Това беше отдавна. Оттогава ние изядохме не малко сол, не е чудно, че сега усещаме жажда. — И Марен се усмихна на собственото си остроумие. — Днес у кмета има голям обед. Искали да го отложат за друг път, но било вече късно, всичко било готово. Научих туй от вратаря. Преди един час пристигнало известие, че помалкият брат на кмета умрял в Копенхаген.

— Умрял! — извика перачката и пребледня като платно.

— Какво ти е? — попита Марен. — Нима това толкова те засяга? Ух, пък и аз каква съм? Хич и не ми мина през ума, че ти го познаваш!

— Ах, господи, всичко се върти пред очите ми! Туй е, защото изпих цялото шише... Не трябваше да пия толкова... Ух, как ми е лошо!

— Господи, но ти си съвсем болна! — извика Марен. — На теб наистина ти е лошо! Хайде да те заведе в къщи!

— Ами прането?

— Аз ще се погрижа за него. Хайде, хвани ме под ръка! Малкият ще остане тук да пази, докато аз се върна и доизпера останалото — то не е много.

Перачката едва се държеше на нозете си.

— Много дълго стоях в студената вода. От сутринта нищо не съм хапнала... И ето сега треската ме хвана здраво. Да стигна само до дома! Горкото ми детенце!

И тя заплака.

Момчето също заплака и остана само на брега на реката да пази прането.

Двете жени вървяха бавно из уличката. Перачката едва влачеше нозете си. Тя заобиколи с мъка ъгъла на голямата улица, но пред къщата на кмета нозете ѝ се подкосиха и тя падна върху плочника.

Насъбраха се хора. Куцата Марен изтича в къщата за помощ, а кметът и гостите му се показаха на прозореца.

— Ах, това е перачката! — каза кметът. — Пийнала си е навярно повечко! За нищо я не бива. Жалко само за момчето ѝ — то е много добро. Него аз много обичам, но майката е пропаднала жена!

Перачката се съвзе. Отведоха я в къщи, в нейната сиромашка стаичка, и я сложиха в постелята. Добрата Марен ѝ приготви топло пиво с масло и захар — най-доброто лекарство, което тя знаеше. Сетне Марен отиде на реката и доизпра останалото пране, наистина тя го изпра много лошо, но затова пък от сърце. В същност тя само извади прането от реката и го сложи в един панер.

Вечерта Марен пак седеше в бедната стаичка на перачката. Готвачката на кмета ѝ даде за болната малко печени картофи и голямо парче тлъсто пушено месо. Всичко туй изядоха Марен и момчето, а болната се наслаждаваше само на миризмата му.

— Миризмата е тъй хранителна — казваше тя.

След вечерята момчето легна да спи на същото легло, на което лежеше и майка му. То се сви в нозете ѝ, напърно на леглото, и се покри с едно старо одеяло, съшитото от червени и сини парцали.

Перачката се чувствуваше малко по-добре. Топлото пиво я подкрепи, а миризмата на хубавото ястие ѝ подеждва освежително.

— Благодаря ти! — каза тя на Марен. — Когато детето заспи, аз ще ти разправам всичко. Но то, струва ми се, вече спи. Виж какво прекрасно мило лице има, когато лежи ей така, със затворени очички! То не знае колко тежко живее майка му и дано никога не узнае!... Да, аз слугувах у родителите на кмета и ето, дойде си веднъж във ваканция най-младият от синовете, който беше студент. По онова време аз бях млада, палава, но честна девойка. Студентът беше също мил и весел юноша. Той беше господарски син, а аз — проста слугиня. И все пак ние се обичахме един друг. И той каза това на майка си, която почиташе и уважаваше. Сетне синът замина, но на прощаване сложи на пръста ми златен пръстен. Ала щом напусна къщата, господарката ме извика при себе си и започна да ми говори сериозно и кротко като светица. Тя ми показа като на длан колко голяма е разликата между мен и нейния син — колко далеч съм аз от него не само по положение, но и по ум.

„Сега той гледа само твоето хубаво лице — казваше тя, — но хубостта минава скоро. Ти не си тъй възпитана, тъй образована като него. Не можете да се разбирате — ето де е цялото зло! Аз уважавам бедните хора и в царството небесно те може би ще заемат първите места, но тук на земята човек не трябва да излиза из пътя. Колата ще се прекатури и ще загинете и двамата. Напразно само ще погубиш и себе си, и него. Аз слушах, че те искал един добър човек — ръкавичарят Ерих Ват. Виж, той е тъкмо мъж за тебе — вдовец, бездетен, има и богатство. Помисли си хубавичко за това.“

Всяка нейна дума се забиваше в сърцето ми като остър нож. Не помня как съм отишла в стаичката си. Там се хвърлих на леглото и заплаках горчиво. Никой не знае колко се борих със себе си и как страдах. На другия ден — беше неделя — излязох да се поразходя. И ето, насреща ми се зададе Ерих. Да, рекох си, той ми е прилика и по звание, и по положение. И тъй, аз се приближих до него, хванах го за ръката и казах:

— Обичаш ли ме както по-рано, Ерих?

— Обичам те и ще те обичам вечно! — отвърна той.

— Ами искаш ли да се ожениш за девойка, която те уважава, но не те обича, макар че с време може би ще дойде и любовта?

— Ще дойде! Непременно ще дойде! — каза той и ние си подадохме ръцете.

Върнах се в къщи при госпожата. Златния пръстен от нейния син аз носех на гърдите си. Не смеех да го показвам денем и го слагах на пръста си само вечер, когато лягах да спя. Аз целунах пръстена, занесох го на госпожата и казах, че идната неделя ще стане моят годеж с ръкавичаря.

После ние се оженихме. Първата година всичко вървеше добре. Ние държехме калфа и чирак, а ти, Марен, живееше у нас.

— Да — отвърна Марен, — аз никога не ще забравя колко добре се отнасяхте ти и мъжът ти към мен.

— Хубави бяха ония години, когато ти живееше у нас. Тогава още нямахме деца, студента не виждах вече... Или не — видях го веднъж, но той не ме видя. Беше дошъл за погребението на майка си. Видях го на гроба — беше бледен и натъжен... Разбира се, тъгуваше за майка си. Сетне, когато умря баща му, той замина по чужди земи и повече не се върна тук. Той се ожени, аз зная това. Струва ми се, че стана адвокат. За мен, разбира се, той не си е спомнял и дори да би ме видял, едва ли щеше да ме познае, тъй погрозня лицето ми. Но така е по-добре!

Сетне бедната жена започна да разправя за тежките дни, когато нещастieto ги връхлетяло съвсем неочаквано.

— Ние имахме петстотин далера — продължи тя. — На нашата улица се продаваше къщичка за двеста далера. Къщичката беше стара, но ние смятахме, че си струва парите, за да я съборим и да издигнем на мястото ѝ нова. Майсторите направиха сметка: оказа се, че новата къща ще струва хиляда и двадесет далера. Ерих имаше кредит и тая сума му изпратиха назаем от Копенхаген, но капитанът, който трябваше да я донесе, потъна с кораба си в морето, а заедно с него отидоха парите.

В същото време се яви на бял свят моето мило дете. А мъжът ми легна от тежка, дълга болест. Цели девет месеца аз трябваше да го обличам и събличам като малко бебе. Работите ни се влошаваха от ден на ден, дълговете растяха, всичко, каквото имахме, отиде за заплащане, а после умря и мъжът ми. Аз не скръстих ръце. Работих, борих се: трудих се ден и нощ — заради моето мило дете. Миех дъски, перях, вършех всякаква работа и все пак нуждата не ме напусна.

И перачката заспа.

На сутринта тя се почувствува по-добре и реши да се залови отново за работа. Ала щом влезе в студената вода, по тялото ѝ полазиха мразовити тръпки и силите ѝ я оставиха. Тя замахна с ръка във въздуха, пристъпи крачка напред и падна. Главата ѝ остана на брега, а нозете ѝ — в реката. Дървените ѝ обуца, застлани отвътре със слама, заплуваха по течението. В такова положение я намери Марен, когато ѝ носеше чашка кафе.

А кметът изпрати по това време да кажат на перачката да отиде веднага при него. Щял да ѝ съобщи нещо важно.

Но беше вече късно. Извикаха бръснаря да ѝ пусне кръв, ала перачката беше умряла.

— Напила се е до смърт! — рече кметът.

В писмото, което донесе новината за смъртта на брат му, се поменаваше, че покойният завещава шестстотин далера на вдовицата на ръкавичаря, която слугувала някога в къщата на неговите родители. Тая сума трябваше да се даде на нея и на сина ѝ.

Кметът извика момчето и обеща да се погрижи за него. И все пак той не пропусна да каже, че добре е направила майка му, като е отишла на оня свят, защото и без това нея за нищо я не бивало.

Погребаха перачката в гробищата на бедните. Марен посипа пясък на гроба ѝ и посади там малък розов храст. Момчето стоеше до гроба.

— Майчице, мила майчице! — каза то и от очите му потекоха сълзи. — Нима е истина, че нея за нищо не я биваше?

— Не, не е истина! — рече старата Марен. — Тя беше добра жена. А хората нека си говорят.

ГРАДИНАРЯТ И НЕГОВИТЕ ГОСПОДАРИ

На един километър от столицата се издигаше старинен замък с дебели зъбчати стени и с високи кули. В този замък живееше през лятото богат и знатен господар. Той имаше още няколко замъка, но този беше най-хубавият. Замъкът беше чудесно запазен, а и вътре бе нареден много добре. Над портата бе изсечен от камък семейният герб, а около герба, както и около балконите, се виеха цъфнали рози. Пред самия замък имаше площадка, покрита с трева. Наоколо се издигаше жив плет от бял и червен глог. В градината и в стъкления топлилник цъфтяха редки цветя. Господарят имаше отличен градинар и затова цветарникът и овощната градина с бостана се поддържаха в образцов ред.

Недалеч от овощната градина се намираха още остатъци от някогашния стар парк на замъка с плет от чимширови храсти, които бяха подрязани тъй, че приличаха на малки пирамиди. Зад тях се виждаха две стари, големи дървета, които бяха почти без листа и отдалеч изглеждаха покрити с купчинки тор. Но отблизо всяка купчинка се оказваше птиче гнездо. По тия дървета се бяха заселили още от незапомнени времена цели ята от гарвани. Това беше един истински птичи град. Тук птиците бяха най-старите заселници и тъй да се каже, същински господари на замъка. Те не обръщаха внимание на хората, които сновяха долу. Изглеждаше, че само търпяха тяхното присъствие, макар че тия хора често ги плашеха, гърмяха по тях и ги караха да се пръскат изплашени с крясък: Га! Га!

Неведнъж градинарят бе молил господаря да му позволи да изкорени дърветата, които само загрозяваха вида на замъка. Така кресливите птици щяха да си намерят друго място за жилище. Но господарите не искаха да се разделят нито с дърветата, нито с тяхното пернато население.

— Тия дървета са наследство на птиците. Ние не можем да им ги отнемем, драги Ларсен! — Ларсен беше името на градинаря, което, разбира се, няма тук никакво особено значение. — Мигар кръгът на вашата дейност не е достатъчно голям, драги Ларсен? Нали на ваше

разположение са и цветарникът, и топлилникът, и овощната градина, и бостанът? — добавяше господарят.

Всичко туй беше съвсем вярно и Ларсен не си жалеше труда да поддържа в пълен ред поверените му владения. Той беше тъй изкусен в работата си, както бе и добросъвестен. Господарят признаваше напълно заслугите му, ала все пак никога не забравяше да му съобщи, че като бил на гости еди-къде си, ял много по-хубави плодове или видял много по-красиви цветя от ония, които отглеждал Ларсен. Това наскърбяваше градинаря, защото той се мъчеше да прави всичко от хубаво по-хубаво. Градинарят имаше добро сърце и искаше господарите да бъдат винаги доволни.

Веднъж господарят извика Ларсен и му каза много кротко и любезно, че предишния ден бил на гости у един богат приятел, дето поднесли на трапезата такива чудни круши и ябълки, че всички присъстващи останали смаяни. Тия плодове навярно били донесени от другаде, но градинарят щял да стори добре, ако се опита да ги отгледа и в тяхната градина, стига само климатът да не им пречи. Те били купени от най-добрия овощарски магазин в града, затова нека Ларсен отиде там и попита откъде точно са донесени тия плодове, та да може и той да поръча няколко млади дръвчета.

Градинарят познаваше отлично стопанина на овощарския магазин, защото нему именно той продаваше всички излишни плодове, които не бяха нужни за господарската трапеза. Той отиде в града и попита търговеца откъде е изписал прехвалените круши и ябълки.

— Та те са от вашата градина! — отвърна търговецът и ги показа на градинаря, който веднага ги позна.

Градинарят се зарадва много. Той се върна бързо в къщи и съобщи на господарите си, че ябълките и крушите са от тяхната собствена градина. Ала господарите не искаха да повярват.

— Невъзможно е, драги Ларсен — казаха те. — Ние ще повярваме само тогава, когато стопанинът на овощарския магазин докаже това с писмо.

И Ларсен донесе писмено удостоверение от търговеца.

— Чудна работа наистина! — рекоха господарите.

От тоя ден на господарската трапеза слагаха редовно големи панерки с чудесни круши и ябълки от собствената градина. Цели кошници и сандъци с плодове се изпращаха на приятелите на

господарите, които живееха в столицата и дори в чужбина. Господарите се чувствуваха много горди. Впрочем те винаги разправяха, че през последните две години лятото било необикновено благоприятно за всички плодове и затова те навсякъде били много хубави.

Мина известно време. Веднъж господарите на Ларсен бяха поканени на обед в двореца. На следния ден те повикаха градинаря при себе си и му съобщиха, че на кралската трапеза били поднесени такива вкусни пъпеши, каквито те никога не били яли, и че тия пъпеши били от градината на негово величество.

— Идете при придворния градинар, драги Ларсен, и поискайте от него няколко семена от тия чудни пъпеши!

— Но придворният градинар получи тия семена от нас! — извика зарадван Ларсен.

— В такъв случай той е усъвършенствувал вида — каза господарят. — Всички пъпеши бяха чудесни.

— Тогава аз мога наистина да се гордея — рече градинарят. — Аз трябва да ви кажа, че тая година кралският градинар нема късмет да отгледа хубави пъпеши и затова, като видя и опита нашите, помоли ме да му дам три парчета за трапезата на краля!

— Ларсен, невъзможно е тия пъпеши да са от нашата градина!

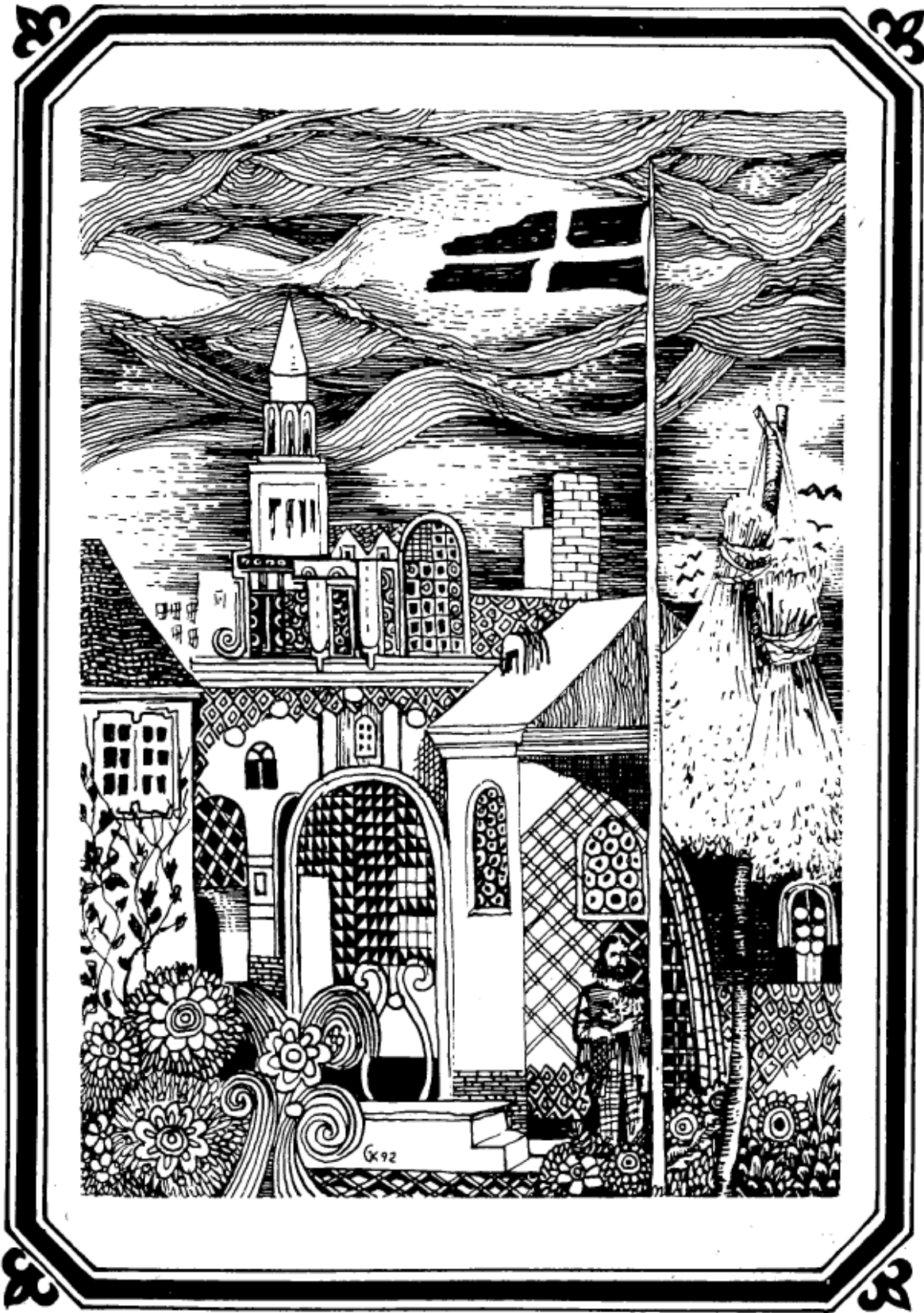
— Аз съм уверен в това! — отвърна Ларсен.

И той отиде при кралския градинар и получи от него писмено удостоверение, че пъпешите, поднесени на кралската трапеза, са купени от Ларсен.

Господарите бяха приятно изненадани и разбира се, не закъсняха да разправят тая история на всичките си познати, като показваха и писменото удостоверение. И както по-рано разпрацяха на всички страни фиданки от ябълки и круши за присаждане, тъй и сега започнаха да разпрацят навсякъде семена от пъпеши. Скоро господарите получиха известия, че семената се хванали много добре и че давали чудесни плодове, които били наречени на името на господарския замък. Това име можеше да се прочете във всички градинарски обявления на френски, немски и английски език.

Господарите на Ларсен просто не можеха да си намерят място от радост.

— Дано само нашият градинар не се възгордее сега! — каза господарят.

Но Ларсен гледаше на работата съвсем иначе. Сега той имаше само една мечта — да заслужи името *най-добрият* градинар в страната и затова искаше да произвежда всяка година някакъв особен плод, което му и идеше отръпки. Ала той трябваше да слуша често от господарите си, че само първите му плодове — ябълките и крушите — били най-хубавите, които произвел, и че всичко останало било по-лошо. Наистина и пъпешите били много хубави, но от съвсем друг вид. Чудесни били и ягодите, ала и у другите стопани ягодите не били по-лоши. Затова пък, когато се случи такава година, че репичките не дадоха добър плод, в замъка говореха само за „нещастните репички“ и дори не споменаваха за всички ония плодове, които тъкмо тая година бяха особено хубави.

Господарите сякаш чувствуваха някакво задоволство, ако можеха да кажат.

— Тая година нещо не ни върви, драги Ларсен!

И тия думи им доставяха истинско удоволствие.

Два-три пъти в седмицата градинарят донасяше в замъка букет от пресни цветя. Тия цветя той подбираше според цветовете им, затова букетът изглеждаше още по-хубав.

— Не може да се отрече, че имате вкус, Ларсен — казваха господарите, — но тоя дар ви е даден от бога, лично вие нямате никаква заслуга за това.

Веднъж градинарят донесе голямо кристално блюдо, пълно с вода, сред което плаваше голям лист. Върху листа лежеше едно синьо цвете с дълго и дебело стъбло, потопено във водата.

— Но туй е индийски лотос! — извикаха господарите.

Такова цвете те още никога не бяха виждали. Денем то стоеше на слънце, а вечер го осветяваха с изкуствена светлина. Всеки, който го видеше, казваше, че то е прекрасно и необикновено. Дори и жената на едно високопоставено лице го хареса много, а това не беше без значение.

Господарите се почувствуваха особено щастливи и й подариха цветето.

След това те отидоха в градината, за да откъснат и за себе си такова цвете. Но второ като него не можаха да намерят. Затова те извикаха градинаря и го попитаха отде е взел чудния лотос.

— Напразно го търсих — рече господарят. — Аз ходих във всички топлилници, обиколих целия цветарник!

— Там не можете го намери — отвърна градинарят. — Това е един прост цветец от бостана, но е много хубав, нали? Прилича на синия цвят на кактуса, а в същност не е нищо друго освен най-прост артишок^[1].

— Че защо не ни казахте по-рано? — извикаха господарите. — Ние помислихме, че това цвете е донесено от чужбина. Заради вас станаме смешни пред една видна дама. Тя видя у нас този неизвестен цветец и той ѝ се стори прекрасен. Тя изучава ботаника, а ботаниката не се занимава с цветя, които растат по бостаните. Как можа да ви хрумне, драги Ларсен, да донесете в стаята такова цвете! Ето, сега всички ще започнат да ни се смеят!

И прекрасният син цветец, донесен от бостана, бе изгонен от господарските стаи, дето не му беше мястото. Освен туй господарите се извиниха пред видната дама и ѝ съобщиха, че цветът е просто бостанско растение, което градинарят, който знае защо, донесъл в стаята! За това, разбира се, той получил строго мъмрене.

— Несправедливо и погрешно сте постъпили! — забеляза дамата. — Та градинарят ни обърна внимание на едно чудесно цвете, което по-рано ние не забелязвахме. Той откри красотата там, дето до днес ние не мислехме и да я търсим. Аз ще поръчам на моя градинар, докато артишокът цъфти, да ми носи всеки ден в стаята по едно такова цвете!

След това господарите заповядаха да кажат на градинаря, че той може да донесе и на тях още едно такова цвете.

— В същност цветето е много хубаво и дори забележително — рекоха те и удостоиха градинаря с похвала.

— Нашият Ларсен обича да го хвалят! — казаха господарите. — Той живее при нас като глезено дете!

През есента изви грозна буря. Привечер тя се усили дотолкова, че много от старите дървета накрай гората бяха изтръгнати из корен, за голямо огорчение на господарите, които казаха, че туй „предвещава беда“. Но затова пък градинарят беше извън себе си от радост, тъй като бурята бе повалила и ония две големи дървета, които бяха покрити с птичи гнезда. През виенето на вятъра се чуваха крясъците на гарваните и свраките. Прислугата в замъка уверяваше, че птиците се удрят с разперени криле о прозорците.

— Е, сега вие трябва да се радвате, Ларсен — рекоха господарите. — Бурята събори дърветата и птиците се преселиха в гората. Тук вече нищо не напомня за доброто старо време — изчезна и последната следа от него. За нас това е много, много скръбно.

Градинарят мълчеше, но в себе си мислеше, че сега вече ще може да използва най-добре това слънчево място. До тоя ден той не можеше да посади там нищо, но ето че му се удаваше случай да украси отново градината и да зарадва господарите.

Повалените от бурята дървета повредиха, а на места и съвсем изпочупиха стария плет от майсторски подрязани чимшири. Ларсен засади нагъсто това място с разни полски и горски растения, които вирееха на местния климат. Досега още на никой градинар не бе хрумвало да посади в господарската градина растения, които се срещат обикновено само в диво състояние. Той посади всяко растение в най-благоприятната почва, на слънце или на сянка — според природата на растението.

И това, което посади с такава любов, се прихвана отлично и представляваше чудесна гледка.

Хвойната, която расте в полетата на Дания, се издигна нагоре и заприлича по цвят и форма на италиански кипарис, а редом с нея величествено израсна покрита с бодли трънка — еднакво зелена и през люта зима, и през горещо лято. Отпред растяха най-различни папрати. Някои от тях приличаха на млади палми. Тук беше и презираният от всички репей, който може да краси и най-хубавия букет, когато е пресен. Репеят растеше на суха почва, а в по-влажните места вирееше подбелът — едно растение, което също не се ползува с уважение, но има стройно стъбло и разкошни листа. Най-сетне тук цъфтяха и лютиче, и иглика, и горска момина сълза, и тънка, нежна детелина. И всички те бяха наистина чудесни.

Отпред градинарят посади в редица малки крушови дръвчета, донесени от Франция. Те се опираха на обтегнати железни жици и благодарение на слънцето и на доброто гледане скоро започнаха да дават също такива едри и сочни плодове, както в собствената си родина.

А там, дето по-рано стояха двете стари голи дървета с птичи гнезда, сега се издигаше висок прът, на който се развяваше знамето на Дания. Недалеч от него стърчеше още един прът, около който през

лято и есента се виеше благоуханен хмел. Зиме по стар обичай към тоя прът прикрепваха няколко снопа с овес за храна на птиците.

— Нашият мил Ларсен се разнежва на стари години — казваха господарите.

За Нова година в един илюстриран столичен вестник се появи рисунка на стария замък. На тая рисунка можеше да се види прътът със знамето и другият, с храната за волните птички, а отдолу с особени хвалби се говореше за „прекрасната мисъл“ — да се възкреси отново един старинен обичай, който е свързан с миналото на замъка.

— Чудно нещо! Каквото и да стори тоя Ларсен, веднага ще започнат да го хвалят. Какъв щастливец! Остава само да вземем да се гордеем, че той работи при нас!

Ала те и не мислеха да се гордеят с него. Чувствуваха, че са господари и че във всяко време могат да уволнят своя градинар.

И тъй, вие знаете сега историята за градинаря и за неговите господари. А за поуката от тая история помислете сами.

[1] Растение, подобно на голям трън. — Б.пр. ↑

СТАРАТА КЪЩА

Ей там, в края на улицата, се издигаше стара, много стара къща. Тя беше на около триста години — за това свидетелствуваше надписът, изрязан върху лицето на къщата, сред лалета и хмелни клончета. Там можеше да се прочете и цяло едно стихотворение, написано със старинни букви, а над прозорците бяха изрязани в дървото най-различни глави с разкривени образи. Горният кат на къщата се издаваше доста напред над долния, а под самия покрив имаше водосточна тръба с глава на змей. Дъждовната вода трябваше да тече из устата на змея, ала изтичаше из корема му, защото тръбата беше пробита.

Всички други къщи по тая улица бяха съвсем нови и чисти, с големи прозорци и с гладки стени. Самият им вид показваше, че те не искаха да имат нищо общо със старата къща. Навярно те си мислеха: „Дълго ли още ще стърчи тя за срам на цялата улица? Тя се издава тъй много напред, че закрива гледката от нашите прозорци. А пък стълбата й! Тя е широка като стълба на палат и висока като стълба на камбанария. Железните й решетки напомнят вход на гробница, а бакърените главички по тях... не, туй е истинско безобразие!“

Точно срещу старата къща също се издигаха нови хубави къщи и те бяха на еднакво мнение с другите. Ала на прозореца на една от тия къщи седеше малко момченце със сочни, румени бузички и с ясни, светли очички. На него му харесваше много старата къща — както на слънчева светлина, така и при лунно сияние. Момченцето можеше да седи дълго на прозореца, да гледа стената с разкъртената мазилка и да си представя най-чудновати картини от миналото, когато улицата е имала съвсем друг вид: с широки стълби пред къщите, с корнизи и с островърхи покриви. То виждаше войници с копия в ръцете и водосточни тръби като дракони и крилати змейове... Да, тая къща заслужаваше дълго да я гледа човек! В нея живееше един старец, който носеше кожени панталони до коленете, дълго палто с големи медни копчета и перука — истинска, хубава перука! Всяка сутрин при него идваше друг старец, който чистеше стаята му и изпълняваше неговите

поръчки. През останалото време на деня старият господин биваше съвсем сам в старата къща. Понякога той отиваше до прозореца и поглеждаше на улицата. Тогава момченцето му кимаше с глава, старецът му отвърщаше и по тоя начин те се запознаха и сприятелиха, макар че не бяха разменили нито дума помежду си.

Веднъж момченцето чу как неговите родители казаха:

— Добре би живял нашият стар съсед, ако не беше тъй самотен!

На следния неделен ден момченцето загъна нещо в хартия, излезе на улицата и спря слугата на стареца, който минаваше в това време край него.

— Слушай! — каза му то. — Занеси, моля ти се, това на стария господин отсреща. Аз имам два оловни войника — ето тук е единият. Дай му го, за да не бъде тъй самотен.

Старият слуга кимна радостно с глава и занесе оловния войник в старата къща. После същият слуга отиде при момченцето и го запита дали желае да дойде на гости у стареца. Родителите позволиха и момченцето отиде у съседа.

Медните главички по оградата на стълбата блестяха по-силно от друг път. Изглеждаше, че те бяха отново излъскани в чест на госта. Тръбачите пък, изрязани върху вратата между лалетата, сякаш свиреха с всички сила: бузите им бяха издути повече, отколкото по-рано. Да, те тръбяха: „Тра-та-та-та... малкото момченце иде... Тра-та-та-та!“ И след това вратата се отвори. Коридорите бяха украсени със старинни портрети на рицари в железни брони и на дами в копринени рокли. Броните дрънкаха, копринените рокли шумяха. Сетне се откри и стълбата. Отначало тя водеше нагоре, после се извиваше малко надолу и най-сетне излизаше на един балкон, който наистина не се крепеше вече много здраво. По него се виждаха големи дупки и дълги цепнатини, ала из тях се промушваха листа и трева, защото целият балкон, дворът и стените бяха обрасли в такава гъста зеленина, та изглеждаше, че човек се намира в градина. Тук имаше старинни саксии, украсени с глинени глави и с магарешки уши също от глина. Цветята в тях растяха на пълна свобода. В една саксия растеше карамфил. Той беше пуснал зелени стръкчета на всички страни и сякаш говореше съвсем ясно: „Ветрецьт ме милва, слънцето ме целува и ми обещава за неделя мъничко цветче — мъничко цветче за неделя!“

Сетне те влязоха в една стая, чиито стени бяха покрити със свинска кожа, а върху кожата бяха отпечатани златни цветя.

„Позлатата се изтрива, свинската кожа остава“ — говореха стените. В тая стая имаше столове с високи облегалки, с резба и с дръжки от двете страни. „Седнете! — говореха те. — Ох, нещо пращи в нас! Сега и ние ще заболеем от ревматизъм като стария шкаф! Ревматизъм в гърба, о-ох!“

И след това малкото момченце влезе в стаята, където седеше старецът.

— Благодаря ти за оловния войник, малки приятелю, благодаря ти и за това, че дойде при мен — рече старецът.

— Благодарим, благодарим! — казаха всички мебели. Тук имаше толкова столове, маси и канапета, че те си пречеха едни на други, когато искаха да погледнат момченцето.

Върху стената висеше портрет на хубава млада жена с весело лице, но със старомодна прическа и рокля: косите ѝ бяха напудрени, а роклята ѝ бе надиплена на безброй гънки. Тя не изказа благодарност, ала с кротките си очи погледна ласкаво малкото момченце, което попита веднага стареца:

— Отде си взел тази картина?

— От дюкянчето на вехтошаря — отвърна старецът. — Той има много такива портрети, на които никой не обръща внимание, защото изобразените по тях хора са отдавна измрели и погребани. Ето и тая жена е умряла преди петдесет години, но някога аз я познавах. Под портрета висеше китка от увехнали цветя. Навярно и те бяха на петдесет години, защото изглеждаха много стари. А махалото на големия часовник се клатеше напред назад, стрелките се въртяха и всичко в стаята ставаше от минута на минута по-старо, без някой да забележи това.

— У дома казват — рече момченцето, — че ти си много самотен.

— О — отвърна старецът, — старите спомени ме посещават постоянно и с тях идват при мене толкова познати лица и образи!... А ето че сега дойде и ти! Не, аз си живея много добре!

И след това той сне от полицата книжка с картинки. Тук бяха изобразени дълги процесии, най-чудновати коли, каквито днес не се срещат, войници, приличащи на момчета от карти за игра, и граждани с развети знамена. На знамето на шивачите беше нарисувана ножица,

придържана от два лъва. Обуцарите имаха знаме без обуца, но затова пък там бе изрисуван двуглав орел, защото обуцарите правят всичко в чифтове. Да, много забавна беше тая книжка.

Старецът отиде в другата стая, за да вземе сладко, ябълки и орехи. Наистина в тая стара къща човек се чувствуваше много добре.

— Аз не мога да остана тук — рече оловното войниче, което стоеше върху сандъка. — Тук е тъй пусто и тъй тъжно! Когато свикнеш със семейния живот, такава самота е просто непоносима. Аз нямам сили за това. Дните са ужасно дълги, а нощите нямат край. Тук не е като у вас, където твоите родители си приказват весело, а вие, децата, дигате шум до бога. Колко пусто е тук при стареца! Може би ти мислиш, че някой го целува, че го милва или че му прави елха за Нова година? Много се лъжеш. Него го чака само гробът!... Не, аз наистина не мога да изтърпя такъв живот.

— Ти не трябва да си представяш всичко тъй лошо — отвърна малкото момченце. — Според мен, в тая къща се живее чудесно, а освен това старите спомени довеждат тук толкова познати гости.

— Но аз не ги виждам и не ги познавам — каза оловното войниче. — Аз не мога да остава тук!

— Ти трябва да останеш! — заповяда момченцето.

В тая минута старецът влезе с весела усмивка в стаята, донесе чудесно сладко, ябълки и орехи. И тогава момченцето престана да мисли за оловното войниче.

Доволно и щастливо се върна то у дома си. Минаваха дни и седмици, а от старата къща пращаха поздравии на момченцето и то изпращаше поздравии на стопанина на старата къща. След туй момченцето отиде отново на гости у стареца.

Тръбачите върху вратата затръбиха пак: „Тра-та-та! Малкото момченце дойде! Тра-та-та!“ И мечовете, и броните на старите рицарски портрети дрънкаха, копринените рокли шумяха, свинската кожа говореше, а старите столове скърцаха и пъшкаха от ревматизма в гърба си: „Ох!“ Всичко беше досущ еднакво, както първия път, защото в старата къща часовете и дните с нищо не се различаваха помежду си.

— Не, аз не мога да остана повече тук! — каза оловното войниче. — Аз плаках с оловни сълзи. Тук е много тъжно! По-добре е да отида на война и да загубя там ръцете и краката си. Все пак ще има някаква промяна. Сега аз зная какво нещо са спомените, които водят със себе си

познати хора. Те посетиха и мен и, повярвай ми, туй беше приятно само в началото. Но накрая те ме доведоха дотам, че аз насмалко щях да се хвърля от сандъка. Аз видях теб и близките ти тъй ясно, сякаш вие бяхте наистина тук. Стори ми се, че беше пак неделна утрин и вие, децата, стоите в трапезарията. Татко ви и майка ви бяха също при вас. Изведнъж вратата се отвори и в стаята влезе двегодишната ви сестричка Мария, която започва веднага да танцува, щом чуе музика или пеене. И сега тя започна да повдига крачетата си и да играе, без да може да попадне в такта, защото вие пеехте много бавно. Отначало тя застана на един крак и изпъна главичката си напред, сетне застана на другия и пак изпъна главичката, ала танцът не вървеше. Вие всички бяхте много сериозни и аз не можах да се удържа, разкисках се и паднах на масата. На челото си още имам подутина, но тъй ми се и падаше. Всичко туй и още много други неща, които съм виждал, слушал и преживял във вашето семейство, изпъкват сега пред очите ми. Ето какво нещо са спомените... Кажете ми, пеете ли вие още в неделни дни? Разкажи ми нещичко за мъничката Мария. Ами как живее моят приятел, другият оловен войник? Ето туй се казва щастливец!... Не, аз не мога да остана повече тук!

— Ти си подарен и трябва да останеш! — каза момченцето. — Мигар не можеш да разбереш това?

В тоя миг влезе старецът с едно сандъче, в което имаше най-различни предмети: кутийки, шишенца, стари карти за игра — големи и позлатени, каквито днес няма. Старецът показва на госта си още много други сандъчета и чекмеджета, а сетне отвори и старото пиано, на чийто капак отвътре бе изрисуван пейзаж. Под пръстите на стареца пианото издаваше глухи, трептящи звуци и сам той започна да пее тихо някаква тъжна песничка.

— Тая песен пееше някога тя! — каза той, като посочи портрета, купен от вехтошаря. И очите на стареца блестяха.

— Искам да отида на война! Искам да отида на война! — закрещя изведнъж оловното войниче и се хвърли на пода.

Но къде потъна то? Търси го и старецът, търси го и момченцето — никъде го нямаше.

— Ще го намеря после — рече домакинът. Но той не можа да го намери, защото подът имаше много дупки и цепнатини. Оловното

войниче бе паднало в една от тях и остана да лежи там като в отворен гроб.

Вечерта малкото момченце се върна в къщи. Мина тая седмица, минаха и много други седмици. Настъпи зима. Прозорците замръзнаха и момченцето трябваше да дъха по стъклата им, за да гледа през разтопената дупчица старата къща. Всички нейни извивки и надписи по стените бяха покрити със сняг, дори стълбата беше цяла заснежена, сякаш в къщата не живееше никой. И в нея наистина нямаше никой: старецът бе умрял.

Привечер пред вратата на къщата спря погребална кола, в която сложиха ковчега, и старецът замина за семейната гробница извън града. Никой не вървеше след колата, защото всички приятели на покойника бяха отдавна измрели. Само малкото момченце изпрати подире ѝ една въздушна целувка.

След няколко дни в старата къща обявиха разпродажба и момченцето видя от прозореца си как изнесоха старите портрети с рицарите и дамите, саксиите с дългите уши, старите столове и шкафове. Всички тия неща попаднаха у разни хора. Портретът на хубавата жена, купен от вехтошаря, се върна пак в дюкянчето му и си остана там, защото никой вече не си спомняше за жената и никой нямаше нужда от този портрет.

През пролетта бе срината и старата къща като никому ненужна вехтория. От улицата можеше да се надникне право в стаята, дето кожената обвивка по стените висеше на парцали, а буйната зеленина на балкона продължаваше да обгръща съборените греди. След това мястото, дето се намираще старата къща, бе грижливо разчистено.

— Отдавна трябваше да стане това! — казаха съседните къщи.

Минаха много години и на улицата се издигна нова великолепна къща — с големи прозорци и с бели, гладки стени. А на мястото на старата къща се разделени градинка с желязна ограда и с желязна вратичка. Тя беше много хубава. Минувачите се спираха и надничаха през оградата. Вrabчетата кацаха на рояци по дивата лоза, чуруликаха силно и си разправяха разни истории — но не за старата къща. Те не я помнеха вече, защото оттогава бяха минали много години — толкова много, че малкото момче успя да стане възрастен човек и при това такъв хубавец, че неговите родители не можеха да му се нарадват. Той се ожени и се премести веднага с жена си в новата къща с градинката. Той стоеше до своята жена и я гледаше как посажда в земята едно хубаво полско цвете и затиска рохкавата пръст с ръката си.

— Ах! Какво е това? — извика тя изведнъж, като се убоде. Из меката земя стърчеше нещо остро. Туй беше — ха сега познайте! — да, туй беше оловното войниче, същото онова войниче, което се беше изгубило в стаята на стареца и дълго се бе търкаляло между чакъла и сгурията. То бе прекарало много години в земята.

И младата жена избърса войничето най-напред с един зелен лист, сетне с тънката си носна кърпичка. И оловното войниче се почувствува

тъй, като че бе отворило очи след дълъг припадък.

— Покажи ми го! — рече младият човек и поклати усмихнат глава. — Невъзможно е да бъде същото. Но то ми спомня историята за едно оловно войниче от дните на моето детинство.

И той разправи на жена си за старата къща, за стареца и за войничето, което бе изпратил на стареца, за да не бъде тъй самотен. И неговият разказ беше тъй жив, че в очите на младата жена блеснаха сълзи.

— А може пък туй да е същото оловно войниче — каза тя. — Аз ще го запазя като спомен за всичко, което ми разправи. Но ти трябва да ми покажеш гроба на стареца.

— Да, ако го знаех къде е! — отвърна младият човек. — Никой не знае тоя гроб. Всички приятели на стареца бяха измрели и никой не се погрижи за гроба му. А аз бях тогава съвсем малко дете.

— О, колко страшно е да бъдеш толкова самотен! — въздъхна тя.

— Да, страшно е — рече оловното войниче, — но затова пък е много хубаво, когато не си забравен!

— Много е хубаво! — разнесе се някакъв глас наблизо; ала само оловното войниче разбра, че тия думи изрече парчето кожа от някогашната стена на старата къща. Всичката позлата по него се беше изтрила и самата кожа бе заприличала на топка влажна земя, ала все пак тя си имаше свое мнение, което изказа гласно:

— Позлатата се изтрива, свинската кожа остава.

Но оловното войниче не вярваше това.

ГЪРЛО ОТ БУТИЛКА

На една тясна крива улица между другите схлупени къщурки се издигаше висока дървена къща. Годиците се бяха пошегували, с нея, тъй че от която и страна да я погледнеш човек, струваше му се, че тъкмо на тая страна се е наклонила. В къщата живееха само бедни хора. Но никъде бедността не биеше тъй много на очи, както в малката стаичка под покрива, дето при едничкото прозорче висеше стара изкривена клетка. В тая клетка вместо чашка за вода имаше гърло от бутилка, запушено с тапа и обърнато надолу със запушения край.

На прозореца стоеше стара мома. Тя току-що бе украсила клетката със зелена трева и малкият щиглец подскачаше весело от пръчица на пръчица, пееше и чуруликаше.

„Добре си пееш ти! — рече гърлото на бутилката. Всъщност то не каза това високо, както хората, защото не умееше да говори, а само си го помисли. — Да, добре си пееш ти, защото всички части на тялото ти са здрави. Но я да те питам, знаеш ли какво значи да загубиш цялата долна част на тялото си и да останеш само с шия и уста, които при това са запушени с тапа? Бих искал да видя как ще пееш тогава! Впрочем все пак е по-добре да бъдеш весел. Аз нямам причини за веселба и за песни, пък и не умея да се веселя. Наистина, когато бях още цяла бутилка, случваше ми се да пея, щом ми извадят тапата. Веднъж дори ме нарекоха истинска чучулига. Туй се случи в деня, когато семейството на кожухаря ме взе със себе си на разходка в гората, дето отпразнуваха годежа на дъщеря си. Спомням си всичко туй ясно, като че ли е било вчера. Ах, като си помисля само колко много неща съм преживяла! Била съм и в огъня, и във водата, спускала съм се дълбоко в черната земя и съм се издигала високо-високо нагоре. А сега седя на самия край на клетката — на въздух и на слънце. О, моята история заслужава да се чуе! Но аз не искам да я разкажа на глас, защото не мога.“

И гърлото на бутилката започна да разправя историята си, която наистина бе забележителна. Но то я разказваше на себе си или по

право, мислеше си я. Малката птичка пееше своята весела песничка. Долу на улицата, както винаги, хората бързаха и се суетяха, всеки мислеше за себе си или пък нищо не мислеше. Само гърлото на бутилката мислеше за другите.

То си спомни нажежената пещ във фабриката, дето за първи път му вдъхнаха живот. Спомни си колко горещо бе тогава, как му се поиска да скочи отново там, дето бе родено, как след това постепенно изстина и започна да се чувствава добре на онова място, дето бе попаднало. Припомни си също как го поставиха редом с цял полк негови братя и сестри, излезли от една и съща пещ, но предназначени — едни за шампанско, други за проста бира. По-късно, разбира се, можеше да се случи в бутилката за бира да наляят най-хубаво вино, а бутилката от шампанско да напълнят с боя за обуца. Но по формата винаги можеш да познаеш кой за какво е роден — благородната бутилка си остава винаги благородна, макар и да е пълна с боя за обуца.

Всички бутилки бяха сложени в сандъци, а заедно с тях — и нашата бутилка. В това време тя не мислеше, че ще завърши живота си в клетка като проста чашка за вода. Впрочем и такава служба може да се смята за напълно почтена, защото и чашката за вода е полезен предмет. Бутилката видя отново дневната светлина едва когато заедно с другите бутилки я извадиха от сандъка в избата на един кръчмар и за пръв път я изплакнаха. Тя изпита тогава едно много странно чувство. После стоя известно време празна, без тапа и се чувствуваше някак не добре, сякаш нещо ѝ липсваше — но какво именно, и тя самата не знаеше. След това ѝ залепиха надпис „Първо качество“ и на нея ѝ се стори, че е получила първа бележка на изпит. Виното наистина беше великолепно — бутилката също.

Който е млад, той е поет. В бутилката сякаш нещо шумеше и пееше — пееше за такива неща, за които тя нищо не знаеше: за зелени слънчеви хълмове, дето растат лози и бодри юноши и девойки пеят весели песни и се радват на живота. Всичко туй шумеше и пееше в бутилката, както пеят младите поети, които също сами не разбират понякога това, което кипи в сърцето им и се излива в песен.

Една прекрасна сутрин калфата на кожухаря отиде да купи бутилка вино „Първо качество“. И тъй, нашата бутилка бе сложена в кошница между пакети сирене, шунка и салам. В кошницата сложиха

още прясно масло и бял хляб. Дъщерята на кожухаря сама нареди всичко това. Тя беше млада и хубава — в тъмните ѝ очи и на розовите ѝ устни играеше усмивка. Ръцете ѝ бяха малки, нежни и бели, а шията и гърдите ѝ бяха още по-нежни и по-бели. От пръв поглед можеше да се разбере, че дъщерята на кожухаря е една от най-красивите девойки в града. И все пак тя още не беше сгодена.

Младата девойка държеше кошницата на колене, когато семейството на кожухаря се разположи в гората. Бутилката надничаше изпод една бяла кърпа, тапата ѝ беше запечатана с червен восък. Тя гледаше девойката и младия моряк, който седеше до нея. Той беше приятел на дъщерята още от детинство. Неотдавна бе издържал изпита си за кормчия и на следния ден трябваше да замине със своя кораб на далечен път. За това се говореше много при нареждането на кошницата и по време на тия разговори тъмните очи и розовите устни на прекрасната девойка не изразяваха особена радост.

Младите хора се разхождаха из зелената гора и разговаряха помежду си. За какво приказваха те? Бутилката не можеше да ги чуе, защото бе останала в кошницата при храната. Мина много време, докато те се върнат, но затова пък, когато се върнаха, настана общо веселие. Всички се смееха, смееше се и дъщерята на кожухаря, но сега тя беше по-мълчалива отпреди и лицето ѝ гореше като тъмночервена роза.

Бащата взе бутилката в ръка и извади тирбушон... Да те отворят за първи път — какво странно чувство! Гърлото на бутилката никога не можа да забрави оная тържествена минута, когато тапата изхвъркна шумно нагоре и виното затече в чашите.

— За здравето на годеника и годеницата! — извика бащата и всички чаши бяха изпразнени, а младият кормчия целуна прекрасната си годеница.

— За вашето щастие и дълъг живот! — рекоха двамата старци, бащата и майката.

И морякът напълни още веднъж чашите и извика:

— За моето връщане в родината и за нашата сватба точно след една година!

И когато всички чаши бяха отново изпразнени, той хвана бутилката, вдигна я нагоре и каза:

— Ти беше свидетелка на най-хубавия ден в живота ни, ти не трябва да служиш другиму.

И с тия думи момъкът захвърли бутилката високо във въздуха.

Тогава дъщерята на кожухаря и не мислеше, че след много години бутилката пак ще лети пред очите ѝ, а всъщност се случи точно така.

Бутилката падна в гъстата тръстика на брега на горското езеро. Нейното гърло помнеше и днес още как тя лежеше там. „Аз им дадох хубаво вино, а в замяна те ме нагостиха с блатна вода — мислеше си шишето. — Разбира се, те не сториха това със зла умисъл!“ Бутилката не можеше вече да вижда годеника, годениците и щастливите старци, но дълго още слушаше техните весели гласове и песни. После дойдоха две селски деца, надникнаха в тръстиката и като съгледаха бутилката, взеха я и я занесоха вкъщи.

Там, в горската къщица, бе дошъл предишната вечер братът на тия деца, който беше моряк и трябваше да замине на далечен път. Сега майката приготвяше неговите неща, които бащата искаше да занесе тая вечер в града, за да види още веднъж сина си преди отпътуването и да му предаде поздравите и благословията на майка му. Малкото шише с ракия от билки беше вече сложено в куфара, когато изведнъж влязоха децата. Намерената от тях бутилка беше и по-голяма, и по-дебела. Тя събираше много повече, отколкото шишето, а известно е, че ракията от билки е много полезна за разстроен стомах, особено когато е добре отлежала.

И тъй, нашата бутилка беше отново напълнена — наистина не с червено вино, както по-рано, а с горчиви капки, които бяха много полезни за стомаха.

Решено бе синът да замине с тая бутилка и по такъв начин тя тръгна на път. Бутилката попадна на кораба у Петер Йенсен — точно на оня кораб, с който заминаваше и младият кормчия. Но той не я видя, пък и да я видеше, нямаше да я познае. На него и през ум не би му минало, че това е същата бутилка, от която бяха пили за негово здраве и за благополучното му завръщане.

Вярно е, че бутилката не можеше да черпи вече с вино, но затова пък криеше в себе си нещо, което не беше по-лошо от виното. Тя беше пълна с чудесно лекарство против стомашни болки и помагаше на всички моряци, докато най-сетне бе изпразнена до дъно. Бутилката

пееше, когато ѝ вадеха тапата и моряците я наричаха чучулига — „чучулигата на Петер Йенсен“.

Минаваха дни и месеци. Бутилката отдавна вече стоеше празна в някакъв ъгъл, когато изведнъж се вдигна страшна буря в морето. Големи черни вълни мятаха кораба като черупка, главната мачта се счупи. Една от корабните дъски се откъсна и през дупката нахлу вода. Помпите не успяваха да изтеглят водата. Беше тъмна, непрогледна нощ. Корабът започна да потъва. В тия последни минути младият кормчия се сети да напише на къс хартия: „Ние потъваме!“ Той написа името на своята годеница, после своето име и името на кораба, сложи хартията в първата празна бутилка, която му попадна под ръка, запуши я здраво с тапа и я хвърли в развълнуваното море. Той и не подозираше, че това е същата оная бутилка, от която беше пил някога, преизпълнен с такива светли надежди. И ето — тя заплува по вълните с неговия последен поздрав и с вестта за неговата смърт!

Корабът отиде на дъното, екипажът потъна. Бутилката се понесе над вълните като птица. Тя носеше със себе си едно сърце, пламтящо от обич! Слънцето изгряваше и залязваше. На бутилката се струваше, че преживява сякаш отново ония първи дни, когато беше току-що излязла из нажежената пещ, обзе я силно желание да се върне пак там, дето е била.

Тя преживя и нов покой, и нови бури сред морето. Но не се разби о нито една подводна скала, не стана жертва на нито една акула. Дни и години пътуваше тя из морето и се носеше ту на север, ту на юг.

Късчето хартия, последният поздрав от годеника до неговата годеница, можеше да причини само скръб, ако попаднеше в ръцете на оная, за която бе предназначено. Но де бяха тия две ръце, тия нежни бели ръце, които някога разгръщаха покривката върху зелената трева в гората? Де беше дъщерята на кожухаря? Де бе родната страна на бутилката и в кои места се намираще тя сега — това бутилката не знаеше. Тя плуваше насам-натам и това вечно скитане ѝ дотегна страшно. Но все пак тя продължаваше да се носи над водата, докато най-сетне стигна земя — чужда, непозната земя. Нито една дума не разбираше бутилката от туй, което се приказваше тук. Това не беше езикът, който тя беше свикнала да слуша в родината си. А когато не знаеш един език, известно е, че много неща не можеш да разбереш.

Извадиха бутилката от водата, огледаха я от всички страни, забелязаха, разбира се, и записката, която лежеше вътре. Измъкнаха хартията, въртяха я и тъй, и иначе, но никой не може да прочете това, което бе написано върху нея. Досетиха се само, че бутилката е хвърлена от някой кораб и че за това се говори в записката, но какво именно бе написано там — туй оставаше загадка. Пъхнаха отново записката в бутилката, а самата бутилка сложиха в един голям шкаф, който се намираше в една голяма стая на една голяма къща.

Всеки път, когато в къщата идваха хора, записката излизаше на бял свят и започваше да се върти и обръща на всички страни, от което написаните с молив букви се изтриваха все повече и повече и най-сетне съвсем се заличиха. Тъй прекара бутилката още една година, а след това я хвърлиха на тавана, дето тя скоро се покри с прах и паяжина. Колко често си спомняше тя за ония хубави времена, когато в зелената гора изливаха от нея червено вино, когато тя се люлееше над морските вълни и пазеше в себе си писмото — последната въздишка на младия моряк.

Цели двадесет години бутилката прекара на тавана. Навярно тя би останала там и по-дълго, ако стопаните не започнаха да поправят къщата. Покривът беше съборен и стопаните забелязаха бутилката — заговориха за нея, но тя не разбра нищо, защото дори двадесет години да прекараш на тавана, пак не можеш да научиш един чужд език.

„Ако бях останала долу, в стаята, сигурно щях да го науча“ — мислеше си тя.

Измиха бутилката отвън и отвътре. Тя се почувствува отново чиста и прозрачна, подмлади се сякаш на старини. Но записката, която тя пазеше тъй грижливо, омекна от водата и изчезна.

Бутилката бе напълнена със семена, за които тя нямаше никаква представа. Запушиха я и я завиха внимателно — тя не можеше да вижда вече нито свещта, нито фенера, а слънцето и луната — още по-малко.

„Все пак трябва да виждаш нещо, когато пътуваш!“ — мислеше си бутилката.

Но макар да не виждаше нищо, тя все пак пристигна благополучно на местоназначението си, дето я распечатаха веднага.

— Добре е опакована в чужбина! — каза някой. — Но въпреки туй тя сигурно се е счупила из пътя.

Но бутилката се оказа здрава. Тя разбираше сега всяка дума, която произнасяха наоколо. Това беше същият език, който тя беше чула най-напред при излизането си от пещта, а после у винопродавеца, в гората и на кораба — едничкият стар и мил език, който можеше да разбере. Тя се бе завърнала отново в родината си и словата на родния език звучаха за нея като радостен поздрав. От щастие бутилката едва не скочи из ръцете, които я държаха. Тя дори не забеляза как я отпушиха, как изсипаха съдържанието ѝ и как след това я занесоха в избата, дето трябваше да потъне отново в забрава. Все пак родината е най-хубавото място, макар и да седиш в изба. Нито веднъж бутилката не се сети да пресметне колко време лежи тук. Чувствуваше се добре, лежеше си спокойно и тъй прекара много години. Най-сетне в избата дойдоха хора и взеха всички бутилки.

Даваше се голямо градинско увеселение. Между дърветата бяха обтегнати гирлянди от разноцветни кандила, книжни фенери светеха като големи прозрачни лалета. Беше чудна вечер — времето бе ясно и тихо, на небето блещукаха ярки звезди.

И най-отдалечените алеи на градината бяха осветени — разбира се, не тъй силно, както главните, но все пак достатъчно добре, за да се виждат пътечките. Между клоните на плета бяха затъкнати бутилки, в които бяха пъхнати свещи. Тук се намираше и нашата позната бутилка, която трябваше да завърши живота си като чашка за вода на една птичка. Тя се чувствуваше отлично, защото се намираше отново сред зеленина и отново слушаше песни, музика и човешки гласове, които долитаха от оная част на градината, дето горяха разноцветните кандила и дето книжните фенери разкриваха всичкото великолепие на своите багри. Наистина бутилката се намираше в една отдалечена алея, но и в това имаше особена красота. Тя стоеше там, изправена със своята свещ, съвсем щастлива. През такъв един хубав час лесно можеш да забравиш двадесет години, прекарани на тавана, а в забравата има и нещо хубаво.

Край бутилката минаха под ръка двама млади хора, също тъй, както някога в зелената гора се разхождаха годеникът и годеницата — младият кормчия и дъщерята на кожухаря. На бутилката се струваше, че преживява отново отдавна миналите дни... Но в градината се разхождаха не само поканени гости. Виждаха се тук и чужди хора, на които беше позволено само да гледат лампите. Между тях беше и една

стара мома, която бе останала сам-саменичка в света. Тя вървеше из градината и мислеше за същото нещо, за което мислеше и бутилката — за зелената гора и за младата двойка, която ѝ беше много близка, защото старата мома също бе частица от нея... Това беше най-щастливият час от живота ѝ, а такива часове никога не се забравят, дори когато човек остарее. Но тя не позна бутилката, пък и бутилката също не я забеляза. Тъй става често на света. Старите познати се срещат и без да се познаят, се разминават в различни посоки, докато се сблъскат отново някой ден. Същото се случи с бутилката и със старата мома, защото те и двете живееха сега в един и същи град.

От осветената градина бутилката попадна пак у винопродавеца, дете бе напълнена с вино и продадена на един въздухоплавател, който през идната седмица трябваше да се издигне с балон във въздуха. Грамадна тълпа се събра тогава на площада. Хората искаха да видят как ще се издигне балонът. Военната музика свиреше, всички необходими приготовления бяха привършени. Бутилката видя всичко това от кошницата на балона, дете лежеше редом с едно зайче, което трепереше от страх, защото знаеше, че също ще трябва да се издигне с балона и после да се спусне долу с парашут. Но бутилката дори не подозираше какво я очаква. Тя само видя как балонът се издува все повече и повече, как се движи неспокойно и се откъсва от мястото си. Ето, въжетата, които го свързват със земята, са отрязани. Балонът лети нагоре заедно с въздухоплавателя, с кошницата, с бутилката и зайчето, музиката гърми, а зрителите крещат: „Ура!“

„Гледай ти какво чудно пътуване! — мислеше си бутилката. — То е по-хубаво, отколкото плаването по море, тук няма опасност да се удариш о нещо.“

Хиляди хора следяха с очи издигащия се балон. Старата мома също гледаше подире му. Тя седеше в стаичката си пред отворения прозорец, дете висеше клетката с щиглеца. По това време клетката още нямаше собствена чашка за вода и птичката трябваше да се задоволява с една чаена паничка. На прозореца обикновено стоеше саксия с цветя, но сега старата мома я бе отместила настрана, за да не падне долу, докато тя гледа балона. Тя се подаде навън от прозореца и видя съвсем ясно въздухоплавателя в лодката — видя как той спусна зайчето с парашута, след това пи за здравето на публиката и хвърли бутилката високо във въздуха. Тя не знаеше, че това е същата бутилка, която

веднъж беше вече бе летяла пред очите ѝ в дните на нейната младост — там, в зелената гора, през най-щастливия ден на живота ѝ...

Бутилката дори нямаше време да поразмисли за положението си: тъй внезапно, тъй неочаквано тя стигна до най-високата точка в живота си. Камбанариите и къщите се виждаха далеч от нея, хората ѝ се струваха като мънички деца.

Но ето — тя започна да се спуска, и то не тъй, както зайчето. Въртеше се и се премяташе във въздуха, чувствуваше се млада и волна. Наистина тя бе още пълна до половина с вино, но туй не продължи дълго. Какво великолепно пътуване! Слънцето я милваше с лъчите си, всички я гледаха. Балонът се изгуби от погледа на хората, а скоро след това изчезна и бутилката. Тя падна върху някакъв покрив и веднага се пръсна, но нейните парчета продължаваха да летят с предишната сила: те подскачаха и се търкаляха, докато най-сетне паднаха в един двор и се разбиха на още по-дребни късчета. Оцеля само гърлото, което изглеждаше като прерязано с нож.

— От него ще излезе чудесна чашка за птичка! — рекоха наемателите от избата. Но те нямаха нито птичка, нито клетка, а да си купят и едното, и другото само защото имаха стъклена шийка, от която можеше да стане чашка, това, разбира се, беше твърде голямо разточителство. Но старата мома, която живееше на тавана, сигурно имаше нужда от такова нещо. И гърлото от бутилката отиде горе, сложиха му тапа и туй, което по-рано беше връх, стана сега дъно, както често се случва в живота. После наляха в него прясна вода и го окачиха в клетката на малката птичка, която пееше и чуруликаше тъй хубаво, че човек не можеше да ѝ се наслуша.

— Добре си пееш ти! — каза гърлото на бутилката.

Но всъщност и то беше забележителна личност, защото бе хвърчало с балон. Други подробности из живота му никой не знаеше. Сега то седеше в клетката като чашка за вода, слушаше шума и разговорите на хората, които минаваха по улицата, слушаше какво говореше старата мома в своята бедна стаичка.

При нея беше дошла на гости една отдавнашна приятелка и те приказваха не за гърлото на бутилката, а за миртовия храст, който растеше до прозореца.

— Няма защо да търсиш сватбено венче за дъщеря си! — казваше старата мома. — Ти ще получиш от мен прекрасен букет.

Погледни само как великолепно е цъфнал моя храст! Той израсна от клончето на оная мирта, която ти ми подари на другия ден след годежа ми. Тогава ти ми пожела да свия от нея венец в деня на моята сватба... Уви! Тоя ден никога не дойде. Затвориха се очите, които трябваше да ми светят в живота за радост и щастие, моят верен другар почива на дъното на морето... Моята мирта стана старо дърво, а аз станах още по-стара. Но когато дървото започна да изсъхва, аз откъснах последното му зелено клонче и го посадах в земята. Сега то се е превърнало в голям цъфтящ храст, който пак ще послужи за сватба. Ние ще направим от него сватбен венец за дъщеря ти...

В очите на старата мома заблестяха сълзи. Тя заговори за своята младост, за приятеля си, за годежа си в гората... Припомни си много неща от щастливото минало. Но нито веднъж не ѝ мина през ума, че тук, съвсем близо до нея, се намира още един спомен от онова незабравимо време — гърлото на същата бутилка, която зашумя тъй радостно, когато тапата изхвъркна в деня на нейния годеж. Но и гърлото от бутилката не позна някогашната годеница.

То не обърна внимание на думите ѝ, защото мислеше само за себе си.

ИБ И ХРИСТИНКА

Недалеч от рекичката Гуденау в Северна Ютландия — в гората, която расте по двата ѝ бряга и се простира навътре в страната, се издига като дълъг насип едно голямо възвишение. Малко на запад от това възвишение се намира селска къща, заобиколена с ниви, чиято почва е толкова бедна, че между редките ръжени и ечемичени класове блещука пясък.

Туй се случи преди години. Хората, които живееха тогава в къщата, обработваха имота и си имаха, освен това, три овце, една свиня и два вола — с една дума, тия хора живееха безгрижно. Те можеха дори да държат и два коня, но разсъждаваха тъй, както и другите селяни в тая местност, и казваха: „Конят сам се изяжда“, което значеше — каквото изработи конят, това изяжда. През лятото Йепе Йенс обработваше земята си, а зиме правеше дървени обуца заедно със своя помощник — млад момък, който също като господаря си умееше да прави обуца тъй, че бяха не само здрави, но и леки, и дори „с фасон“. Освен обуца, те изработваха още и дървени лъжици; всичко туй се продаваше за пари и поради тая причина беше наистина грехота да се казва, че Йепе Йенс и неговото семейство са бедни хора.

Малкият Иб, седемгодишно момче, едничко дете на родителите си, седеше обикновено при тях и като гледаше как работят, дялкаше и той някаква пръчица, при което често пъти си порязваше пръстите. Но един ден малкият Иб стигна дотам, че изработи от две дървени трупчета нещо, прилично на чифт малки дървени обуца, които поиска да подари на Христинка. Но коя беше тая Христинка?

Христинка беше дъщеря на прост лодкар, но беше нежна и миличка. Ако би била облечена по-добре, никой не би повярвал, че тя живее в оная бедна колиба, която се виждаше сгушена в близкото поле. Нейният баща, който беше вдовец, изкарваше прехраната си, като превозваше със своя голям сал дърва от гората до близкия чифлик Силкеборг, а понякога дори до отдалеченото градче Рандерс. Вкъщи нямаше кой да наглежда Христинка и затова тя седеше почти винаги в

неговия сал или в гората, сред храстите от боровинки и изтравничета. Когато пък трябваше да отиде по-далеч, в градчето Рандерс, лодкарят оставяше Христинка, която беше една година по-малка от Иб, в къщата на Йепе Йенс.

Иб и Христинка бяха големи приятели. Те си разделяха хляба и ягодите, когато бяха гладни, заедно се търкаляха по земята, тичаха и се мушкаха навсякъде, а веднъж дори се осмелиха да се покатерят на възвишението и да влязат в самата гора; там намериха няколко бекасови яйца и това беше цяло събитие.

Иб не беше ходил нито веднъж в полето, където живееше бащата на Христинка; също тъй нито веднъж не беше пътувал по реката. Най-сетне му се удаде случай да изпита и това удоволствие. Бащата на Христинка го покани да се разходи със сала и вечерта, преди заминаване, Иб отиде с него в къщата му.

На другия ден рано сутринта децата седяха вече върху грамадата дърва на сала и ядяха хляб и боровинки. Бащата на момиченцето и неговият помощник движеха сала с дълги пръти. Те плаваха по течението и затова се движеха много бързо. На места реката образуваше езера, които бяха обрасли тъй гъсто с храсталак и тръстика, че изглеждаха затворени от всички страни. Но изход все пак се намираше, макар че старите дървета се свеждаха до самата вода, а дъбовете протягаха голите си клони като великани, които са запретнали ръкави, за да покажат голите си жилести ръце. Старите ели, които реката бе откъснала от брега, се държаха здраво с корените си о земята и приличаха на малки гористи островчета; над водата се люлееха водни лилии — това беше чудна разходка! Най-сетне салът стигна до големия бент, където водата шумеше през преградата. Туй беше тъй хубаво, че Иб и Христинка запляскаха с ръце от радост.

По онова време тук нямаше още нито фабрики, нито заселище. Имаше само един стар чифлик с неплодородна земя, където се виждаха твърде малко хора и животни. Само шумът на водата, която минаваше през вратичката на бента, и крясъкът на дивите патици оживяваха местността.

Когато разтовариха дървата, бащата на Христинка купи цяла връзка змиорки и едно заклано прасенце и сложи всичко това в една кошница, която остави на задния край на сала. Сетне потеглиха назад: тоя път трябваше да плават против течението, но понеже духаше

благоприятен вятър и платната можеха да се разпънат, салът тръгна бързо, сякаш в него впрегнаха коне.

Щом стигнаха до онова място, където недалеч от брега живееше помощникът на лодкаря, двамата мъже слязоха на сушата, като заръчаха на децата да стоят мирно и да чакат тяхното завръщане. Но да седят мирно, и то дълго време — беше нещо невъзможно за Иб и Христинка: можеше ли да не надникнат в кошницата, където лежах змиорките и прасенцето? А щом видяха прасенцето, децата не можаха да се стърпят да не го вземат в ръцете си, да не го пипнат и да не го обърнат на всички страни. И понеже и двамата поискаха да сторят това в едно и също време, прасенцето падна във водата и заплува по течението. Това беше нещо ужасно! Иб скочи на брега и затича, след него се спусна и Христинка.

— Вземи ме със себе си! — викаше тя и след няколко минути двамата се намериха в един висок храсталак. Не се виждаше вече нито сал, нито бряг. Те потичаха малко, когато изведнъж Христинка падна на земята и заплака. Но Иб я вдигна веднага.

— Върви с мен — каза той. — Нашата къща е близко. — Но никаква къща не се виждаше. Те вървяха все по-нататък, през суха миналогодишна шума, през опадали клончета, които пращяха под малките им крачета. Изведнъж се чу силен, пронизителен вик — те се спряха и се вслушаха: някой ги викаше. Сетне в гората отекна резкият крясък на орел, които изплаши ужасно децата. Но затова пък в дъното на гората се откри широка поляна, цялата покрита с боровинки. Туй беше тъй примамливо, че те не можаха да устоят на изкушението. Останаха на поляната и изядоха толкова много боровинки, че бузите и устните им станаха съвсем сини. Но тогава чуха, че ги викат отново.

— Ще ни бият заради прасенцето! — каза Христинка.

— По-добре да идем у дома! — рече Иб. — Нашата къща е тук, в гората. — И те тръгнаха нататък. Излязоха на някакъв път, но тоя път не водеше към къщи. Започна да става тъмно и страшно. Наоколо цареше дълбока тишина, нарушавана понякога от зловещия крясък на кукумявка или на друга някоя нощна птица. Най-сетне те попаднаха в един гъст храсталак. Христинка заплака, заплака и Иб. После, като се наплакаха, те легнаха върху сухите листа и заспаха.

Слънцето грееше високо в небето, когато децата се събудиха. Те трепереваха от студ. Но недалеч от мястото, където бяха прекарвали

нощта, слънцето светеше през клоните на дърветата. Там можеха да се стоплят и оттам, както мислеше Иб, можеше да се види къщата на неговите родители. Но те се намираха далеч от къщата, в съвсем друга част на гората. Децата се изкачиха на хълма и се намериха пред светло, прозрачно езеро, в което плуваха много риби, озарени от слънчевите лъчи. Това беше тъй неочаквано и хубаво! Съвсем близа до тях растеше лешников храст, цял обсипан с плодове. Децата си набраха пълни шепи лешници и започнаха да ядат нежните им ядчици. Но тях ги очакваше нова изненада, а заедно с това и нова уплаха. Из храсталака излезе висока стара жена с мургаво лице и черни блестящи коси. Бялото на очите ѝ лъщеше като на негър — тя носеше на гърба си вързоп, а в ръката си държеше чвореста тояга. Тая жена беше циганка. Отначало децата не разбираха думите ѝ. Тя извади от джоба си три големи лешника и каза, че тия лешници са омагьосани и че в тях са скрити най-прекрасните неща в света.

Иб я погледна. Тя говореше толкова любезно, че той се окуражи и я попита дали не иска да му подари тия лешници. Старицата му ги даде веднага, след това си накъса от лещака други лешници и напълни с тях целия си джоб. Иб и Христинка гледаха трите омагьосани лешника с широко отворени очи.

— В тоя лешник няма ли някоя кола с два коня? — попита Иб.

— Как да няма! Има златна кола със златни коне! — отвърна старицата.

— Дай ми ги тогава — рече Христинка.

И Иб ѝ подаде лешника и непознатата жена го завърза в кърпа около шията на момиченцето.

— Ами в тоя лешник няма ли също такава кърпа като Христинкината? — попита Иб.

— Има не една, а десет кърпи! — каза старицата. — В него се намират още и разни хубави дрехи, чорапи, шапки и панделки.

— Ах, дай ми и тоя лешник! — извика Христинка.

Иб ѝ даде и него. Третият лешник беше малък и черен.

— Тоя можеш да вземеш за себе си — рече Христинка. — И той е хубав!

— А в него какво има? — попита Иб.

— Това, което за тебе е най-хубаво! — отвърна циганката.

И момченцето стисна здраво в ръката си лешника. Старицата предложи на децата да им покаже пътя за вкъщи и те тръгнаха с нея, само че в посока обратна на оная, в която трябваше да вървят. От туй, разбира се, не трябва да се вади заключение, че старицата искаше да открадне децата.

На една глуха гориста пътечка те срещнаха лесничея, който познаваше Иб. Той заведе децата вкъщи, където за тях се безпокояха много. Простиха им, макар че и двамата заслужаваха наказание — първо, защото бяха изпуснали прасенцето във водата, и второ, защото бяха избягали.

Христинка заведоха пак при баща ѝ в полето, а Иб остана в селската къщичка накрай гората. Когато настъпи вечерта, първата му работа беше да извади от джоба си малкия черен лешник, който криеше в себе си това, което за него беше най-хубаво. Той го сложи внимателно между вратата и прага и хлопна вратата; лешникът се счупи, но в него не се оказа никаква ядка: той беше пълен с някакъв черен мазен прашец, подобен на емфие. Лешникът беше празен или, както се казва, червив.

— Тъй си и мислех! — рече Иб. Пък и можеше ли да допусне, че най-хубавото за него ще се смести в такъв малък лешник? И Христинка, разбира се, не ще намери нищо в своите два лешника — нито хубави дрехи, нито златна кола.

Дойде зимата, настъпи нова година, сетне друга и още една.

Иб порасна. Веднъж през зимата лодкарят дойде при родителите на Иб и разказа, че Христинка щяла да постъпи на работа и че имала голямо щастие, защото щяла да попадне у добри хора — помислете си само! — у един богат кръчмар в Хернинг.

Иб и Христинка се сбогуваха. На прощаване Христинка показа на Иб ония два лешника, които той ѝ даде в гората, като прибави, че тя пази още в сандъка си малките дървени обуца, направени от него, когато той беше още съвсем малък. Сетне те се разделиха.

Иб остана в къщата на майка си. Той стана отличен работник. През лятото обработваше земята, а зиме правеше дървени обуца. Те не държаха вече помощник и той вършеше всичко сам, защото баща му беше умрял. Само понякога, и то от пощальона или от някой пътник селянин, до него стигаха новини за Христинка. Иб знаеше, че

Христинка живее добре при богатия кръчмар. Веднъж тя писа на баща си писмо, в което пращаше поздрав на Иб и на неговата майка.

На следната есен, през един хубав ден на вратата на Ибовата къща се похлопа и вътре влязоха старият лодкар и Христинка. Тя беше дошла на гости само за един ден: господарите ѝ изпращаха за нещо коне в съседното село и тя използва случая да се види с близките си. Христинка беше станала много хубава, роклята ѝ беше чудесна и ѝ прилягаше добре. Тя беше тъй нагиздена, а Иб бе облечен в делничните си дрехи. Бедният момък не можа да каже нито дума; наистина той взе ръката ѝ и я стисна здраво в своята, на лицето му се изписа радостна усмивка, но устата му дълго стоя затворена. Затова пък Христинка бърбеше непрекъснато.

— Не ме ли позна веднага, Иб? — попита тя. Но дори по-късно, когато те останаха сами и той стисна отново ръката ѝ в своята, можа да ѝ каже само:

— Ти си станала същинска дама, а аз изглеждам толкова груб! Колко често съм мислил за теб и за дните, които някога прекарахме заедно.

И хванати за ръка, те отидоха на разходка по склона на възвишението и гледаха в далечината към широкото поле, към високите хълмове, обрасли със зеленина; но Иб и сега не говореше нищо. Ала когато дойде време да се разделят, той почувствува, че Христинка трябва да бъде негова жена: ненапразно тях ги наричаха още като деца годеник и годеница. Нему се стори, че те наистина са сгодени, макар че нито един от двамата не бе загатвал за това.

Те можаха да прекарат само няколко часа заедно. Христинка трябваше да се върне в съседното село, откъдето на следната сутрин щеше да замине талигата на нейните господари. Баща ѝ и Иб я изпратиха до селото. Беше чудна лунна нощ и когато те стегнаха в селото, Иб, който все още държеше ръката на Христинка в своята, почувствува, че не може да я пусне. Очите му блестяха, но думите пак с мъка се ронеха от устата му. Затова пък всичко, което той говореше, излизаше направо от сърцето му. А ето какво говореше той:

— Ако ти не си привикнала още към богатството и не се плашиш от мисълта да станеш моя жена и да живееш с мен в къщата на моята майка, тогава ние можем да се оженим... Но, разбира се, можем да почакаме малко.

— Да, да почакаме още някое време, Иб! — каза Христинка, като стисна силно ръката му и го целуна по челото. — Аз ти вярвам, Иб, и ми се струва, че и аз те обичам. Но все пак трябва да се помисли за това!

И те се разделиха. На връщане Иб каза на лодкаря, че той и Христинка са почти сгодени. Лодкарят намери, че всичко се е случило точно тъй, както е очаквал. Той изпрати Иб до къщи и остана да ношува у тях. Повече не приказваха за годежа.

Измина година. През това време Иб и Христинка си размениха две писма. „Верен (или: вярна) до гроба!“ — гласеше подписът под всяко писмо. Веднъж лодкарят дойде при Иб с поздрав от Христинка. Той имаше да му каже още нещо от нея, ала думите излизаха трудно от устата му. Но лека-полека Иб сполучи да узнае всичко: че Христинка живеела добре, дори много добре, че станала много хубава девойка, която всички обичали; че в къщата на господарите ѝ дошъл на гости техният син, който работел в някаква голяма кантора в Копенхаген, и че Христинка му харесала твърде много, а и той на нея — също че родителите нямали нищо против тяхната женитба, но самата Христинка още не искала да се съгласи, защото ѝ било жално за Иб, който мислел тъй много за нея. Затова тя решила да отблъсне своето щастие, както се изрази лодкарят. В първите минути Иб не каза нито дума; той само побледня като платно, поклати леко глава, но сетне се съвзе и каза:

— Христинка не трябва да отблъсква своето щастие!

— Тогава ти сам ѝ пиши това! — рече лодкарят.

И Иб седна да пише писмо; но думите не вървяха гладко, той зачеркваше написаното, късаше... Най-сетне призори писмото беше готово. Ето го:

Прочетох писмото, което си изпратила на баща си, и от него разбрах, че живееш добре и че те очаква още по-добър живот. Попитай сърцето си, Христинке, и обмисли добре какъв може да бъде животът ти, ако се ожениш за мене: ти знаеш, че аз не съм богат. За мене не мисли, мисли само за това, което за теб е най-добро. Нека не те свързва никакво обещание с мен и ако в дъното на сърцето си

пазиш думата, която си ми дала, тогава знай, че ти я връщам. Желая ти щастие във всичко, Христинке.

Твой завинаги искрен приятел
ИБ

Писмото бе изпратено, Христинка го получи.

През ноември разгласиха за женитбата както в селото, тъй и в Копенхаген, където живееше съпругът. Сетне Христинка замина заедно с неговата майка за столицата, тъй като той не можеше да дойде при тях поради многото работа, с която беше претрупан. Из пътя Христинка се среща в едно селце с баща си и там се сбогува с него. За това се научи и Иб, но не каза нищо. Изобщо той говореше сега много малко и стана твърде замислен, както разправяше майка му. Да, той се замисляше често и неведнъж си спомняше за трите лешника, които бе получил като дете от циганката и два от които беше дал на Христинка. Това бяха омагьосани лешници, говореше тогава старицата: в единия се криеше златна кола със златни коне, а в другия — най-хубави дрехи. Да, тъй и излезе! Всички тия великолепни неща очакваха Христинка в столицата. За нея предсказанието на циганката се сбъдна, а за него? Неговият лешник криеше само черна земя... „Най-хубавото за него“ — каза тогава циганката... да, разбира се, и за него предсказанието се сбъдна. Едва сега той разбра думите на старицата. В черната земя, в тъмния гроб — ето къде ще му бъде най-добре!

Отново изминаха години, разбира се, не много, но затова пък дълги, предълги, така поне се струваше на Иб. Старият кръчмар и жена му умряха един след друг; тяхното голямо богатство премина в ръцете на сина им. Да, сега Христинка можеше да се разхожда в златна кола и да носи най-скъпи дрехи.

Две години след това от Христинка нямаше никакви известия и когато най-сетне баща ѝ получи писмо, то се оказа съвсем неутешително. Бедната Христинка! Нито тя, нито мъжът ѝ съумяха да задържат богатството; над него нямаше благословия, защото те сами не я желяеха.

Отново раззеленя тревата в полето и отново изсъхна. Вече много зими снежната покривка застилаше полето и възвишението, което пазеше жилището на Иб от студените ветрове. И ето, отново грейна пролетното слънце и Иб излезе с ралото си на полето. Изведнъж ралото удари о нещо твърдо. Иб помисли, че това е кремък; но от земята се изскубна голям черен предмет и когато Иб го взе в ръката си и го разгледа по-внимателно, предметът се оказа метал, който блестеше на единия край от удара на оралото. Това беше голяма, тежка златна гривна от езическите времена. Някога на това място бе имало

могила, ала времето я беше изравнило със земята. Сега скритото в нея съкровище бе намерено. Иб показва гривната на свещеника, който му обясни нейната ценност и го изпрати при местния съдия. Съдията събщи за находката на директора на музея и посъветва Иб сам да занесе гривната в столицата.

— Ти намери в земята най-хубавото, каквото може да се намери — каза му съдията.

— Най-хубавото! — помисли си Иб. — Най-хубавото за мен, и то в земята. Да, ако това е най-хубавото, тогава циганката ми е казала самата истина.

Иб замина за Копенхаген. За него, който никога не бе отивал отвъд своята родна река, тая разходка беше цяло околосветско пътуване. В Копенхаген му изплатиха сумата, равна на ценността на неговата находка. Сумата беше голяма: шестстотин талера. Като свърши работата си, той тръгна да се поразходи из града.

Една вечер, тъкмо преди заминаването си, Иб бе излязъл на разходка из улиците. По едно време той се заблуди и тръгна в посока, обратна на оная, по която трябваше да върви. Така попадна в някаква глуха уличка в предградието на града. Наоколо не се виждаше жив човек. Но в тоя миг от една бедна къщурка излезе малко момиченце. Иб се обърна към него и го запита за пътя, но момиченцето го изглежда уплашено и заплака горчиво. Тогава Иб го попита защо плаче, но в отговор се чу само неясно бърбене. Когато те стигнаха до фенера, чиято светлина падна право върху лицето на момиченцето, сърцето на Иб заби силно: пред него стоеше Христинка, точно такава, каквато той я помнеше от дните на детинството си!

Той последва момиченцето в бедната къщурка и се изкачи по тясната разклатена стълба, която водеше горе, в една малка таванска стаичка с полегат таван. Въздухът в стаята беше тежък, задушен, огън нямаше и в един от ъглите се чуваше някакво тежко, отсечено дишане. Иб запали кибрит — в ъгъла върху ниско легло лежеше майката на момиченцето.

— Не мога ли да ви помогна с нещо? — попита Иб. — Аз дойдох с момиченцето, тук не познавам никого. Нямате ли съседи или някой друг, когото бих могъл да повикам при вас? — И като каза това, дигна главата на болната и оправи под нея възглавницата.

Това беше Христинка, Христинка от полето!

Вече много години нейното име не бе произнасяно пред Иб, за да не се смуги спокойствието му, още повече, че слуховете за нея бяха най-неутешителни. Парите, които мъжът ѝ наследил от родителите си, го направиха лекомислен. Той напусна работата си, преживя половин година в чужди краища, сетне, като се върна в столицата, започна да живее на широка нога и направи дългове. Корабът се наклоняваше все повече и повече на една страна, докато най-сетне потъна съвсем. Неговите весели приятели и другари от кръчмите говореха, че така му се падало, защото живеел безразсъдно. И през една тъжна утрин тялото на нещастника бе намерено в един от градските канали.

Христинка беше вече с единия крак в гроба. Нейното второ дете, родено в сиромашия, умря няколко седмици след раждането си, а самата тя, самотна и изоставена от всички, лежеше сега на смъртно легло в бедната стаичка сред лишения и немотия. По-голямото ѝ момиченце, което също се казваше Христинка, търпеше заедно с нея немотията и глада. То доведе Иб при майка си.

— Плаши ме мисълта, че след смъртта ми детето ще остане съвсем само — прошепна с въздишка тя. — Какво ще стане с моето бедно момиченце? — Повече тя не каза нито дума.

Иб, драсна отново кибрит, запали угарката от свещта, която намери в стаята, и освети сиромашката наредба. Сетне той погледна малкото момиченце и си спомни за Христинка, когато тя беше още дете. Да, заради нея, заради оная Христинка той можеше да обикне и това дете, което му беше съвсем чуждо. Умиращата го погледна, очите ѝ се разтвориха широко — позна ли го тя? Това остана тайна: устата ѝ се затвори навеки.

Ние сме пак в гората, на брега на реката Гуденау. Небето е намръщено, полската трева е пожълтяла, есенният вятър гони листата, паднали от дърветата в реката и нататък в полето, където се издига хижата на лодкаря, обитавана днес от чужди хора. Но в полите на възвишението, под закрилата на високите дървета, се издига селска къщичка, току-що варосана и изписана. Вътре, в камината на тая къщичка, гори полски тор, вътре свети ясно слънчице: там светят и две ясни детски очички, а от розовите усмихнати устица се носи шепот, приличен на чуруликането на чучулигата. Живот и веселие зацариха в къщата, откакто в нея се посели Христинка. Ето, тя седи на коленете на

Иб. Той замени баща й и майка й, които изчезнаха като сън из паметта й.

Сега Иб живее в хубава, гиздава къщичка, сега Иб си има и Христинка.

СТАРАТА КАМБАНА

В германската земя Вюртенберг — там, дето акации растат край големия път, дето ябълкови и крушови дървета се огъват наесен към земята под тежината на узрелите си плодове — се намира градчето Марбах. Макар и малко, това градче е разположено сред прекрасна местност край брега на реката Некар, която се носи бързо край села, стари рицарски замъци и зелени лозя и бърза да слее водите си с водите на гордия Рейн.

Беше късна есен. Лозите наистина още не бяха хвърлили зеления си накит, но листата вече бяха покрити с червеникави багри. Дъждът се лееше непрестанно, студеният есенен вятър ставаше все по-силен и по-остър — за сиромасите хора настъпи не много приятно време.

Дните ставаха все по-къси и по-мрачни. Дори навън, под откритото небе, беше тъмно, а в малките стари къщици се бе смрачило отдавна. Една от тия къщици, бедна и малка, с малки ниски прозорци, гледаше към улицата. Семейството, което живееше в нея, бе сиромашко, но честно и трудолюбиво. Тук всяка минута очакваха да се яви на бял свят нов човек. И ето, че от камбанарията се разнесе дълбок, празничен звън.

Майката чувствуваше безкрайна радост, а камбаната със своя звън сякаш известяваше за това на целия свят и околността. Две светли детски очички я гледаха. Косицата на бебето светеше като златна. Детенцето, видяло за пръв път света в оня мрачен ноемврийски ден, бе поздравено от камбанен звън. Майката и бащата го целуваха и записаха в библията си: „На 10 ноември 1759 година ни се роди син“. По-късно те прибавиха: „Детето бе кръстено Йохан-Кристоф-Фридрих“.

Но какво стана с това детенце? Какво излезе от бедното момче, което се роди в малкото градче Марбах? Да, по онова време още никой не знаеше това, дори и старата камбана, макар че тя беше окачена високо и звънеше силно при неговото раждане раждането на оня, който отпосле трябваше да изпее най-чудната „Песен за камбаната“.

Момчето растеше, а заедно с него растяха и старееха всички наоколо. Родителите му наистина се преселиха скоро в друг град, но в Марбах останаха техни добри приятели и един прекрасен ден майката и синът отидоха на гости в старата си родина. Момченцето беше едва на шест години, но знаеше по нещо от книгите и често пъти вечер, когато седеше на малкото си тръстиково столче, слушаше баща си, който четеше високо басните на Гелерт или поемата на Клопщок „Месиада“.

При това първо гостуване в Марбах майката и синът намериха много малко промени: та те неотдавна бяха напуснали градчето. Къщите стояха на предишните си места. Те бяха все със същите островърхи покриви изпъкнали стени и ниски прозорци. Само в гробището се бяха появили нови гробове и в тревата, край самата ограда, лежеше сега старата камбана. Тя беше паднала от камбанарията, бе се пукнала и не можеше вече да звъни. На нейно място бяха окачили нова камбана.

Майката и синът ѝ отидоха в гробището. Те застанаха пред старата камбана и майката разказа на момчето как тая камбана е звъняла много векове, как е известявала; всички празници и пожари, за всички събития в човешкия живот. И туй, което му разказа тя тогава, никога не се заличи в паметта на момчето. То звучеше и пееше в гърдите му, докато момчето стана възрастен човек и изля всичко това в песен. Майката каза на сина си и туй, че звуците на старата камбана я бяха подкрепили и ободрили в минутата, когато се е раждал той, нейното момче. И момчето погледна почти с благоговение голямата камбана, наведе се и я целуна, макар че тя беше съвсем стара, разбита и захвърлена в тревата и копривата.

Хубав спомен запази момчето за старата камбана. То растеше в бедност, беше дълго и мършаво, с червеникави коси и с лице, покрито с лунички. Да, наглед то не беше красиво; но затова пък имаше две очи ясни и дълбоки като най-дълбоката вода. Момчето живееше добре, дори много добре! По-късно ние го виждаме във военното училище, дето го бяха приели по особена милост — и то в онова отделение, в което приемаха само децата на знатни родители. Туй беше чест, смяташе се дори за щастие! Момчето носеше гамаша, корава вратовръзка и напудрена перука. Учиха го на разни науки под команда:

„Марш! Сто! Във фронт!“ А от това, разбира се, трябваше да излезе нещо.

Старата камбана пък бе съвсем забравена. Наистина можеше да се предвиди от по-рано, че някога тя ще бъде претопена, но в какво именно? Туй беше невъзможно да се каже, както бе невъзможно да се предскаже и каква песен ще запее камбаната, която звучеше в гърдите на момчето от Марбах. Да, в тия гърди биеше и трептеше камбана от най-чист метал, чийто звън щеше да се разнесе по целия свят. И колкото по-тежко му беше между училищните стени, колкото по-силно и оглушително звучеше командата: „Марш! Стой! Във фронт!“ — толкова по-силно напираше песента в гърдите на момъка. И той пееше тая песен между своите другари и звуците ѝ се носеха далече зад предели страната.

Но не за това му бяха оказали милост, бяха го настанили безплатно във военното училище, хранеха го и го обличаха! Той беше вече получил номера на оня винт, какъвто трябваше да бъде в голямата машина, към която принадлежим всички ние за обща полза. Колко малко разбираме ние сами себе си! Можем ли след туй да искаме да ни разбират другите, дори най-добрите хора? Но с натиск, както е известно, се образува скъпоценен камък. Натиск не липсваше и тук — щеше ли да признае някога светът скъпоценния камък.

В столицата на тая страна празнуваха голям празник. Горяха хиляди лампи и свещи. Ракети се извиваха към небето и сипеха искри. И днес още споменът за това тържество живее у хората благодарение на ученика от военното училище, който тогава със сълзи на очи, изпълнен със скръб, се възползува от слабия надзор и се опита да отиде в чужда страна. Той трябваше да остави всичко — отечество, майка, близки до сърцето си хора, — иначе щеше да загине в потока на всекидневието.

Старата камбана се чувствуваше добре. Тя стоеше на завет край черковната стена в Марбах, напълно запазена, забравена почти от всички. Вятърът се носеше с вой над нея и можеше да ѝ разкаже вече много неща за момчето, чието раждане камбаната бе поздравила със своя звън. Той можеше да ѝ разкаже какъв студ бе сковал младия беглец в гората на съседната страна, дето момъкът падна изнемощял под едно дърво с всичкото си богатство, с всичките си надежди за бъдещето: изписани листове от ръкописа на „Фиеско“. Вятърът

можеше да ѝ разкаже за едничките му покровители, все млади художници, които при четенето на тия листове се измъкнаха тихичко от стаята и започнаха да се забавляват с игра на кегли. Да, вятърът можеше да разкаже много неща за бледоликия беглец, който прекара цели седмици, цели месеци в една сиромашка странноприемница, дето стопанинът пиеше и псуваше от сутрин до вечер, дето ехтяха пиянски песни и кипеше груба веселба тъкмо в това време, когато момъкът възпяваше своите идеали. Тежки и мрачни бяха тия дни. Поетът трябваше да почувствува в собственото си сърце страданието, което искаше да излее в песен.

Мрачни дни и студени нощи настанаха също и за камбаната. Тя не ги усещаше, но камбаната в човешките гърди усеща всичко. Какво стана с младия човек? Какво стана със старата камбана?... Камбаната отнесоха далеч — много по-далеч, отколкото стигаше нейният звън, литнал от високата камбанария. А младият човек? Да, и камбаната в неговите гърди ехтеше много по-далеч от мястото, дето можеше да стъпи някога кракът му, да надникне окото му. Тя ехтеше и до днес още ехти през морета и океани над цялото земно кълбо.

Но най-напред нека видим какво стана със старата камбана.

И тя напусна Марбах. Продадох я като стара мед и я изпратиха за претопяване в Бавария. Но как и кога стана това?... Много години след падането ѝ от камбанарията в столицата на Бавария бе решено да я стопят, за да излеят статуята на един от най-великите синове на германската земя и на германския народ. И ето — какви необясними и чудни съвпадения стават по света!... В Дания, на един от ония зелени острови, където шумят букови гори и се издигат стари могили, се роди бедно момче. То ходеше с дървени обувки, във вехти, изтъркани дрешки и носеше обед на баща си, който беше резбар в корабостроителницата. И това бедно момче стана също гордост за страната си^[1]. То умееше да прави от мрамор прекрасни фигури, на които се чудеше целият свят. И ето — на него възложиха почетна поръчка: да извае от глина формата на величествен, прекрасен паметник, за да се отлее после от мед статуята на оногова, чието име някога бе записано в библията на бащата.

Разтопената струя на медта се изля във формата. Старата камбана, за чиято родина и заглъхнали звуци вече никой не мислеше, се изля също във формата. От нея излязоха главата и гърдите на

статуята — същата тая статуя, която се издига в Щутгарт пред старата кула на площада, дето някога ходеше в страдания и лишения той, когото тя изобразяваше — момчето от Марбах, ученикът от военното училище, беглецът момък, великият безсмъртен, поет на Германия, който възпя освободителя на Швейцаоия и вдъхновената Орлеанска дева.

Беше хубав слънчев ден. По кулите и къщите на кралската столица Щутгарт се развяваха знамена. Черковните камбани биеха силно и възвестяваха празник и радост. Само една камбана мълчеше, но затова пък тя пламтеше в ялната светлина на слънцето и излъчваше сияние от лицето и гърдите на статуята на славата. В тоя ден се навършиха точно сто години от деня, в който старата марбахска камбана вля със звуците си радост и утеха в сърцето на страдащата жена, когато в бедната къщица се яви на бял свят незнайното момче-същото, което по-късно стана богат човек и чиито богатства благославя днес целият свят-певецът на благородното женско сърце, певецът на всичко прекрасно и възвишено — Йохан Кристоф Фридрих Шилер.

[1] Прочутият датски скулптор Торвалден (1773–1844). ↑

ДЕБЕЛАТА ИГЛА

Имаше някога една дебела игла за кърпене. Тя се мислеше за много тънка и си въобразяваше, че е игла за шиене.

— Внимавайте, дръжте ме здраво! — каза дебелата игла на пръстите, които посегнаха да я вземат. — Гледайте да не ме изпуснете, защото ако падна на земята, никога вече не ще ме намерите. Аз съм тъй тънка!

— Не се страхувай, няма да те изпуснем! — отвърнаха пръстите и я стиснаха здраво.

— Виждате ли, аз имам и опашка! — рече дебелата игла, като влачеше подире си дълъг конец. Само че конецът беше без възел.

Пръстите насочиха иглата към пантофа на готвачката. Каишката на пантофа беше скъсана, та трябваше да се закърпи.

— Колко груба работа! — каза дебелата игла. — Аз никога не ще пробия кожата. Ще се счупя!

И тя наистина се счупи.

— Нали ви казах! — извика с въздишка тя. — Ах, аз съм тъй тънка, тъй тънка!

— Сега тя нищо не струва — рекоха пръстите, но все пак продължаваха да я стискат здраво.

Готвачката капна на счупения ѝ край восъчна главица и забодде иглата на шала си.

— Ето че станах и брошка — каза дебелата игла. — Знаех си аз, че ще достигна големи почести. Такива като мен не пропадат.

И при тая мисъл иглата се усмихна самодоволно. Гордо седеше тя на шала като в колесница и се оглеждаше на всички страни.

— Позволете ми да ви запитам, вие златна ли сте? — попита тя съседката си, която беше истинска карфица. — Вие имате прекрасна външност, само че главата ви е твърде малка. Погрижете се да ви порасне по-голяма, защото не е дадено всекиму да има глава от восък!

И като каза това, горделивата игла се изтегна тъй силно, че се измъкна от шала и падна във водата, където тъкмо в това време

готвачката изливаше помията.

— Сега ще тръгна да пътувам — рече дебелата игла. — Дано само не се загубя някъде. Но всъщност тя се загуби.

„Аз съм твърде тънка за тоя свят — мислеше тя, като лежеше във вадата. — Но аз си зная цената и туй ми е предостатъчно.“

И дебелата игла запази предишната си гордост и не губеше доброто си настроение. Край нея плуваха всякакви неща: и клечки, и сламки, и късчета от стари вестници.

— Я ги виж как плуват! — каза тя. — Те дори не знаят, че аз лежа на дъното. Тук съм! Тук съм! Ето, тая проста клечица мисли само за себе си. А пък оная сламчица се върти и се обръща. По-внимателно, миличка, да не се блъснеш о някой камък. Ами тоя къс от вестник... Отдавна вече е забравено това, що е писано в него, а той все още се надува. Само аз си седя търпеливо и спокойно. Зная коя съм и туй ми е предостатъчно!

В тоя миг до нея изскочи нещо блестящо. Дебелата игла си помисли, че туй е брилянт. А то беше само късче от счупена бутилка. И понеже стъкълцето блестеше силно, иглата заговори с него и се препоръча за скъпоценна карфица.

— Вие навярно сте брилянт?

— Да, нещо подобно.

Така всеки от тях помисли другия за много по-ценен, отколкото бе всъщност, и разговорът им започна да се върти около гордостта, която царува в света.

— Аз живеех в кутийка при една госпожица — каза дебелата игла. — Тая госпожица беше готвачка и на всяка ръка имаше по пет пръста. Никога през живота си не съм виждала нещо по-горделиво от тия пръсти. А при това те бяха създадени само за да ме изваждат от кутийката и после пак да ме слагат в нея.

— Е, а те блестяха ли? — попита стъкълцето.

— Да блещят ли? — отвърна иглата. — Не, те бяха само горделиви. Бяха петима братя, родени като най-обикновени пръсти. А как се надуваха един до друг, макар да имаха различна дължина. Най-крайният, палецът, беше късичък и дебел. Той имаше на гърба си всичко на всичко едно коленце и затова можеше да се свива само на едно място. Но въпреки туй разправяше, че ако човек го загуби, става вече негоден за военна служба. Показалецът бъркаше ту в сладкото, ту

в туршията, сочеше слънцето и месечината и натискаше перото, когато готвачката пишеше. Средният пръст беше най-висок и гледаше горделиво на всички страни. Четвъртият носеше на кръста си златен пръстен, а най-малкият, кутрето, не вършеше нищо, само се перчеше. Дотегна ми най-сетне тяхното самохвалство. Затова ги и оставих и дойдох във вадата.

— А сега ние седим тук и светим! — каза стъкълцето от бутилката.

В тоя миг някой плисна вода във вадата. Водата се разля и отнесе стъкълцето.

— Ето, и той замина по пътя си! — рече дебелата игла. — А аз останах, защото съм много тънка и туй ми дава право да бъда горда. Такава гордост заслужава уважение.

И тя остана да лежи във вадата както по-рано, унесена в своите мисли.

— Наистина аз съм готова да повярвам, че съм родена от слънчевия лъч — толкова съм тънка! Ненапразно ми се струва винаги, че слънчевите лъчи ме търсят под водата. Ах, аз съм тъй тънка, че дори моята майка не може да ме намери. Ако имах още окото си, което загубих, сигурно щях да заплача. Но не — аз не бих направила това, защото е неприлично!

Един ден дойдоха деца и започнаха да газят из вадата. Те търсеха стари гвоздеи, пари и други такива богатства. Тая работа не беше много чиста, но на децата доставяше удоволствие.

— Оле-ле! — извика едно от тях, като се убоде на иглата. — Ах ти, проклетнице!

— Аз не съм проклетница. Аз съм госпожица! — рече иглата.

Но никой не чу това. Восъчната главица беше паднала, пък и иглата беше съвсем почерняла. Но чернотата скриваше дебелината ѝ и тя си въобразяваше, че е станала още по-тънка.

— Ето, иде една черупка от яйце! — извикаха децата и забодоха в нея дебелата игла.

— Колко хубаво изпъква черното върху бяло поле! Да, туй е великолепно! — каза иглата. — Сега вече всички ще ме видят! Дано само не ме хване морска болест, защото иначе ще ме измъкнат навън и аз ще загубя черупката си.

Но тя не заболя и остана в черупката.

— Добре е, като плуваш по море, да имаш стоманен стомах и да помниш, че стоиш по-горе от човека. Сега опасността мина. Колкото си по-тънка, толкова си и по-издръжлива!

— Прас! — изпраща черупката. Една натоварена кола мина отгоре ѝ.

— Ах, какво стана? — извика дебелата игла. — Дали не ме хвана морската болест? Ще загина, сигурно ще загина!

Но тя не загина, макар че колата мина през нея. Тя остана да лежи във вадата както по-рано, простряна надлъж в тинята, и си остана там завинаги.

ДВАТА ПЕТЕЛА

Имаше два петела: единият стоеше върху купчина тор, другият — на покрива, дето служеше за ветропоказател; И двата бяха горделиви. Но кой от тях вършеше повече работа? Кажи ни какво мислиш ти, а ние все пак ще си останем на своето мнение.

Дворът с птиците беше отделен от останалия двор с дъсчена ограда. Там, зад оградата, се намираше купчина тор и върху тая купчина растеше една голяма краставица, която разбираше много добре, че е торно растение. — Трябва да се родиш краставица, за да знаеш какво значи това — говореше нещо в нея. — Разбира се, не всички могат да бъдат краставици, трябва да има и други породи. Кокошките, патиците и всички други животни в съседния двор са също Божи създания. Ето, аз обичам да гледам петела, който седи на оградата. Според мен той е много по-хубав от оня, който служи за ветропоказател на покрива. Оня наистина стои много по-високо, но той не умее да пляска с криле, а още по-малко може да кукурига. Той няма нито кокошки, нито пилета — мисли само за себе си и е цял зеленясал. Друго нещо си е живият петел! Той не ходи, а сякаш танцува, пеенето му е същинска музика. Трябва само да го чуеш, за да разбереш какво значи тръбач. Ах, да би могъл да дойде тук! Нека дори ме изяде цяла, до корен, нека аз изчезна съвсем — даже смъртта от него е блаженство!

През нощта се развихри страшна буря. Кokoшките, пилетата и самият петел потърсиха подслон. Вятърът сграбчи дъсчената ограда между двата двора. От покрива хвърчаха керемиди, но петелът-ветропоказател се държеше здраво на мястото си. Той дори не се обърна нито веднъж, защото не можеше да се върти. Тоя петел беше излян наскоро, но бе разсъдлив като старец и не приличаше никак на

врабчетата и лястовичките, които летяха над него във въздуха. Той ги гледаше с пълно презрение. Според него те бяха незначителни дребосъчета, които само цвъртяха и чуруликаха. Гълъбите той уважаваше малко повече, защото бяха по-големи и перата им блестяха като седеф. Те дори приличаха малко на петли-ветропоказатели, само че бяха прекомерно дебели и глупави и мислеха непрекъснато как да се натъпчат с храна. С една дума, гълъбите бяха крайно досадни в обществото.

При петела-ветропоказател идваха понякога и прелетни птици. Те му разказваха за чудни земи, за въздушни кервани. Разправяха му също и такива страшни разбойнически истории за хищни птици, че перата им настръхваха от собствените им разкази. Всичко туй беше ново и забавно, но само първия път. После, както забеляза петелът, прелетните птици започнаха да се повтарят и да разправят едни и същи истории, а това, разбира се, дотяга. И той реши, че и прелетните птици са досаден народ, че всичко на света е досадно и глупаво и че с никого не можеш да бъдеш приятел.

— За нищо го не бива тоя свят! — говореше той. — Всичко в него е само глупава, просташка шега!

Петелът-ветропоказател беше, както се казва, разочарован и това навярно би се харесало на краставицата, ако тя го знаеше. Но краставицата гледаше само живия петел и само за него мислеше. И ето, той се намери точно пред нея.

Вятърът беше съборил оградата, но бурята беше преминала.

— Какво ще кажете за музиката тая ноц? — попита живият петел, като се обърна към кокошките и пилетата. — Малко грубичка, нали?

Кокошките и пилетата се изкачиха върху купчината тор, петелът също се изкачи горе с истински кавалерийски вървеж.

— Торно растение! — каза той на краставицата и само с тия думи ѝ доказа своето високо образование, а краставицата от радост дори не забеляза, че петелът я кълве и изязжда.

— Блажена смърт!

Насъбраха се още кокошки и пилета. Тъй е винаги — дето отиде един, там тичат и другите. И всички закудкудякаха, гледаха петела и се гордееха, че той е от тяхната порода.

— Ку-ку-ри-гу! — запя петелът.

И кокошките, и пилетата се надуваха от важност, а петелът им съобщи следната новина:

— Петелът може да снесе яйце! И знаете ли какво има в това яйце? Там седи ламя. Никой на света не може да издържи погледа на ламята. Хората отдавна знаят това, а сега и вие го знаете. Знаете, значи, какво има в мен и какъв юначага съм аз!

Като каза това, петелът извика още веднъж:

— Ку-ку-ри-гу!

Всички кокошки и пилета затрепериха от страх, ала все пак се чувствуваха твърде горди, че някой от тяхната порода е такъв юначага. Те закудкудякаха и запискаха тъй силно, че петелът-ветропоказател не можеше да не ги чуе. Той наистина ги чу, но въпреки туй не се помръдна.

— Празна работа! — говореше нещо в петела-ветропоказател. — Живият петел не може да снесе яйце, а аз съм твърде ленив, за да сторя това. Разбира се, стига да искам, аз бих могъл да снеса вятърно яйце, но светът не заслужава дори и едно вятърно яйце. Всичко е глупост! Не искам да седя повече тук!

И петелът-ветропоказател се счупи и полетя надолу, но не можа да убие живия петел, макар че, както уверяваха кокошките, той се беше счупил само за това. Каква е поуката от тази приказка?

По-добре да кукуригаш, вместо да си разочарован и да се счупиш.

МАЛЪК КЛАУС И ГОЛЯМ КЛАУС

В едно село живееха двама съседни; и двамата носеха едно и също име: Клаус. Но единият от тях имаше четири коня, другият — само един. За да ги различават един от друг, останалите съседни наричаха тоя, който имаше четири коня, Голям Клаус, а едноименника му с единия кон — Малък Клаус.

И тъй, слушайте сега какво се случи с двамата: това не е приказка, а истинска история.

Цяла седмица Малък Клаус трябваше да оре нивата на Голям Клаус и да му дава в заем своя единствен кон. Затова пък Голям Клаус му помагаше и с четирите си коня, но само веднъж в седмицата, и то в неделя. Ех, как весело пляскаше тогава Малък Клаус с камшика си петте коня: да, през тоя ден те ставаха негови собствени. Слънцето светеше силно, празнично облечените селяни се разхождаха по площада. Едничък само Малък Клаус оставаше на нивата и ореше с петте коня. Но той беше много весел, размахваше камшика си и се провикваше: — Ех вие, кончета мои!

— Недей говори така! — казваше Голям Клаус. — Нали само единият кон е твой!

Но щом някой минеше отново край него, Малък Клаус забравяше какво му беше казал Голям Клаус и се провикваше пак:

— Ех вие, кончета мои!

— Слушай, за последен път те предупреждавам — рече Голям Клаус, — ако още веднъж кажеш това, ще ударя коня ти тъй по главата, че ще го оставя на място!

— Няма вече да говоря така — каза Малък Клаус.

Ала след това, когато минаваха пак познати и се здрависваха с него, той се развесели отново и си помисли колко хубаво е, когато човек оре с пет коня. И той не можа да се сдържи, плесна с камшика си и извика:

— Ех вие, кончета мои!

— На ти на тебе едни кончета! — каза Голям Клаус и като грабна един чук, удари с такава сила по главата едничкия кон на Малък Клаус, че той падна мъртъв.

— Ох, сега си нямам нито едно конче! — извика Малък Клаус и почна да плаче. Сетне одра кожата на коня, изсуши я добре на вятъра, натъпка я в един чувал и като я метна на гърба си, отиде да я продава в града.

Градът беше доста далеч; трябваше да се върви през голяма тъмна гора, а на туй отгоре се появи и буря. Малък Клаус се заблуди. Преди да излезе отново на пътя, настъпи вечерта. По-рано от полунощ той не можеше да отиде в града, нито пък да се върне къщи.

Край самия път се издигаше голяма селска къща; капаците на прозорците бяха вече затворени, но през процепите все още блещукаше светлина.

„Тук навярно ще мога да пренощувам“ — помисли си Малък Клаус и похлопа на вратата.

Домакинята му отвори, но щом го чу какво иска, каза му да си върви из пътя, защото мъжът ѝ не бил къщи, а без него тя не смеела да пусне вътре чужд човек.

— Значи ще трябва да пренощувам на двора? — каза Малък Клаус, а домакинята хлопна вратата под самия му нос.

Наблизо се издигаше голяма купа сено, а между нея и къщата имаше сайвант с плосък сламен покрив.

„Ще легна ей там горе — помисли си Малък Клаус, като видя покрива. — Чудесно легло ще имам. Надявам се, че щъркелът няма да ме нападне, нито пък ще ме ухапе за крака.“ — Върху сайванта наистина стоеше един жив щъркел и пазеше гнездото си.

Като се покатери на покрива, Малък Клаус почна да се върти и да се обръща настрани, за да се намести по-удобно. Горе дървените капаци на прозорците не бяха затворени добре и затова той можеше да вижда какво става в стаята.

Там беше сложена голяма трапеза, а на нея имаше вино, печено и чудесна риба. Край трапезата седяха само домакинята и клисарят — друг никой нямаше. Домакинята наливаше на клисаря вино, а той лапаше с вилицата си риба, защото това беше неговото любимо ястие.

„Ех, да можех и аз да похапна!“ — помисли си Малък Клаус, като се надвеси над самия прозорец. Боже, каква баница имаше на

трапезата! Ето, туй се казваше гощавка! Изведнъж се чу конски тропот: господарят се връщаше у дома.

Той беше много добър човек, но си имаше един недостатък: не можеше да търпи клисарите. Изпречеше ли се пред очите му някой клисар, той побесняваше. Затова и клисарят дойде на гости, когато господарят не беше вкъщи. Затова и добрата жена искаше да го нагости с най-хубавото, което имаше. Но когато чуха стъпките на нейния мъж, изплашиха се и двамата и домакинята помоли госта си да влезе в големия празен сандък. Той я послуша веднага, защото знаеше, че мъжът не може да търпи клисарите. В това време домакинята скри бързо в печката виното и хубавите ястия — иначе, ако мъжът ѝ видеше всичко туй, щеше да запита какво означава това пиршество.

— Ах! — въздъхна Малък Клаус на покрива, като видя как изчезнаха всички ястия.

— Кой е там? — попита селянинът и щом съгледа Малък Клаус, каза: — Защо лежиш на покрива? Слез по-добре долу, в стаята!

Тогава Малък Клаус му разказа как е сбъркал пътя и поиска позволение да пренощува у него.

— Разбира се, ще пренощуваш! — рече селянинът. — Но преди това ще трябва да хапнем нещичко.

Домакинята посрещна двамата много любезно, нареди голямата трапеза и сложи една дълбока паница с каша. Селянинът беше гладен и ядеше, без да поема дъх, но Малък Клаус не можеше да забрави чудесното печено, рибата и баницата, които стояха в печката.

Под трапезата, в нозете му, лежеше чувалът с конската кожа, която, както знаем, той носеше да продава в града. Кашата не беше по вкуса му. Той настъпи чувала и сухата кожа изпраця.

— С-с-с-с! — каза Малък Клаус на чувала и в същото време го настъпи отново. Кожата изпраця по-силно.

— Какво имаш в чувала? — попита селянинът.

— Нося един дявол! — отвърна малък Клаус. — Той ми разправя, че не бива да ядем кашата, защото е напълнил печката с печено, риба и баница.

— И таз хубава! — извика селянинът и побърза да отвори печката, където стояха всички ония вкусни ястия, които домакинята беше скрила. Домакинът пък повярва, че ястията са приготвени от дявола в чувала. Жената не посмя да каже нищо и веднага сложи

всичко на трапезата. Селянинът и Малък Клаус започнаха да лапат рибата, печеното и баницата. Като се навечеряха, Малък Клаус настъпи чувала и кожата пак изпращя.

— Какво каза той сега? — попита селянинът.

— Той казва — отвърна Малък Клаус, — че ни е донесъл и три бутилки вино; те стоят в ъгъла зад печката.

Домакинята трябваше да извади и виното, което беше скрила. Домакинът си пийна и се развесели. Поиска му се и на него да си има такъв дявол, какъвто имаше Малък Клаус.

— Можеш ли да ми покажеш дявола? — попита селянинът. — Искам да го видя какъв е. Сега съм във весело настроение.

— Да — рече Малък Клаус. — Моят дявол може да направи всичко, каквото пожелае. Нали? — каза той и настъпи чувала, който изпращя силно. — Чуваш ли го как казва „да“? Но дяволът е толкова грозен, че по-добре е да не го гледаме.

— О, аз не се страхувам от нищо. Как изглежда той!

— Изглежда също като клисар!

— Тю! — извика селянинът. — Каква гадост! Трябва да ти кажа, че не мога да гледам клисарите. Но нека тъй да бъде: аз ще зная, че туй е дявол и с него по-скоро ще се примиря. Сега от нищо не ме е страх. Ала дано не се приближи до мен.

— Чакай, преди това трябва да го попитам — каза Малък Клаус и като настъпи чувала, започна да се ослушва.

— Какво каза?

— Каза, че трябва да отвориш сандъка, който стои в оня ъгъл, там ще видиш дявола. Само дръж капака тъй, че да не го пуснеш да изскочи.

— Но ти трябва да ми помогнеш — рече селянинът и се приближи до сандъка, където беше скрит клисарят. Той седеше там сгушен и трепереше от страх.

Селянинът подигна леко капака и надникна в сандъка.

— Тю! — извика той и отскочи назад. — Сега го видях. Той прилича досущ на нашия клисар! Не, това е ужасно!

След туй виното започна да се лее. Двамата сътрапезници седяха и пиха до късна нощ.

— Продай ми дявола! — каза селянинът. — Вземи, каквото искаш. Готов съм да ти дам още сега цяла крина с пари.

— Не, не мога! — отвърна Малък Клаус. — Ти сам виждаш каква полза имам от него.

— Ах, как искам да го имам! — извика селянинът, като продължаваше да уговаря Малък Клаус.

— Добре! — каза най-сетне Малък Клаус. — Понеже ти беше добър с мен и ме прибра да нощувам в къщата ти, аз не мога да не изпълня молбата ти. Ти ще получиш дявола за една крина пари — само че пълна догоре!

— Прието! — каза селянинът. — Само, моля ти се, вземи със себе си и тоя сандък. Аз не искам да го държа нито минута повече в къщата си. Отде да знам дали дяволът не седи още в него.

Малък Клаус даде на домакина чувала с изсъхналата кожа и в замяна получи пълна крина с пари. Освен туй селянинът му подари и една талига, за да отнесе с нея парите и сандъка.

— Сбогом! — рече Малък Клаус и замина с парите и сандъка, в който седеше клисарят.

Отвъд гората течеше голяма река. Тя беше толкова бърза, че срещу течението ѝ беше невъзможно да се плува. Над нея неотдавна бяха построили голям мост. Малък Клаус застана на моста и извика високо, за да го чуе клисарят в сандъка:

— Какво ще правя с тоя глупав сандък? Той е ужасно тежък, сякаш е пълен с камъни. Само ще се измъчвам, ако го нося по-нататък. Я по-добре да го хвърля в реката. Ако доплува до дома — добре, ако ли пък потъне — пак не е голяма загуба!

И той повдигна сандъка с една ръка, като че се готвеше да го хвърли във водата.

— Чакай! Чакай! — закрещя клисарят в сандъка. — Пусни ме първо да изляза.

— Ах! — каза Малък Клаус уж изплашен. — Той още седи вътре. Я да го хвърля по-скоро във водата да се удави.

— Не, не! — извика клисарят. — Аз ще ти дам цяла крина с пари, ако ме пуснеш да изляза.

— А, това е вече друга работа! — рече Малък Клаус и отвори сандъка. Клисарят мигом изскочи навън, бутна празния сандък във водата и си отиде вкъщи, където Малък Клаус получи от него пълна крина с пари.

— Каквото и да казвам, добре продадох коня си! — рече си той, когато се върна у дома и изсипа на пода цяла купчина пари. — Ех, че ще се разсърди Голям Клаус, като узнае как съм забогатял от своя едничък кон.

После той изпрати едно момче при Голям Клаус да му иска крината, с която мери житото.

— За какво му е дотрябвала крина? — помисли си Голям Клаус и намаза дъното на крината с катран, за да се полепи по нея нещо от това, което Малък Клаус щеше да мери. Тъй се и случи: когато си получи обратно крината си, на дъното ѝ бяха залепени три новички сребърни монети.

— Гледай ти какво чудо! — извика Голям Клаус и веднага изтича при Малък Клаус.

— Откъде си взел толкова много пари?

— Получих ги за моята конска кожа, която продадох снощи.

Голям Клаус веднага изтича вкъщи, уби с брадвата и четирите си коня, одра им кожата и отиде да ги продава в града.

— Кожи! Кожи! Кой ще купи кожи? — викаше той из улиците.

Всички обуцари и кожари го наобиколиха и започнаха да питат колко пари иска за тях.

— По една крина за всяка — отвърна Голям Клаус.

— Ти си полудял, какво приказваш! — извикаха те. — Или мислиш, че ние копаем парите?

— Кожи! Кожи! Кой ще купи кожи? — продължаваше да вика той и когато някой го запитваше за цената, отвърщаше: — По една крина пари за всяка кожа!

— Той ни смята за глупаци! — казаха всички кожари и обуцари и като грабнаха ремъците си и кожените си престилки, почнаха да бият Голям Клаус.

— Кожи! Кожи! — повтаряха те, като го дразнеха. — Я да ти одерем сега кожата, че да помниш кога си се гаврил с нас. Вън от града!

Голям Клаус побягна, колкото му сили държаха. Никога досега не беше ял такъв бой.

— Чакай! — каза си той, като се върна вкъщи. — Скъпо ще ми плати Малък Клаус за това. Ще го убия!

А в туй време бабата на Малък Клаус бе умряла и макар че беше доста зла и постоянно го навикваше, той беше много огорчен от нейната смърт. Той сложи мъртвата на своето топло легло, за да види дали не ще оживее. Тя трябваше да лежи в леглото цяла нощ, а Малък Клаус седна да ношува на един стол в ъгъла, което правеше вече не за първи път.

И ето, през нощта, когато той седеше в ъгъла, вратата се отвори и вътре влезе Голям Клаус с брадва в ръка. Той знаеше добре къде се намира леглото на Малък Клаус, приближи се право към него и удари по главата мъртвата баба, напълно уверен, че убива Малък Клаус.

— Хубаво те цапнах! — каза той. — Сега вече няма да се подиграваш с мен! — И след това си отиде вкъщи.

„Брей, какъв разбойник! — помисли си Малък Клаус. — Той искаше мен да убие. Добре, че баба е вече умряла, иначе тя щеше сега да умре.“

И той премени мъртвата бабичка в нови дрехи, взе от съседа си коня, впрегна го в талигата, а бабата сложи на задната пейка така, че да не падне, и потегли с нея през гората. Когато слънцето изгря, те стигнаха пред един голям хан. Малък Клаус слезе от талигата и отиде в хана да закуси.

Ханджията имаше много пари. Той беше добър, но сприхав човек — същински барут.

— Добро утро! — каза той на Малък Клаус. — Вижда се, че раничко си станал днес.

— Да — отвърна Малък Клаус, — отивам със старата в града. Тя остана отвън в талигата, не исках да я безпокоя. Имай добрината да й занесеш една чаша медовина. Само говори й по-силно, че не дочува.

— Добре! — каза ханджията и като наля една голяма чаша с медовина, занесе я на бабичката, която седеше в талигата.

— Вашият внук ви изпраца чаша медовина! — рече стопанинът.

Но мъртвата бабичка не каза нито дума, дори не се помръдна от мястото си.

— Не чувате ли какво ви казвам? — извика силно стопанинът. — Ето ви чаша медовина от вашия внук!

Ханджията повтори и потрети тия думи, но бабичката пак не се помръдна от мястото си. Тогава той се разсърди и хвърли чашата в

лицето ѝ, медовината потече по носа ѝ, а тя самата падна на гърба си, защото беше само облегната, а не завързана за пейката.

— Помощ! — закрещя Малък Клаус, като изскочи из хана и сграбчи ханджията за шията. — Ти уби баба ми! Виж каква голяма дупка зее на челото ѝ!

— Ах, какво нещастие! — извика ханджията и закърши ръце. — За всичко е виновна моята сприхавост. Миличък Малък Клаус! Аз ще ти дам цяла крина с пари и ще погребя баба ти за моя сметка, само мълчи — иначе ще ми отрежат главата, а това е съвсем неприятно...

Така Малък Клаус получи една крина с пари, а ханджията погребя баба му за своя сметка, като че тя не беше баба на Малък Клаус.

Като се върна къщи, Малък Клаус изпрати веднага момчето при Голям Клаус да му иска крината.

— Чудна работа! — каза си Голям Клаус. — Значи не съм го убил? Чакай, ще ида сам да видя! — И той сам занесе крината на Малък Клаус.

— Отде си взел тия пари? — попита той и облещи очи, като видя новото богатство на съседа си.

— Ти уби не мен, а баба ми! — отвърна Малък Клаус. — Ето, аз я продадох и получих за нея цяла крина с пари.

— Добре си я продал! — каза Голям Клаус и като изтича в къщи, грабна брадвата и уби своята стара баба. Сетне я сложи в талигата си, откара я в града при аптекаря и го попита дали не иска да купи един мъртвец.

— Какъв мъртвец? Отде си го взел? — попита аптекарят.

— Това е моята баба — каза Голям Клаус. — Аз я убих, за да я продам за една крина пари.

— Господи помилуй! — извика аптекарят. — Ти не си с всичкия си ум! Не говори такива глупости, ако ти е мил животът!

И той обясни на Голям Клаус какво престъпление е извършил, какъв лош човек е и какво наказание заслужава.

Голям Клаус се изплаши толкова много, че избяга мигом от аптеката, скочи в талигата и подкара конете към къщи. Аптекарят, пък и всички други хора наоколо го сметнаха за луд и затова никой не се спусна да го гони.

— Чакай, хубаво ще ми платиш ти за това! — каза си Голям Клаус, като излезе на широкия път. — Скъпо ще ми платиш ти за това, Малък Клаус!

Щом стигна къщи, той взе най-големия чувал, какъвто имаше, отиде при Малък Клаус и му каза:

— Ти пак ме излъга! Най-напред убих всичките си коне, след туй и баба си! Всичко това извърших по твоя вина, но ти няма вече да се подиграваш с мен!

И като каза това, той хвана Малък Клаус, натъпка го в чувала, нарами го на гърба си и рече:

— Хайде сега в реката!

До реката имаше много път, а Малък Клаус беше тежичък. Добре, че пътят минаваше край черквата; органът свиреше и богомолците пееха тъй хубаво. Голям Клаус сложи чувала с Малък Клаус пред черковната врата и реши да влезе вътре, за да послуша пеенето. „Малък Клаус не може да избяга без чужда помощ, а всички хора сега са в черквата“ — помисли си Голям Клаус и влезе.

— Ох-ох! Ох-ох! — пъшкеше Малък Клаус в чувала и се въртеше на всички страни, но чувалът не можеше да се развие. В това време мина един стар беловлас овчар с голяма тояга в ръка. Той караше стадо крави и бикове. Те се спънаха о чувала с Малък Клаус и го обърнаха.

— Ох-ох! — изпъшка Малък Клаус. — Аз съм още тъй млад, а трябва вече да отивам на оня свят.

— А аз, нещастникът — каза овчарят, — съм вече толкова стар и все още не мога да ида там.

— Развържи чувала — извика Малък Клаус — и влез вътре вместо мен; тогава ще отидеш веднага на оня свят.

— Много се радвам! — рече овчарят и развърза чувала, из който мигом изскочи Малък Клаус.

— Ти само наглеждай добитъка — каза старецът и влезе в чувала, а Малък Клаус го завърза и подкара стадото по пътя.

Скоро Голям Клаус излезе от черквата и пак нарами чувала на гърба си; но в същото време му се стори, че чувалът е станал много по-лек: старият овчар беше наистина два пъти по-лек от Малък Клаус.

„Колко леко го нося сега! — помисли си Голям Клаус. — Товарът ми е олекнал, защото послушах черковни песни.“

Сетне той отиде при реката, която беше доста широка и дълбока, хвърли чувала със стария овчар във водата и понеже мислеше, че в него все още лежи Малък Клаус, извика подире му:

— Тъй ти са пада! Сега вече няма да се подиграваш с мен!

И той си тръгна към къщи. Но когато стигна на един кръстопът, срещна Малък Клаус, който караше пред себе си цяло стадо.

— Какво е това? — извика Голям Клаус. — Мигар аз не те удавих?

— Удави ме, разбира се! — каза Малък Клаус. — Та нали преди половин час ме хвърли в реката!

— Тогава отде имаш това хубаво стадо? — попита Голям Клаус.

— Това е морски добитък — отвърна Малък Клаус. — Ще ти разправа цялата история, защото трябва да ти бъда признателен. Беше ми ужасно задушно в чувала. Ушите ми дори запищяха, когато ти ме хвърли от моста в студената вода. Аз отидох веднага на дъното, но не се убих, защото там расте чудесна мека трева. Щом паднах върху нея, чувалът се развърза и едно хубаво момиче в снежнобяла рокля и със

зелено венче около мокрите си коси ме хвана за ръка и каза: „Ти ли си Малък Клаус? Ето ти засега няколко глави добитък! На един километър оттук, върху големия път, се намира цяло стадо и аз ще ти ги подаря!“ — В същия миг аз забелязах, че реката е нещо като голям път за морското население; по нейното дъно водните обитатели ходят и пътуват от морето чак навътре в страната — до онова място, гдето започва реката. Там беше тъй хубаво: наоколо растяха чудесни цветя и свежа трева; рибите във водата летяха край мен, също както летят птичките тук във въздуха. А пък какви чудни хора има там! Какъв хубав добитък пасе по рововете и хълмовете!

— Че щом е толкова хубаво там, защо се върна тъй скоро назад? — попита Голям Клаус. — Аз не бих постъпил така!

— О, аз съвсем не съм тъй глупав, както мислиш! — каза Малък Клаус. — Нали ти казах: русалката ми съобщи, че на един километър оттук/ по пътя — а за път тя без друго смята реката, защото по сухо не може да ходи, — ме чакало едно друго стадо. Но аз зная, че реката е доста лъкатушна, тя се вие ту насам, ту натам, така че трябваше много да заобикалям. Затуй и реших, че по-добре ще бъде да изляза на брега и да ида направо до мястото, гдето ме чака стадото. Така съкращавам почти половината път и скоро ще стигна при другото стадо.

— Щастливец си ти! — рече Голям Клаус. — Как мислиш, дали и аз ще получа стадо, ако се спусна на дъното на реката?

— Защо не? — отвърна Малък Клаус. — Само че аз не мога да те отнеса дотам в чувала: ти си много тежък. Ако искаш сам да отидеш до реката и там да влезеш в чувала, тогава аз на драго сърце ще те хвърля във водата.

— Моля ти се! — рече Голям Клаус. — Но ако там не намеря нищо, да знаеш, че ще те смажа от бой!

— Надявам се, че туй няма да стане — отвърна Малък Клаус.

И те отидоха при реката. Добитъкът беше ожаднял и затова, като видя водата, спусна се тичешком към нея.

— Виждаш ли го как бърза? — рече Малък Клаус. — Искан да отиде на дъното.

— Хайде, по-скоро — каза Голям Клаус, — иначе ще те пребия!

И той влезе в големия чувал, който беше метнат на гърба на един от биволите.

— Сложи и един камък — извика той от чувала, — защото се страхувам, че не ще стигна дъното.

— И без камък ще стигнеш, не бой се! — каза Малък Клаус, но все пак сложи в чувала един голям камък, после завърза здраво чувала и го хвърли във водата.

— Бух! — Голям Клаус падна в реката и мигом отиде на дъното.

— Страхувам се, че той не ще намери там нито крави, нито бикове! — каза Малък Клаус и подкара своето стадо към къщи.

Издание:

Ханс Кристиан Андерсен. Андерсенови приказки. Том 2

Българска

Първо издание

Издателство „Д.Яков“, София, 1995

Редактор: Тодорка Минева

Коректор: Васка Трендафилова

ISBN: 954-527-023-3

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.